

СРПСКО КОЛО

● ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРМ ● ГОДИНА X ● БРОЈ 102 ● ЈУЛ – АВГУСТ 2024. ● БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

ДР ЛАЗАР ПРОДАНОВИЋ, НАЧЕЛНИК БРАТУНЦА
Братољуб је доказ колико доброг заједно могу да учине Србија и Српска

МИРОСЛАВ КРАЉЕВИЋ, НАЧЕЛНИК ВЛАСЕНИЦЕ
Ски центар *Игришта* неће бити само окосница развоја Бирча, него и читаве Реп. Српске

ПРАВОСЛАВЉЕ У ДАЛМАЦИЈИ ОБИЉЕЖЕН ЈУБИЛЕЈ ЦРКВЕ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА 500 ГОДИНА ХРАМА У БИОВИЧИНОМ СЕЛУ

ФОТО: БИОВИЧИНО СЕЛО - БЕЈВЧАНИ / ФБ

ПРЕМИЈЕР РАДОВАН ВИШКОВИЋ НАЈАВИО НОВИ ПРОЈЕКАТ

Р. СРПСКА ПЛАНИРА ГРАДЊУ МЕМОРИЈАЛНОГ КОМПЛЕКСА ЗА СРПСКЕ ЖРТВЕ У ПОДРИЊУ

ПРИЧЕ ИЗ КОЛОНЕ - ДЕЈАН СТОЈАКОВИЋ, ГЛУМАЦ

Моја Банија је пуста, али и у тој својој тишини је посебна!

ПРАЗНИК ФУДБАЛА ПОДНО ПЕТРОВЕ ГОРЕ У ЧАСТ И СЛАВУ БИВШЕГ КАПИТЕНА ЦРВЕНЕ ЗВЕЗДЕ

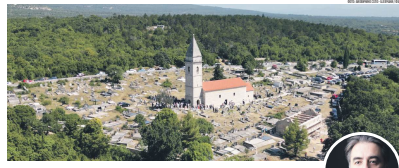

У Славском Пољу на Кордуну одржан први Меморијални турнир *Горан Буњевчевић Буња*

СА СРПСКИМ РЕГИОНИМА • ПИСАН ИДЕЈАМАМА ИЗ ОБОЈИНА • БРОЈ 102 • ЈУЛ - АВГУСТ 2024 • ВЕСТАЛНИ ПРИМЕРЦИ

ПРАВОСЛАВЉЕ У ДАЛИМАЦИЈИ ОБИЈЕЖЕН ЛУБИЛЕЈ ЦРКВЕ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА
500 ГОДИНА ХРАМА
У БИОВИЧИНОМ СЕЛУ

ДР ЗАЗАР ПРОДАВЉИЋ, НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ
 Братољуб је доказ колико доброг заједно могу да учине Србија и Српска

МИРОСЛАВ КРАЉЕВИЋ, НАЧЕЛНИК ВЛАСЕНИЦЕ
 Ски центар Игришта неће бити само окосница развоја Бирча, него и читаве Реп. Српске

МОЈА БАНИЈА ЈЕ ПУСТА, АЛИ И У ТОЈ СВОЈОЈ ТИШИНИ ЈЕ ПОСЕБНА!

У СЛАВОМ ПОЉУ НА КОРДУНУ ОДРЖАН ПРВИ МЕМОРИЈАЛНИ ТУРНИР ГОРАН БУЊЕВЧЕВИЋ БУЈА

Р. СРПСКА ПЛАНИРА ГРАДЊУ МЕМОРИЈАЛНОГ КОМПЛЕКСА ЗА СРПСКЕ ЖРТВЕ У ПОДРИЊУ

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Жељко Ђекић
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница

АДРЕСА:
Отана Жупанчица 14,
Нови Београд

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
 ТЕЛЕФОН: 011/2270701
 САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 8.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809 Месечно. - ISSN 2466-3476 COBISS.SR-ID 219818764

ИЗРАДУ ОВОГ ИЗДАЊА ПОМОГЛИ СУ:

- Општина Владимирци
- Општина Власеница
- Општина Братунац

Како се Срби из Хрватске могу лијечити у Србији?

● Отац ми је недавно изашао из болнице у Ријеци и прилично је нарушеног здравља. Стекао је мировину у Хрватској, гдје и живи. Осигураник је Хрватског завода за здравствено осигурање. Не може више бринути о себи, а с обзиром да сестра и ја живимо у Србији, можете ли нам рећи, уколико би га повели да са нама трајно живи у Србији, на који начин би могао да се лијечи. Важно је напоменути да он има само хрватско, али не и српско држављанство. Које би кораке и којим редом требало предузети?

Први корак који треба предузети јесте да у Генералном конзулату Републике Србије у Ријеци поднесе захтјев за пријем у држављанство Републике Србије. Према члану 23. ставу 1. Закона о држављанству Републике Србије (Службени гласник, бр. 135/2004, 90/2007 и 24/2018), припадник српског народа који нема пребивалиште на територији Републике Србије има право да буде примљен у држављанство Републике Србије без отпуста из страног држављанства, ако је навршио 18 година живота и није му одузета пословна способност и ако поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом.

ЗА ПРЕБИВАЛИШТЕ У СРБИЈИ

Закључком Владе Републике Србије од 16. марта 2012. године, Срби из региона (Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Македонија, Мађарска, Румунија и Албанија) ослобађају се плаћања таксе и посебних трошкова у поступцима за пријем у држављанство Републике Србије. Трошкове такси и посебних трошкова преузеће Република Србија.

Уз захтјев по члану 23. став 1. Закона подносилац прилаже:

- извод из матичне књиге рођених (не старији од шест мјесеци);
- увјерење о држављанству (не старије од шест мјесеци);
- извод из матичне књиге вјенчаних (за лица која су у браку);
- фотокопију документа са фотографијом (пасош) или други документ (лична карта);
- потписану изјаву да Републику Србију сматра својом државом;
- за дијете старије од 14 година потребна је његова сагласност;
- доказ о српском поријеклу (увјерење о држављанству родитеља или претка, односно јавна исправа гдје је евидентирана чињеница држављанства Републике Србије

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
 Војвођанских бригада 17, Нови Сад
 телефон: 021/ 528 132, 021/ 520 030
 мејл: office@hcit.rs; hcitns@gmail.com; cajt-www.hcit.rs

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ УЗ ПОДРШКУ КОМЕСАРИЈАТА ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ И МИГРАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ), уз подршку Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, у раздобљу од 1. јула до 31. децембра 2024. пружа бесплатну правну помоћ и подршку избеглицима односно лицима која полажу право на некретнине у Републици Хрватској. Правна помоћ се пружа у средишту ХЦИТ-а у Новом Саду, Војвођанских бригада 17.
Радно вријеме: понедељак – четвртак од 9 до 13 сати, тел. 021 528 132 или 520 030, моб. 063 8351862, мејл: office@hcit.rs
 У наведеним терминима корисници се могу обратити за правну помоћ и у другим правним стварима.
 Правна помоћ за лица која полажу права на некретнине у ФБиХ пружа се правна помоћ у просторијама ХЦИТ-а понедељком и сриједом од 14.30 до 17.30 и петком од 12 до 15 сати.

је или неки од докумената у којима се то лице или његов предак изјаснио као припадник српског народа.

Након пријема у држављанство Републике Србије треба да исходује одјаву свога пребивалишта у Хрватској код полицијске управе у мјесту пребивалишта у Хрватској и прибави одговарајућу потврду о томе, а у сврху пријаве пребивалишта у Републици Србији.

Након пријаве пребивалишта и подизања личне карте у Србији треба да код подручног уреда односно Хрватског завода за мировинско осигурање поднесе захтјев за дознаку хрватске мировине на девизни рачун отворен код банке у Републици Србији. Такође, треба с потврдом о одјави пребивалишта у Хрватској да исходује код подручног уреда односно испоставе Хрватског завода за здравствено осигурање одјаву/престанак статуса осигуране особе у Хрватској, као корисника права на хрватску мировину, и да прибави одговарајућу потврду о томе, а у сврху остваривања права на здравствену заштиту у Србији, у истом опсегу као што то имају и српски пензионери, а на терет Хрватског завода за здравствено осигурање.

ЗА ПРЕБИВАЛИШТЕ У ХРВАТскоЈ

Уколико не жели одјавити пребивалиште из Хрватске нпр. због тога да не изгуби додаток од своје до износа најниже пензије у Хрватској, може се укључити у обавезно здравствено осигурање у Србији, и тако имати право на здравствену заштиту и у Хрватској и у Србији. Лице које се укључује у обавезно здравствено осигурање, својство осигураника стиче даном подношења

захтјева за укључивање у обавезно здравствено осигурање филијали Републичког фонда за здравствено осигурање на чијем подручју лице има привремено боравак као странац, која својство осигураника утврђује рјешењем.

Први корак јесте да поднесе захтјев за одобрење привременог боравка у Србији по основи спајања породице – сродства са држављанином Републике Србије.

Уз захтјев потребно је приложити: важећи лични документ (хрватску особну исказницу или путовницу), двије фотографије (35x45мм, у боји, анфас), доказ о уплати прописане административне таксе и Вашу изјаву, као станодавца, да сте сагласни да Ваш отац, као страни држављанин, има пријављену адресу становања. Мјесечни износ доприноса за укључивање у обавезно здравствено осигурање у 2024. години је 4.134,73 динара.

Особа које се укључује у обавезно здравствено осигурање, матичној филијали, уз потврду о привременом боравку у Србији, подноси захтјев на основу кога се доноси писмено рјешење о висини доприноса за обавезно здравствено осигурање.

Наведеним рјешењем се утврђује основа и стопа доприноса за обавезно здравствено осигурање у складу са законом и општим актом Републичког завода за здравствено осигурање. Исправу о осигурању – картицу здравственог осигурања, на основу доказа о плаћеном доприносу, овјерава матична филијала на рок од шест мјесеци.

САВЈЕТ ПРИПРЕМИО:

РАТКО БУБАЛО,
ПРЕДСЈЕДНИК УО ХЦИТ-А

Да ли ће Срби са двојним држављанством служити војску у Хрватској?

Од 1. јануара 2025. године Хрватска ће поново увести служење војног рока.

За то постоји политичка одлука, а у овом тренутку у Министарству обране (МОРХ) ради се на измјенама Закона о обрани и Закона о служби у Оружаним снагама и пратећим правилницима који ће бити основ за то да већ од почетка следеће године први обавезници на војну обуку.

Подсјетимо, Хрватска војни рок није укинула, већ га је 2008. године замрзнула тако да се цијела ствар неће покренути од нуле јер већ постоји и законодавство,

али и пракса по којој се обука одвијала до прије 16 година.

Предвиђено је да ће се обуке одвијати у касарнама у Пожеги, Сињу и Книну, али још увијек није одлучено хоће ли војни рок трајати два или три мјесеца.

Што се тиче војних обвезника који ће се позвати на призив савјести, мораће служити цивилни војни рок за који се најављује да ће бити душло дужи од војног.

Хрватски држављани који живе у другим земљама, а међу њима и Срби који су хрватско држављанство стекли по по-

ријеклу – преко родитеља су збуњени и не знају да ли ће бити у обавези да служе војни рок.

У члану 47. Устава Хрватске између осталог пише да су „војна обавеза и одбрана РХ дужност свих за то способних држављана.“

На упит новинара хоће ли хрватски држављани којима је пребивалиште у Србији добити позиве на служење војног рока из МОРХ-а је стигао одговор да „у овом тренутку не могу износити више детаља док се цјелокупан процес не заврши“.

Злочину у Сребреници и Поточарима јула 1995. године претходили су стравични злочини и масакри у десетинама и десетинама српских села. У љето и јесен 1992. године и у зиму 1993, злочине су починиле муслиманске снаге из Сребренице, којима је у то вријеме командовао Насер Орић и који је пред хашким судом ослобођен командне одговорности.

Само пар километара од Сребренице, у селу Залазје, обиљежена је годишњица масакра 69 мјештана из овог села, као и Саса и Загона, које су снаге Насера Орића побиле 1992. године.

О овом и злочинима у селима Гниона, Опарци, Рупово Брдо, Раковићи, Лозница, Брежани, Магашини, Жежештица, Подравање, Бјеловац, Кравица, Скелани, и другим у општинама Сребреница, Братунац, Милићи, Власеница, годинама и деценијама већ у поменутим западним медијима нема ни слова.

Можда и због тога што су, узалуд свједоче преживјели Срби, иза велике већине ових злочина у којима су побијене стотине и стотине Срба стајале војне и паравојне снаге управо из Сребренице. Мало је која српска кућа у том дијелу источне БиХ остала, а да послје тих злочина није у црно завијена, гдје су људи на најмонструозније начине губили читаве породице.

У Меморандуму о ратним злочинима и злочину геноцида у источној Босни (општине Братунац, Сребреница, Скелани) против Срба од априла 1992. до априла 1993, чији је аутор Миливоје Иванишевић, наведено је да је у том периоду нападнуто и спаљено близу 100 насеља са српском популацијом.

Иванишевић је урадио Студију о ратним злочинима и злочину геноцида у источној Босни, која је на иницијативу тадашњег председника СР Југославије Добрице Ђосића преименована у Меморандум југословенске владе и упућена на више адреса, поред осталог у УН, Стејт департамент, агенцији ЦИА, у коме су побројане десетине и десетине злочина над Србима у тој регији. Тај документ касније није на поменутим адресама имао већег одјека.

– Циљ терора над Србима је разоткривен и исти је као и током претходних ратова – да се протјерају Срби из ових региона – и зато иза сваког напада на српска села остају само разарање, спаљени објекти, опљачкана и уништена имовина, уништени споменици, гробља и цркве – наведено је у поменутом документу.

У документу даље стоји и да је чак и прије јесени 1992. године, област Сребренице била потпуно етнички очишћена од Срба и да су у тој области уништена и спаљена села Блажијевићи (у селу до рата живјела 133 становника српске националности), Бабуљице (52), Божићи (152), Брежани (271), Брезовица (64), Бујаковићи (166), Чичевци (180), Гај (187), Гладовићи (538), Гостиљ

НИЈЕ СВАКА КРВ ЈЕДНАКО СКУПА

Масакри у српским селима око Сребренице

(113), Костоломци (234), Крњићи (114), Међе (130), Обади (684), Ораховица (334), Осредак (195), Подравање (413), Постоље (107), Прибидоли (207), Прибојевићи (124), Радошевићи (201), Ратковићи (338), Топлица (254), Биогор (99), Жабоквица (598).

Слично се десило и у општини Братунац, гдје су скоро потпуно уништена села Бањевићи (у селу је до рата живјело 38 Срба), Биљача (17), Бјеловац (238), Бљечева (71), Бољевићи (415), Брана Бачићи (236), Факовићи (115), Бранча (152), Јакетићи (102), Жежештица (502), Кравица (353), Липеновићи (235), Лозница (132), Магашини (353), Млечва (196), Мратинци (218), Оправдићи (434), Сикирић (201), Станатовићи (206), Тегаре (222), Витковићи (200), Вранешевићи (211), Загони (480), Жлијебац (377).

И краћи попис највећих злочина над Србима у околини Сребренице, од маја 1992. до јануара 1993, рјечито говори о размјерама злочина чији су, како се наводи у поменутом Меморандуму Владе СРЈ, „колективни починиоци муслиманске војне или паравојне јединице“.

Језиви низ злочина почео је на Ђурђевдан 1992. године, када су снаге из Сребренице нападе села Гниона и Бљечева и убиле пет старијих особа.

Крајем маја, у селу Сандићи, из засједe, убијен је први човјек бра-

туначке полиције Милутин Милошевић. Тијело Милошевића нађено је у масовној гробници у Сандићима, за убиство у суду БиХ вођен је поступак против Насера Орића, тада команданта Штаба здружених оружаних снага регије Сребреница, касније команданта 28. дивизије тзв. Армије БиХ чије је сједиште све до јула 1995. године било у Сребреници. По наводима оптужнице, Орић је тукао и малтретирао Милошевића, а онда испалио рафал у њега.

У селу Рупово Брдо, општина Милићи, 10. јуна те године петоро Срба је убијено, троје је нестало.

Село Ратковићи, општина Сребреница, у коме је прије рата живјело 340 Срба, а данас је скоро пусто, нападнуто је 21. јуна 1992. године од стране снага из сусједног, бошњачког села Осмача. Све куће у селу, штале, објекти су запаљени. Живана Продановића заробили су Орићеви војници, а рафал у њега, како стоји у оптужници БиХ тужилаштва, испалио је Изет Арифовић, војник 28. дивизије. У Раковићима убијено је 20 особа, пет жена и три мушкарца старије доби.

Седам дана касније, у овом селу, заселак Брађевина, заклан је Стојан Стевановић, на обдукцији, на његовом тијелу регистровано је још 17 убодних рана. За убиство је вођен судски процес, двојица припадника тзв. Армије БиХ услијед недостатка доказа су ослобођени.

Село Лозница, општина Братунац, на мети је било 28. јуна 1992. године, тада и касније убијена је четвртина мјештана, село је данас напуштено, тек понека кућа је обновљена. На Видовдан 1992. у селу је убијен 31 цивил.

У Брежанима крај Сребренице 30. јуна 1992. године, убијено је 32 мјештана. Већински српско село нападнуто је из правца Осмача, Видоја Лазића нападачи су разапели на стаблу крушке, ту је и нађен. Милева Ранкић тог дана остала је без синова Мирослава (21) и двије године старијег Драгослава као и без мужа Милисава. Неки од злочинаца брзо су идентификовани, нико од њих до данас није одговарао.

Залазје на брду изнад Сребренице нападнуто је на Петровдан, сеоску славу. У овом и у селима Загони и Биљача убијено је 69 мјештана. Судији Слободану Илићу који је заробљен, Насер Орић извадио је очи, свједочили су касније неки очевици. Тијело судије нађено је 2010. на депонији смећа крај Сребренице, уз тијела још десеторице српских војника са Залазја. Нека тијела тада заробљених Срба у Залазју још нису нађена.

У Магашини, 20. јула 1992. године, тзв. Армија БиХ убила је осморо мјештана, међу њима шест жена, једна од њих, 17 година стара, била је у поодмаклој трудноћи.

У селу Хранча, 25. јула те го-

дине убијено је седморо Срба, рањено 22 мјештана.

Крајем јула у Доњој Каменици, општина Зворник, звјерски је убијен Слободан Стојановић, 12. година стар. Тијело је касније нађено у масовној гробници.

Почетком августа, у Жежештици крај Братунаца, снаге из Сребренице убиле су осморо људи, Анђелку Млађеновићу одсјечена је глава, однијета у Сребреницу и никад није нађена. Петар Млађеновић остао је тада без двојице браће и мајке.

Подравање, општина Милићи, српско село, нападнуто је 24. септембра, убијено је 33 Срба, Породица Маринковић скоро је затрta.

Бјеловац и Сикирић крај Братунаца, на удару снага Насера Орића били су 14. децембра 1992. године, убијено је 59 особа. Славки Матић убијене су обје ћерке и супруг. Брани Вучетићу убијени су отац и седамнаестогодишњи брат, нешто раније и мајка. Брано је са комшиницом и њеном малолетном дјецом одведен у логор у Сребреници. Насер Орић оптужен је за убиство фотографа Митра Савића кога су у Бјеловцу заробили припадници тзв. Армије БиХ. Убиство, наведено је у оптужници, потврдио је његов пратилац Сабахудин Мухић.

На Божић 1993, снаге 28. дивизије из Сребренице нападе су Кравицу. Убијено је 49 мјештана, међу њима много старих и дјеце. За снагама 28. дивизије ишле су хиљаде цивила из Сребренице, у плачку. Девет дана касније, у Скеланима, на Дрини, убијено је 69 мјештана. Убијени Александар Димитријевић имао је само пет година, а његов брат Радисав 12. Дјечаци су, по свједочењима, убијени из снајпера.

Средином априла 1992. године, резолуцијом СБ УН, Сребреница је проглашена за заштићену зону Уједињених нација. Јасуши Акаши изасланик генералног секретара УН за Балкан од јануара 1994. до новембра 1995. у интервјуу за *Полицију* 2011. године рекао је да је Сребреница „у почетку била демилитаризована“, али да су се „босанске трупе касније вратиле“.

– Тако да су те заштићене зоне, не само Сребреница постале базе за трупе босанских муслимана које су се ту одмарале и реорганизовале. Ту им је стизало оружје са оближњих аеродрома – рекао је тада Акаши, потврђујући да су „кад је почео Младићев напад на Сребреницу тамо биле стациониране муслиманске трупе“, а да је „њихов командант (Насер Орић) неколико мјесеци прије напада отишао у Сарајево и није се вратио“.

Злочин у Сребреници у међувремену је добио и резолуцију у ГС УН. Злочини над Србима које су починиле снаге управо из Сребренице, још нису завриједили ни минута у великој већини западних медија. О саосјећању, пијетету, поштовању према српским жртвама да се и не говори. Једноставно, бол бијелих и бол црних марама за њих нису исте.

БОРАН ШАПОЊИЋ/РТ БАЛКАН

НАЧЕЛНИК ВЛАСЕНИЦЕ МИРОСЛАВ КРАЉЕВИЋ СМАТРА ДА ЋЕ ОВА ОПШТИНА ПОСТАТИ ОМИЉЕНА ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА

Ски центар *Игришта* неће бити само окосница развоја Власенице и Бирча него и читаве Републике Српске!

Начелника општине Власеница Мирослава Краљевића могли би описати као човјека који веома држи до дате ријечи и труди се да увијек буде на корист свом народу и отаџбини. У вријеме ратних искушења, када су многи калкулисали, Краљевић није имао дилему и стао је уз свој народ онда кад му је било најтеже. Као командант Јуриштини у одбрамбено-отаџбинском рату трипут је рањаван, али је остварио свој сан. Његово петоро дјеце данас живи у Републици Српској.

Од 2016. године обавља функцију начелника општине Власеница. Настоји да живот у овој неразвијеној општини у Републици Српској учини бољим, притом никад не заборављајући важност српског јединства. Са поносом истиче да је 2017. године био један од иницијатора пројекта Србија Српској, када је формиран тим који је дао подршку општинама за израду пројектних приједлога који су кандидовани за финансирање од стране Владе Републике Србије.

У разговору за *Српско коло* говори који су највећи изазови са којима се суочава и искрено увјерен да ће Власеница у наредном периоду бити мјесто у коме ће лијепо живјети њени грађани, али и препознатљиво по ски центру *Игришта* које ће постати једно од омиљених туристичких дестинација. Смјело тврди да Ски центар *Игришта* неће бити само окосница развоја Власенице и Бирча него и читаве Републике Српске!

● **Од како сте постали начелник општине Власенице шта је за Вас био највећи изазов?**

– На функцији начелника општине сам од 2016. године. Општином Власеница почео сам да руководим у тренутку када је локалној заједници била неопходна одговорна и стабилна власт, која ће зауставити деструкцију и обезбиједити просперитет, за добробит садашњих и будућих генерација Власенице. Ово је мој други мандат и од првог дана, водим се истом визијом, а то је да Власеница буде јединствен спој природног и савременог центра у регији Бирач, у којој се одрживо користе природни ресурси и потенцијали у функцији одрживог развоја.

● **На које сте завршене пројекте најпоноснији?**

– Многа јавна предузећа у Власеници су

2016. године, када сам дошао на позицију начелника, била у расулу. Шест година је било потребно да се њихово пословање стабилизује. Неизмјерно сам срећан и задовољан што данас та предузећа и установе послују позитивно. Ријеч је о Дому здравља, Јавном комуналном предузећу, Предшколској установи, Ватрогасној служби, Културном центру, Центру за социјални рад. Поједнако бринемо о свим категоријама друштва, са посебним фокусом на рањиве групе. У насељу Топлик изградили смо вишестамбени објекат у који су усељене српске прогнаничке породице. Урађено је око педесетак километара локалних путева, имамо наш Трг српских бораца о којем смо маштали дуго година, ту је и кружна раскрсница, нова зграда Полициј-

САМО СЛОГА СРБИНА СПАСАВА

Користим прилику да овим путем упутим молбу држави Србији да на нас који живимо у Републици Српској гледа равноправно, то је оно о чему годинама уназад говорим председници Александар Вучић и Милорад Додик, а што је крунисано потписивањем Декларације на Свесрпском сабору у Београду, 8. јуна ове године. Завршио бих са снажном поруком: „Само слога Србина спасава“.

ске станице, изграђен је Ватрогасни дом, у потпуности је санирана зграда Општинске управе, спојили смо село са градом и магистралним путевима, а круна свега је Ски-центар *Игришта*. Циљ нам је да наша села поново оживе и да буду позната по производњи домаће хране која ће наћи своје купце на тржишту, али и употпунити угоститељску понуду туристима *Игришта*. Волим да нагласим да ако сачувамо село, сачували смо и град, а самим тим и Републику Српску.

● **Који су инфраструктурни пројекти у току?**

– Власеница је у овом моменту једно велико градилиште. Неизмјерно сам поносан што смо недавно свечано отворили Ски-центар *Игришта*, у присуству председника Републике Српске Милорада Додика, председника Владе Републике Српске Радована Вишковића, министра, бројних грађана, званица – представника јавног и друштвеног живота. То је засигурно највећи и најзначајнији инфраструктурни пројекат. Ја га називам „пројектом будућности“. Упркос бројним изазовима и опструкцијама, успјели смо успјешно да окончамо прву фазу изградње. Имали смо проблема око изградње система водоснабдијевања, због чега није дошло до реализације пројекта у децембру прошле годи-

ВЕЛИКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

● **Да ли је Власеница искористила своје туристичке потенцијале у пуној мјери?**

– Ски-центар *Игришта* ће свакако због огромног потенцијала бити окосница развоја за Власеницу, регију, али и цијелу Републику Српску, а захваљујући инвестицији биће отворена и нова радна мјеста и биће то прилика за раст пословне конкурентности и броја посјетилаца у овој општини. Можда ће баш *Игришта* бити омиљена дестинација свих оних љубитеља скијања којима смета гужва на Јахорини. Осим планираног развоја туризма, Власеница је традиционално позната по дрвопреради. Имајући у виду значајне шумске ресурсе и искуство у области дрвене производње, дрвопрерађивачки сектор је постао доминантан гледано са аспекта извоза и запослености. Такође, на подручју општине са дугогодишњим искуством послује фабрика алуминијских профила која је имала утицај на отварање и развој значајног броја предузећа која користе као сировину профил за производњу алуминијске столарије и осталих сличних производа.

не, како је било планирано. Такође, у току су завршни радови на уређењу Саборног храма посвећеног Светој Тројици чија изградња је почела 2010. године. То је једна величанствена грађевина и нови симбол Власенице који осликава наш идентитет, заједништво и континуитет.

● **Какви су планови за наредни период?**

– У плану је унапређење и дигитализација одређених административних процеса са циљем повећања ефикасности и транспарентности према привреди и грађанима. Један од приоритета Општинске управе ће бити аплицирање на јавне позиве за додјелу средстава из екстерних извора, прије свега у области развоја предузетничке инфраструктуре и унапређења сектора малих и средњих предузећа. Потребно је и даље радити на спровођењу пројеката и мјера развоја пољопривреде и туризма, областима које представљају један од највећих потенцијала за развој привреде на подручју општине Власеница. Такође, уложиће се додатни напори када је у питању реализација програма обуке предузетника и преквалификације радника, као и имплементација активности и мјера из области заштите животне средине.

● **Многе локалне заједнице покушавају да привуку стране инвеститоре. Шта је највећи адут Власенице?**

Иницирао сам пројекат *Србија Српској* – резултати су импресивни

У оквиру пројекта *Србија Српској*, чији смо иницијатори били тадашњи саветник премијера Србије Владимир Божовић и ја, 2017. године формиран је тим који је дао подршку општинама за израду пројектних приједлога који су кандидовани за финансирање од стране Владе Републике Србије.

ОД СРБИЈЕ ОЧЕКУЈЕМО ПОМОЋ У ЗАВРШЕТКУ ИЗГРАДЊЕ ЋАЧКОГ ДОМА

– Захваљујући помоћи Републике Србије у Власеници је започета изградња Студент-

ског и ћачког дома *Србија* са 130 соба, капацитета више од 300 мјеста за студенте Шумарског факултета и њаке са подручја регије и шире, за шта је Влада Републике Србије издвојила 750.000 евра. Неопходно је да завршимо изградњу дома, гдје очекујемо подршку председника Александра Вучића, Владе Републике Србије и премијера Милоша Вучевића, председника Милорада Додика, Владе Републике Српске и премијера Радована Вишковића. Овај пројекат ће засигурно допринијети остан-

ку младих у Власеници, образовању, егзистенцији не само у Власеници, него у цијелој Републици Српској, као што наш слоган гласи: „Студирамо у Српској, радимо у Српској, живимо у Српској“.

САРАДЊА СА ОБЈЕ СТРАНЕ ДРИНЕ

– Такође, уз подршку Републике Србије извршена је адаптација и санација просторија у Основној школи *Вук Караџић*. Власеница је већ шест година заредом домаћин једне од етапа Међународне бициклическе

ке трке Београд–Бања Лука, а са поносом могу рећи да носимо епитет најбољих домаћина. Општина Власеница успоставља и развија пријатељске односе и сарадњу са локалним заједницама широм Републике Српске и Србије, а сарадњу са општином Чајетина формализовали смо потписивањем споразума о братимљењу, раније и са општином Горњи Милановац са којом бисмо жељели да имамо интензивнију сарадњу када је у питању сјећање на страдање Срба у Првом свјетском рату.

– Са циљем развијања повољног пословног окружења, Општинска управа Власенице улаже значајне напоре у уређење индустријске и пословних зона, обезбјеђујући инфраструктурно опремљено земљиште. Осим инфраструктурног опремања, доступност квалификоване радне снаге, проактивна администрација, бројне олакшице за инвеститоре, уз повољну цијену земљишта, чине ову локалну заједницу. Још једна од предности Власенице је та што се налази на доброј локацији и магистралним путевима добро је повезана са Србијом и Хрватском. Потенцијалним инвеститорима на располагању су и четири пословне зоне по изузетно повољним цијенама грађевинског земљишта, са доступном инфраструктуром. Развојну шансу општине чине изузетан неискориштени природни потенцијал за инвестирање у туризам, пољопривреду, дрвопрераду, као и улагања у металну и текстилну индустрију и обновљиве изворе енергије. Власеница посједује изузетна природна богатства: 5.600 хектара пољопривредног земљишта за улагања у агро сектор, нарочито у ланце вриједности воћа, поврћа, млијека и меса и месних прерађевина, 13.582 хектара шуме за улагање у дрвопрераду, велике количине питке воде за производњу флаширане воде, хидроенергетски потенцијал и снагу вјетра за производњу обновљивих извора енергије и одличне услове за улагање у сектор туризма. Све ово је вриједно да Власеница буде на мапи инвеститора и да коначно уђе у ранг развијених општина у Републици Српској.

● Каква је сарадња са федералним властима?

– Са федералним властима годинама уназад имамо веома добру сарадњу на пројектима од заједничког интереса, који се односе већином на инфраструктуру, пољопривредну производњу, подршку запошљавању и samozапосљавању и другим пројектима са циљем одрживог повратка и генерално, побољшања услова за живот расељених лица и избјеглица. Власеница је мултиетничка локална заједница, кроз ове пројекте помажемо становништво исламске вјероисповијести и функционисемо на принципу уважавања, поштовања и солидарности. У функцији начелника општине, а и лично, настојим да својим дјелима допринесем општем напретку и не разликујем своје суграђане по националној, вјерској или некој другој припадности. Доказ томе су бројни, значајни пројекти реализовани у повратничким насељима. Не постоји ниједно село или насеље у којем није изграђена или обновљена инфраструктура, што није случај са Србима повратницима у Федерацији БиХ. Изузетно је низак проценат повратка Срба у Федерацију, испод 1% у мјестима гдје их је живјело 20-30%.

● С обзиром на врло повремене политичке тензије како бисте оцијенили безбједносну ситуацију?

– У Власеници нема политичких тензи-

Срби Власенице спријечили тзв. „Крвави петак”

● Како оцјењујете статус бивших припадника Војске Републике Српске?

– Почетак 1992. године донио је много искушења и напада на српски народ и српску земљу. Они који су вољели свој народ остали су овдје и стали у одбрану српских огњишта. Као што то чиним данас, и тада сам стао уз свој народ, достојанствено и безрезервно. Међу родољубима је била посебна група најхрабријих, која је знала да нема опстанка ако нема државе. Почетком септембра 1992. године, од више мањих јединица, у Власеници је формиран Јуришни одред, елитна јединица Дринског корпуса, која је, уз Пантере из Бијељине, Вукове са Дрине из Зворника, Беле вукове из Пала, Гарду из Шековића и многе друге јединице, дјеловала током цијелог рата. Српски народ Власенице је само реаговао на оно што се спрема-

ло тада, а што је представљало одбрану. Друга страна у Одбрамбено-отаџбинском рату, бошњачка страна, је спремавала тзв. „Крвави петак”. Посједујемо документа да је сваки муслимански житељ Власенице требао да ликвидира по једног Србина са списка „стадо за клање”. Српски корпус је дошао до тих информација и спријечили су оно што се дешавало у ранијим ратовима на овом поднебљу, оно што се дешавало у Другом свјетском рату, у Рашића Гају и на комплетном овом подручју, гдје нема породице у којој није убијено бар 50 посто чланова – жена, дјеце и нејачи. Срби Власенице су је ослободили 21. априла 1992. године без иједног изгубљеног живота. Водимо бригу о борацким категоријама, оживјели смо значајне историјске датуме који су били заборављени, кроз сјећање и обиљежавање важних датума,

изградњу и одржавање споменика, чувамо од заборава жртве. Веома сам свјестан значаја подршке борацкој категорији, јер и сам припадам истој као командант Јуришног одреда и ратни војни инвалид, рањаван три пута. Нажалост, често од бораца можемо чути питање: „Шта нам је то држава дала?” Мој одговор је: „Држава нам је донијела слободу, да живимо свој на своје и то је највећа вриједност”. Што се тиче солидарности, она је увијек важна у свим друштвима, али посебно у друштвима која су прошла кроз конфликте. Важно је да будемо национално свјесни и освијешћени, да водимо бригу о онима који су створили ову државу и да поштујемо жртве, јер они који не поштују жртву не желе добро свом народу. Поштујемо друге и другачије и само желимо да живимо у миру и слободи у нашој Републици Српској.

ЗАХВАЛНИ СМО НА ПОДРШЦИ ПРЕДСЈЕДНИКУ ДОДИКУ

● Каква је сарадња са вишим нивоима власти у Републици Српској?

– С обзиром на то да се Власеница сврстава у ред неразвијених општина и да располажемо скромним буџетом, све ово што смо до сада реализовали не би било могуће без подршке председника

и Владе Републике Српске, односно виших нивоа власти. Имамо неизмјерну подршку председника Републике Српске Милорада Додика, изузетну комуникацију и сарадњу са свим министарствима, републичким органима и институцијама.

» Мирослав Краљевић са председником Милорадом Додиком и премијером Радованом Вишковићем

» Милорад Додик у недавној посјети Власеници

Стару болницу желимо адаптирати у Дом за старија лица

– У Власеници се тренутно, пуним капацитетом, ради на путној инфраструктури, нарочито у руралним подручјима, те на уређењу електро мреже. Ништа мање пажње не посвећујемо спортској инфраструктури, друштвеним садржајима и унапређењу туристичке понуде. Увелико се изводе радови на изградњи кардио стазе уз магистрални пут Власеница–Хан Пијесак. У непосредној близини основне школе и предшколске установе почела је изградња дјечјег игралишта, које ће бити уређено по највишим

стандардима. У плану је реконструкција и уређење борацког гробља, а поред тога изградња затворене пијаци – тржнице, изградња централне гараже, изградња путне и комуналне инфраструктуре.

– Морам подсетити да је Власеница до 1992. године бројала 36.000 становника. У то вријеме је данашња општина Милићи била у њеном саставу као мјесна заједница. Зато мислим да данас велики потенцијал представља и трећи објекат – јужно крило Дома здравља, некадашња болница и ратна бол-

ница која је бројала педесетак запослених. Погодна је за реконструкцију и адаптацију у Дом за стара лица, а треба узети у обзир да је Власеница са *Игриштима* и Јавор планином препознатљива по богатству озоном, ваздушна бања. Сматрам да су велики они који иза себе остављају инфраструктуру генерацијама, за разлику од оних који ништа иза себе нису оставили, народски речено нису ни „тарабу закуцали”, а такви су овдје, нажалост, алтернатива нама који смо градили, радимо и градим.

ја, а као одговорна локална власт подједнако бринемо о свим становницима, чија безбједност нам је на првом мјесту без обзира на било коју врсту припадности и одређења. Апсолутно нема разлога за тензије, нити постоје индиције за догађаје који би нарушили општу безбједност.

● Да ли млади људи могу пронаћи перспективу у Власеници?

– Млади људи у Власеници свакако могу пронаћи, односно већ имају перспективу, то и јесте наша мисија и наш задатак. Кроз програме подршке запошљавању, samozапосљавању и обављању приправничког стажа, више од 200 младих добило је прилику. Свјесни смо да то директно утиче на њихову егзистенцију и одређење да животни пут наставе у Власеници, да овдје заснивају породице и покрећу бизнисе. Кроз Одсек за развој помажемо младима да се укључе у тржиште рада и развију своје каријере. Такође, кроз све ове инфраструктурне и развојне пројекте о којима сам говорио, настојимо да привучемо младе људе и да им обезбједимо што квалитетније услове за живот. Свјесни смо да улагање у образовање даје дугорочне резултате и константно, уз подршку Владе Републике Српске и донатора, стварамо квалитетне услове за боравак, учење и рад у васпитно-образовним установама на подручју општине Власеница. У Власеници од 2011. године дјелује високошколска установа – студијски програм шумарство, у оквиру Пољопривредног факултета Универзитета Источно Сарајево. Такође, програми Општинске управе који су усмјерени на младе људе, као што су стипендије, бесплатан превоз ђака, награђивање талентованих и успјешних, грантови, едукације, културне и спортске активности имају значајну улогу у пружању могућности и подстицању позитивних промјена код младих. Општина Власеница издваја буџетска средства за 55 стипендиста.

● Како видите Власеницу за десет година?

– Даљи рад ће бити усмјерен на повећање броја становника, изградњу и реконструкцију инфраструктуре, јачање капацитета јавних установа и предузећа, установа за образовање и здравствену заштиту и стварање повољних услова за раст и развој привредних субјеката и развој туризма. Желим да Власеница постане снажан образовни центар са високим квалитетом живота и рада ученика и студената, затим да развој пољопривреде и туризма осигура експанзију општине и генерално уравнотежен развој по мјери савременог човјека који осигурава висок квалитет и стандард живота. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

НАЧЕЛНИК БРАТУНЦА ДР ЛАЗАР ПРОДАНОВИЋ ИСТИЧЕ ЗАШТО БАШ ОВА ОПШТИНА ДОКАЗУЈЕ ВРИЈЕДНОСТ СРПСКОГ ЈЕДИНСТВА

МОСТ БРАТОЉУБ ЈЕ НАЈБОЉИ ДОКАЗ КОЛИКО ДОБРОГ МОГУ ЗАЈЕДНО ДА УЧИНЕ СРБИЈА И РЕПУБЛИКА СРПСКА!

Изрека „име је знамење“ можда најбоље описује Братунац кога од Србије и сусједне општине Љубовија дијели само мост чије име Братољуб је дао сам народ. Мост је симбол и жива слика браће која живе са обје стране Дрине.

Срби на овом простору скупно су платили своју слободу у одбрамбено-отаџбинском рату. Међународна пропаганда добро се потрудила да наметне селективно памћење које углавном занемарује чињеницу да су Срби на овом простору имали 3.267 жртава. Међутим, народ овог краја не заборавља ни своје жртве, ни своје јунаке.

Један од оних који се ставио у службу свог народа био је и др Лазар Продановић, данашњи начелник општине Братунац. Он се у разговору за *Српско коло* присјетио тих тешких ратних година у којима је владао велики степен грађанске солидарности.

– Поносан сам што сам обављао посао ратног хирурга, не само у болници у Зворнику, већ и у ратној болници Милићи, у стационару и амбуланти у Братунцу, те у другим мјестима. Хиљаде је оних које сам прегледао, помогао да им се спасе живот и оперисао са колегама. Много је оних који су били на ивици живота и смрти. Морам рећи да сам се као млад љекар определио да почнем оvdје да радим давне 1982. године, а онда сам 1986. године прешао у Зворник. Солидарност у рату је била на много већем степену. Када су људи угрожени, онда су више усмјерени једни на друге. Један од пројеката који је за нас од великог значаја је изградња централног спомен-обилежја за страдале Србе средњег Подриња и Бирча. Урадили смо измјену регулационог плана и започели активности на експропријацији земљишта гдје ће бити изграђен меморијални комплекс. Влада Републике Српске донијела је одлуку о утврђивању општег интереса за провођење поступка експропријације земљишта површине око 4,1 хектар. Увјерен сам да ћемо до краја године ријешити имовинско-правне односе на овом локалитету, да бисмо наредне могли кренути са радовима.

● **Од како сте постали начелник општине Братунац, шта је за Вас био највећи изазов?**

– Највећи изазов је био стабилизovati буџет који је био у дефициту скоро милион и петсто хиљада конвертибилних марака, што је више од 15% укупних буџетских средстава за претходну, 2023. годину. То смо урадили захваљујући помоћи Владе Републике Српске и интервенцији путем директних финансијских средстава, како из гарантног фонда тако и из других извора. Имали смо пуно неизмиренних обавеза, како према добављачима, тако и према запосленима у локалној самоуправи и предузећима од локалног интереса. Успјели смо то стабилизovati унутар шест мјесеци. Такође, било је важно учинити стабилном и функционалном скупштинску већину. То нам је још увијек велики проблем. Имамо скоро 13 политичких субјеката на 25 одборника. Успјели смо да скупштина донесе важне одлуке, како би извршна власт могла адекватно да функционише. Стабилна и толерантна атмосфера потиснула је по-

» Један од пројеката који је за нас од великог значаја је изградња централног спомен-обилежја за страдале Србе средњег Подриња и Бирча. Урадили смо измјену регулационог плана и започели активности на експропријацији земљишта гдје ће бити изграђен меморијални комплекс

ФОКУС НА ЗАОБИЛАЗНИЦИ

– Фокусирани смо на изградњу заобилазнице, чија реализација ће омогућити усмјеравање теретног саобраћаја ван центра града. Упутили смо захтјев Министарству саобраћаја и веза Републике Српске, које је надлежно за покретање поступка експропријације земљишта. Након израде главног пројекта приступиће се изградњи заобилазнице. Такође, постоје пројекти који се односе на изградњу локалне инфраструктуре, од којих бих истакао израду пројекта за изградњу и проширење водоводне мреже на релацији Реповац–Авдагина њива–Јежестица–Кравица–Коњевић Поље, али такође и од Красанпоља према Полому и од Бјеловца према Факовићима и Жлијебцу. Интензивирани су и активности на асфалтирању путне мреже у градским, приградским и сеоским подручјима, те на проширењу водоводне и канализационе мреже тамо гдје иста недостаје. Субвенционисамо радове на промјени кровова стамбених објеката који су дотрајали, али и изградње фасада на објектима што ће допринијети љепшем изгледу нашег града.

литичка неслагања, што нам је омогућило да се максимално усмјеримо на рад у интересу грађана.

● **Који су инфраструктурни пројекти у току?**

– Од важних инфраструктурних пројеката које проводи локална самоуправа започели смо реализацију пројеката експропријације земљишта у сврху изградње индустријске и слободне (бесцаринске) зоне. Од планираних 16 хектара, до сада смо експроприсали 2,6 хектара земљишта на овом локалитету, а настављамо поступак експропријације преостале површине. Након што поступак приведемо крају, потенцијалним инвеститорима понудићемо земљиште и инфраструктуру за отварање производних погона како бисмо смањили број незапослених.

● **Какво је стање привреде?**

– Братунац је перспективна општина, у Зворничкој регији најнасељенија, са одличним географским положајем. Највећи смо произвођач малине у Републици Српској, те једна од три општине која има потпун систем наводњавања као предуслов за већи принос и квалитет малине. Имамо значајне потенцијале у области дрвне, металне и намјенске индустрије. Наши планови су фокусирани на више сегмената. Прио-

ПОЗИВ ИНВЕСТИТОРИМА

- **Да ли је Братунац искористио своје туристичке потенцијале?**
 - Ми смо општина која се простире на површини око 300 километара, а лијева обала Дрине у појасу која припада општини Братунац је 67 километара. Рајска плажа је драгуљ у развоју туризма, са одличном локацијом и солидно уређеном инфраструктуром. Недовољно је изграђен смјештајни капацитет, како на подручју обале Дрине тако и у самом граду. Позивам све оне који су заинтересовани да улажу у изградњу туристичких објеката, смјештајног капацитета, ресторана, мотела или чак хотела. Спремни смо да по врло повољним условима изађемо у сусрет инвеститорима и ефикасно издамо све сагласности које су у надлежности локалне самоуправе.

ритет дајемо побољшању услова за привређивање. Наставићемо да помажемо мале предузетнике, кроз програм субвенционисања у запошљавању. При крају смо да реализујемо један такав пројекат који смо започели прошле године, путем којег смо субвенционисали запошљавање 14 малих предузетника. Тренутно припремамо нови јавни позив. Планирамо да ове године тај број повећамо на 20. Из буџета финансирамо све трошкове који се односе на порезе и доприносе за ова лица.

● **У којој мјери помажете најстарије суграђане?**

– По први пут смо прошле године додјелили помоћ за скоро 300 пензионера са најнижом пензијом. То ћемо учинити и ове, за пензионере чија пензија не прелази износ од 420 км. Мислим да је то једна од активности коју ћемо континуирано водити како бисмо обратили пажњу на оне који су угрожени. Континуирано помажемо особама у стању социјалне потребе путем ЈУ Центар за социјални рад који има око 560 корисника. Исти однос имамо и према ратним војним инвалидима и породицама погинулих бораца.

● **Какво је стање спорта?**

– Очекујемо реконструкцију спортске дворане као важне претпоставке за развој спорта на подручју општине. Истакао бих значајан успјех локалног кошаркашког клуба који је из Друге прешао у Прву лигу Републике Српске. Поносни смо на постигнути виши ранг Фудбалског клуба *Браиство*, али и на женски одбојкашки клуб који је задржао позицију у Првој лиги Републике Српске.

● **Многе локалне заједнице покушавају да привуку стране инвеститоре. Шта је највећи адут Братунца?**

– Братунац има изузетан положај за улагања кад је у питању дрвна и прехрамбена индустрија. Истовремено желим рећи да Братунац има значајну корист од убрзаног развоја инфраструктуре у Србији и отварања граничног прелаза Братољуб. Комуникација и удаљеност Београда је фактички

за више од 40 километара смањена него да се иде преко Зворника. Имамо предности и у доброј структури квалификоване, високо квалификоване и високо образоване радне снаге који би могли обављати послове, ништа лошије него што се то у већим градовима ради, а јефтиније.

● **Каква је сарадња са вишим нивоима власти у Српској и какав је положај Братунаца у односу на друге градове у Републици?**

– Влада Републике Српске и институција предсједника Републике Српске континуирано помажу општину Братунац. За прошлу и ову годину су нам одобрена значајна средства за улагања у развој локалне инфраструктуре. Увјерен сам да ћемо добити помоћ у изградњи дјечјег обданишта, а Влада ће највећим дијелом преузети финансирање изградње централног спомен-обилежја на подручју општине Братунац за 3267 погинулих Срба из Братунаца и средњег Подриња и Бирча.

● **Постоји ли и у којој мјери сарадња са Србијом?**

– Значајна је порука из Србије, из Београда упућена са Свесрпског сабора, од стране кључних личности, да смо ми један народ, једна култура, један језик. У будућности ћемо радити пуно више на сарадњи са другим локалним заједницама у Србији, како би се ове идеје проводиле и биле видљиве код што већег броја грађана у Републици Српској и Републици Србији. Заиста морам истаћи да је одлична сарадња са Владом Републике Србије, која је са Владом Републике Српске инвестирала по једну трећину укупних трошкова за изградњу нове зграде локалне самоуправе. Око 500 хиљада евра од стране Владе Републике Ср-

бије и милион конвертибилних марака од стране Владе Републике Српске уложено је у реализацију овог пројекта. Република Србија је потпуно финансирала изградњу моста Братољуб, што је дало нову динамику економском развоју општине Братунац. Улажу се значајна средства у области културе и спортских активности које проводи Влада Републике Србије у сарадњи са локалним заједницама у Републици Српској.

● **Каква је сарадња са федералним властима? С обзиром на врло повремене политичке тензије како бисте оцијенили безбједносну ситуацију?**

– Свима је циљ мир и стабилност сваког грађанина, не само на подручју општине Братунац, већ и у Републици Српској, БиХ и региону. Имамо задовољавајући степен сарадње са институцијама на нивоу БиХ. Та сарадња би могла бити и боља у смислу више улагања у одређене пројекте од надлежних министарстава. Влада Федерације БиХ као и неки од кантона, тузлански и сарајевски, улажу одређена средства без посебних услова, у смислу развоја инфраструктуре.

● **Ви сте се као млад лекар определили за живот у средини из које сте потекли. Да ли данас млади људи могу пронаћи перспективу у Братунцу?**

– Млади људи могу пронаћи перспективу у Братунцу, али се суочавају са различитим изазовима, прије свега у току студирања у великим универзитетским центрима. Сматрам да они могу бити испуњени и у локалној самоуправи. Оно што ми морамо урадити, уз помоћ Владе Републике Српске и других институција је да их мотивишемо да остану, а не да одлазе са подручја општине Братунац.

● **Некад се стиче утисак да није свака крв једнако скупа. Да ли је шира јавност довољно упозната са страдањем српског народа у Братунцу? Шта још може да се уради на пољу културе сјећања?**

– Нажалост, ми такође дијелимо мишљење изражено у Вашем питању. Морамо више урадити на указивању на трагедију која нас је у претходном трагичном рату задесила. Ту мислим на страдање и губитке живота огромног броја људи са свих страна, али прије свега српског народа. Општина Братунац је изгубила 1052 становника српске националности у току одбрамбено-отаџбинског рата, од тога 604 цивила. На подручју средњег Подриња и Бирча живот је изгубило 3267 особа. Зато је од великог значаја изградња централног Спомен-обилежја за страдале, гдје бисмо реализовали приказивање сваке трагедије која нас је задесила, како би младе генерације поштовале прошлост, а радили на изградњи будућности. Захвалан сам делегацији ЕУ у Босни и Херцеговини која је половином јула мјесеца положила цвијеће као дио одавања почаста страдалим српским цивилима у претходном, трагичном рату. То је минимум услова ка остварењу равноправног поштовања свих жртава протеклог рата.

● **Како видите Братунац за 10 година?**

– Братунац за десет година видим са већим бројем младих као претпоставку његовог динамичног развоја, са побољшаним наталитетом и оживљеним селима. Надам се стварању перспективе гдје ће свако моћи да нађе своје радно мјесто, да добро зарађује, да гради будућност себи и својој породици. Такође, видим Братунац као општину која ће побољшати значајно инфраструктуру, производне погоне, услове за бављење спортом, развој културе и свега оног што задовољава интерес сваког грађанина, гдје ће сви живјети пристojно од свог рада, са малим бројем социјалних случајева.

ТРИФКО ЋОРОВИЋ

ПРЕДСЈЕДНИК ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ НАЈАВИО НОВИ ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОЈЕКАТ

МЕМОРИЈАЛНИ КОМПЛЕКС ЗА СРПСКЕ ЖРТВЕ У ПОДРИЊУ

Република Српска изградиће *Меморијални комплекс у знак сјећања на муслиманске злочине у Подрињу, почињене од 1992–1995. године*, одлучила је Влада Републике Српске.

Комплекс ће бити изграђен у општини Братунац, поред магистралног пута Коњевић Поље– Братунац.

Влада је задужила Министарство рада и борацко инвалидске заштите да у сарадњи са Министарством финансија изради идејно рјешење и утврди буџетски оквир за изградњу овог комплекса.

Будући комплекс представљаће мјесто које ће симболизовати страдање готово 3500 убијених Срба Сребренице, Братунаца, Зворника, Милића, Шековића, Власенице. Породице жртава истичу да је то нешто што чекају 30 година.

Из организације породица погинулих кажу да ће будући меморијални комплекс свима показати да су у и око Сребренице, такође, страдали и Срби.

– Свако ко улази у Подриње, ко улази у Сребреницу, у Братунац, мораће да види 3.267 крстова. И апелујемо да та процедура крене што брже и што раније – изјавио је предсједник Скупштине Републике организације породица заробљених и

погинулих бораца и несталих цивила Бранимир Којић.

Општина Братунац на сједници СО донијела је одлуку о измјени регулационог плана. Локација на којој ће бити грађен меморијални комплекс налази се на локалитету Борковац, уз магистрални пут ка Коњевић Пољу.

– Сигуран сам да ћемо имати идејно рјешење. Већ је донијета одлука, послат је захтјев да се пренесе у власништво 6.000 квадрата на општину Братунац – истакао је начелник Лазар Продановић.

Предсједник Владе Радован Вишковић каже да ће Влада обезбједити новац, нагласивши да је крајње вријеме да Српска има такав центар.

– Планирамо средства из буџета за идућу годину, вјероватно да ће градња трајати неколико година, ријеч је о великом простору. И ја ћу искористити своју позицију да позовем, а сигурно ће се и Србија укључити – додао је Вишковић.

У оквиру будућег комплекса, осим централног спомен-обилежја, идеја је да се гради српски православни храм или спомен капела и мултимедијална музејска поставка која ће свједочити о размјери злочина над српским народом.

ДОДИК: ЦЕНТАР ЋЕ ИМАТИ И ЕДУКАТИВНИ КАРАКТЕР

Предсједник Републике Српске Милорад Додик изјавио је да ће меморијални комплекс у Братунцу бити импозантан савремени центар који ће трајно свједочити о размјерама страдања Срба у Подрињу које су претрпјели од муслиманских снага од 1992. до 1995. године.

Он је истакао да је овакав комплекс требало да буде урађен и раније, али да никад није касно за овакве пројекте.

– Данас имамо нову свијест о томе која се базира на потреби да изградимо један, не само меморијални, већ импозантни центар који ће указивати на страдање српског народа овдје у Подрињу и да то урадимо на најсавременији могући начин. Не само традиционалним објектима који се ту обично

нађу, него да уведемо и нове технолошке, иновационе програме који ће омогућити да се о томе у едукативном смислу може више спознати – рекао је Додик новинарима након састанка с начелником братуначке општине Лазаром Продановићем.

Додик је указао да је важно да општина Братунац и Министарство рада и борацко-инвалидске заштите Републике Српске сарађују како би центар могао бити изграђен у планираном року.

– Чуо сам од начелника, да је та сарадња дневна и да ће то омогућити да у планираном року почнемо и да заиста изградимо нешто што може да остане и да потврди одређење да се центар изгради на импозантан начин – истакао је Додик.

У ПЛАНУ И ВРТИЋ

– Континуирано радимо на подстицајима за пронаталитетну политику, при чему помажемо породицама за рођење првог, другог, трећег и четвртог дјетета. Постигнут је значајан напредак у односу на вријеме када је начелник општине био мој претходник. Само у прошлој години издвојено је 7 пута више средстава у односу на претходну. У 2025. години планирамо да ова средства повећамо у дупло већем износу. Помажемо и брачне парове у партиципацији трошкова за лијечење стерилитета. Ове године помоћи ћемо и свим родитељима ученика првог разреда, као и родитељима ученика са slabим материјалним статусом. Финансираћемо одлазак на екскурзију ученицима завршних разреда основних и средњих школа, који су слабог имовинског стања. Издвојили смо значајна средства и за стипендирање студената. У односу на ранијих 8, већина студената прима стипендију у периоду од 10 мјесеци. Очекујемо до краја септембра мјесеца јавни позив за пријем приправника у локалну самоуправу и јавне установе и предузећа од локалног и републичког интереса, како би се оспособили за тржиште рада у смислу добијања позиције сталног радног мјеста. Интензивно радимо на изградњи новог дјечјег обданишта. Урађено је идејно рјешење и покренута је процедура за измјену регулационог плана. У току овог мјесеца расписујемо јавни позив за израду главног пројекта новог обданишта чији ће смјештајни капацитет бити за око 300 дјеце. Постојећи објекат вртића изграђен је прије 45 година, његови капацитети су ограничени, а услови неадекватни.

У ПЛАНУ ИЗГРАДЊА СПОМЕНА СРПСКИМ ЖРТВАМА ХРВАТског и МУСЛИМАНског - УСТАШКОГ ГЕНОЦИДА 1941-1945. НА ПОДРУЧЈУ БИРЧА

Након одласка њемачких окупатора Србима из Бирча није било живота

Околина Власенице била је насељена још од праисторије. У средњем вијеку улазила је у састав Жупе Бинач. Под Турцима су били важна раскрсница. У Првом свјетском рату одигравале су се многе борбе у овом крају. Међутим, ми ћемо се задржати на масовним злочинима НДХ на овом подручју.

За *Српско коло* о томе је говорио Драгослав Николић, који је идејни творац пројекта Спомена српским жртвама страдалим од Хрвата, муслимана – усташа у периоду од 1941–1945. на подручју Бирча – средњег Подриња. Убијених је 47.621. Драгослав је љубав према завичају наслиједио од оца Милоша који је током живота записивао све значајне податке о историји, становништву, значајним локалитетима и тако много тога сачувао од заборава. Подршку овом пројекту дао је и предсједник општине Власеница Мирослав Краљевић који се заједно са Николићем труди да се спомен жртвама сагради и на тај начин сачува сјећање на страдале претке овог подручја.

За почетак планирано је постављање крста на прољеће 2025. године.

ДОК СУ НИЈЕМЦИ БИЛИ ТУ МОГЛО СЕ НЕКАКО ЖИВЈЕТИ

До 1941. године срез Власеница се налазио у саставу Дринске бановине Краљевине Југославије. По попису из 1931. имао је 37.532 становника. Од тога 25.278 Срба, 11.881 муслимана, 286 Хрвата и 87 остало.

Срез је организационо био подијељен на 10 среских општина: Церска, Цикоте, Дервента, Д. Залуковик, Кнежина, Хан Пијесак, Милићи, Папраћа, Шековићи и Власеница.

Почетком Другог свјетског рата, Власеница и цијела источна Босна заједно са Санџаком, постали су дио Независне Државе Хрватске.

Срби који су живјели у Власеници нису одмах били подвргнути прогону након ства-

» Драгослав Николић, идејни творац пројекта Спомена српским жртвама

рања НДХ, попут Срба у осталим дијеловима, јер је Власеница остала под контролом њемачких снага до 22. јуна 1941. године.

Међутим, већ истог дана када су њемачке снаге напустиле Власеницу, 22. јуна 1941. долазе усташе из Сарајева. За команданта усташких снага изабран је муслиман Мутавелић, некадашњи продавач тепиха. Одмах је кренуо са прогоном Срба.

Били су то свакодневни прогони, најприје истакнутих Срба. Одводили би их у импровизовани затвор у Власеници и тамо би били убијени или у Рашића Гају.

Усташе су 22. јуна 1941. ухапсиле седам најзначајнијих власеничких Срба, укључујући православне свештенике Душана Бобара, Драгомира Ј. Маскијевића и Јанка Савића и све их убили у Рашића Гају. До краја јуна ухапшено је преко 80 Срба који су касније убијени.

Почетком јула 1941. усташе су ухапсиле и 57 Срба из Папраће и околних села.

Убијали су их у мањим групама, из логора би их свезане одводили до раке у Рашића Гају, где би их натерали да уђу у раку и тамо завршили крвави пир. Да двојица заточених Лазо Радаковић и Ђорђо Вишковић нису побјегли са клања, породице не би знале истину о својим ближњима јер су им

усташе говориле да су их одвезли у логоре.

Рашића Гај није било једино страстиште, убијали би како би кога нашили, у кућама, на њивама, а усташка специјалност било је паљење кућа и живих укућана на огњиштима. До 12. августа 1941. више од стотину Срба убијено је у оближњој Дрињачи (Зворник). Према Миливоју Иванишевићу, корпа пуна српских очију коју је италијански ратни новинар Курцио Малапарте видио за столом Анте Павелића током љетње посјете Загребу 1941. и описао у свом аутобиографском роману *Капутт*, биле су очи Срба из Дрињаче. Оне су свједочиле да су Хрвати на повијесној граници – Дрини.

Пљачкања су била свакодневна. Под присилом богати Срби преписивали би имовину усташким властима, или забринуте супруге давале новац како би ослободиле мужеве и на крају остајале и без новца и без мужева. По селима су пљачкали поред новца и накита и храну.

Стална су и силовања жена, дјевојака, али и дјевојчица. По изјави др Ђабак Богдана који је прегледао жену која је силована три дана након порођаја, и дјевојчицу од само 10 до 12 година, коју су усташе такође силовале.

Свједочанства о свирепом клању Срба у Рашића Гају проширила су се међу становништвом регије, изазивајући страх и бијес, па су морали да устану да се бране од усташког терора.

НИКОЛИЋ: ФРАНЦЕТИЋЕВА ЦРНА ЛЕГИЈА ЈЕ ОД НАШЕ КУЋЕ НАПРАВИЛА ЗГАРИШТЕ

И наш саговорник Драгослав Николић испричао нам је шта се догодило у породичној кући његовог оца у засеку Николићи у селу Залуковик.

– На огњишту где сам рођен, у кући мог прадеде, на Ускрс 1942. усташка Францетићева *Црна легија* затворила је у нашој кући 35 мјештана, а 29 мјештана је у запаљеној кући изгорело, жена, дјеце и стараца.

Црна легија је харала од Сарајева до Дрине. Народ је бјежао према Дрини и Србији. Бабу су ми сустигли у Милићима и њу и њену сестру са дјецом ставили су у кућу у Подгори према Милићима и запалили. Прије тога су их силовали, баба је у том тренутку имала 36 година, сестра је још млађа била од ње. Баба је успјела рањена да се извуче из запаљене куће, и свједочила је о том монструозном злочину трију женама Божани, Тодори и Јефи, прије него што је преминула. Њене ријечи мој отац је ставио на њену спомен плочу: „Јуче око подне усташе нас додјераше у Подгору и затворише у Крстину кућу. Изубијаше, израђаваше, СВАШТА ОД НАС РАДИШЕ. Обасуше сламу око куће и запалише. Ја једна рањена искочи из ватре и овдје падо. Грдне моје ране и муке. Они се нису мучили изгорише за два сата. Моја сестра Стана и њена три сина Никола, Лазар и Милисав. Даница и њено четворо дјеце, Сава и њен Никола и Цвија. Љубим те пријо Тодора унесите ме у ону магазу, да ме керови и свиње не кидају. Ето моје збогом.“ Мајкине остатке пренио је 1945. у Сп. Брдо њен ђевер Лазо.

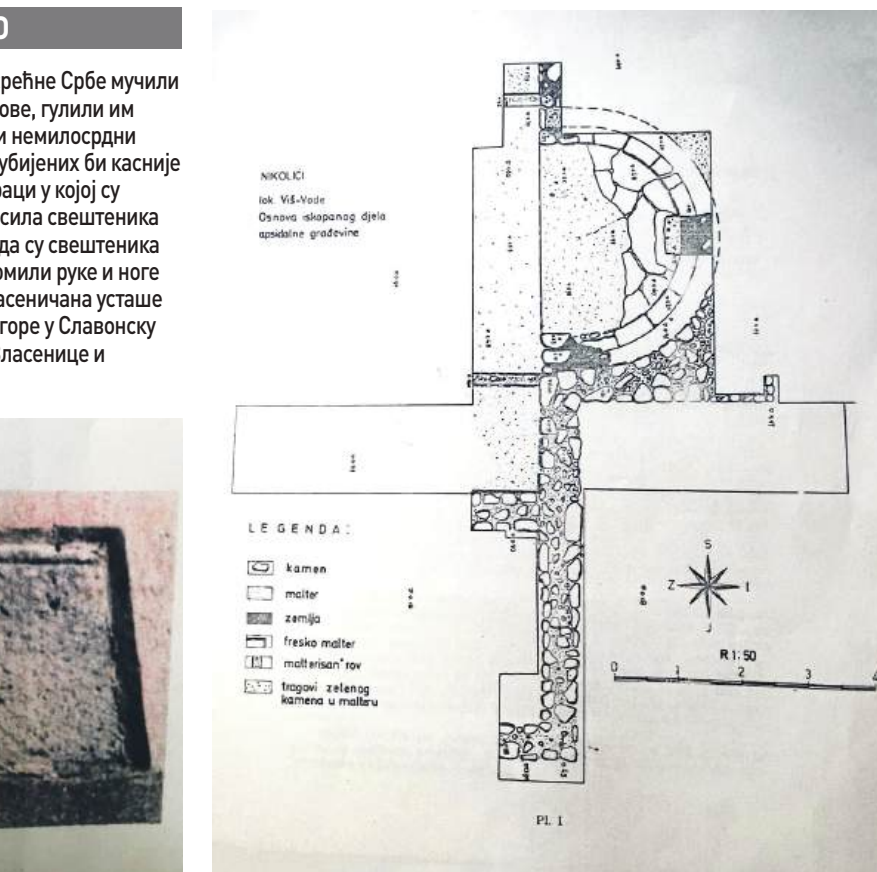
– Њене ријечи је отац ставио на надгробни споменик шездесет и неке. Из Комитета су га звали да то избрише, али он није желио. Причао ми је да је гледао из шпиље у Скеланима на Дрини, са својих 14 година, мајку са четворо дјеце како двоје баца у Дрину, а са двоје у наручју скаче. Свуда околу на обали Дрине Францетићева Црна легија пуца, коље, силује. Са друге стране Дрине покушавали су Срби из Србије да бране српску нејач, чак су и Нијемци пуцали на усташе...

Сада Драгослав са братом Николом и сестром Драгицом на очев надгробни споменик ставља породично стабло (Милошев родослов) у које је као први уписан Богдан Лауш (1133–1212) богумил, Милош је 28. кољено од њега. Наводи се и ко је од предака прешао у ислам и када.

Николић нам је говорио и о остацима Цркве из 4. вијека у Залуковику која је тренутно затрпана. Значајна је чињеница да је улаз по византијском са запада на исток. Ова црква је значајан доказ о вишевијековном постојању хришћана православне вјере на том подручју.

За грађевину се сазнало када је Обрад Николић на својој њиви ископао камену греду, од зеленог камена дужине 260 метара, висине 30 цм и дебљине 60 цм. Грда је приликом преношења пукла. Крст се разбио, али га је Обрад сачувао уградивши га у кућу.

ДРАГАНА БОКУН

НА МРАКОВИЦИ ОБИЉЕЖЕНА 82. ГОДИНА ОД ЗАВРШЕТКА СЛАВНЕ ЕПОПЕЈЕ

Битка на Козари – симбол отпора српског народа у борби против нациста и усташа

На Мраковици је обиљежена 82. година од Битке на Козари, симбола страдања и отпора српског народа у борби против нациста и усташа у Другом свјетском рату.

Парастос код спомен-крста служио је свештенство Епархије бањалучке, а на Централном споменику положени су вијенци и цвијеће.

Обиљежавању су присуствовали предсједник Српске Милорад Додик, предсједник Народне скупштине Ненад Стевандић, министар рада и борачко-инвалидске заштите Републике Српске Данијел Егић, министар за рад, борачка и социјална питања Србије Немања Старовић и државни секретар у овом министарству Зоран Антић.

Предсједник Републике Српске Милорад Додик поручио је да се Козара са правом може сматрати једним од мјеста страшног страдања српског народа. Он је подсјетио да је простор Козаре испражњен и да су усташе у чијим редовима је било локално становништво и хрватско и муслиманско, побиле Србе.

– Овдје је у току година рата по селима убијено више од 30.000 људи, а више од 70.000 из једног збјеге је 1942. године заробљено, одведено у Јасеновац и тамо побијено. Сама чињеница да су овдје спаљена 142 села говори о томе да је ово мјесто страдања Срба. Овдје нису страдали локални муслимани и Хрвати. Они су били на другој страни те приче и ријетки су они који су припадали партизанском покрету.

» На Мраковици је обиљежена 82. година од Битке на Козари

Стално су говорили да су то жртве фашизма, што наравно у неком далеком смислу јесте, али примарно то су Срби, побијени зато што су Срби, што су православци. И зато на овој генерацији је обавеза да обновимо памћење на чињеницу да су овдје масовно побијени Срби – рекао је Додик.

Министар за рад, борачка и социјална питања Србије Немања Старовић је истакао да ријеч Козара представља синоним за слободу.

– Покушали су од Срба да праве робље, да служимо онима који су мислили да су заувјек затрли српско име. Од ове планине па до Јасеновца, и све до далеке Норвешке, спомиње се слава Козаре. И тако ће

бити док је српског рода и имена – додао је Старовић.

Предсједник СУБНОР-а Републике Српске Слободан Шобић је истакао да су народ и борци Козаре симбол ослободилачке епопеје.

– Поема *Стојанка мајка Кнежойолка* Скендера Куленовића написана је за један дан и ноћ. Инспирисала га је трагедија Козарчана. Мајка Стојанка је мајка Југовића. Свако наше Кнешпоље је свето Косовско поље – истакао је Шобић.

Непријатељска офанзива на Козару под кодним називом *Зайагна Босна* почела је 10. јуна 1942. године, што је био увод у један од најстрашнијих злочина почињених над српским народом икада. Њемачке и

усташке јединице са око 35.000 војника затвориле су обруч око слободне територије козарске области, а у опкољеном подручју 3.500 бораца Другог крајишког партизанског одреда бранило је збјег са око 80.000 српских цивила.

Током непријатељске офанзиве на Козари и у Поткозарју спаљено је, уништено и опљачкано 140 села. Из непријатељског обруча успјело се пробити око 800 бораца и 10.000 цивила, док је заробљено 68.600 српских цивила, међу којима више од 23.000 дјеце који су одведени у логоре Јасеновац и Стару Градишку, гдје су подвргнути мучењу и најсуровијим методама усмрђивања.

РТРС

Свједок – историјски документ који показује истину о страдању Срба

Историјско-документарни филм *Свједок* о страдању српског народа током ратних дешавања деведестих година на простору бивше Југославије и раду чувеног патолога Зорана Станковића премијерно је приказан у Бањалуци. Рађен је у копродукцији Радио-телевизије Републике Српске и Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица. Филм *Свједок* је сниман на локацијама пет масовних гробница – Кравица, Мркоњић Град, Брод, Јелачићи и Зворник. У снимању ове епске приче о страдању Срба, добровољно је учествовало више од 8.000 људи.

Тишина, сузе и тешки уздаси најбоље говоре колико је емоција и утисака оставио филм *Свједок* – филм исписан крвотоком ратне бруталности и ратног ужаса.

Филм *Свједок* првобитно је замишљен и базиран на документацији и свједочанствима специјалисте судске медицине из Београда доктора Зорана Станковића који је радећи на више од 50 масовних гробница широм бивше земље обдуковао више од 7.500 страдалих жртава.

Његова смрт непосредно пред почетак снимања мијења форму, али не и суштину. Огољену и сурову истину о страдању Срба приказану кроз ратни пут и историјски портрет Станковића.

» У публици чланови породице Зорана Станковића

Удовица доктора Станковића Марина Станковић, сваки пут изнова преживљава болне успомене на покојног супруга које изазивају потресне сцене, у којима се види предан рад чувеног патолога.

– Ово сматрам четвртм сахрањеном. Прва је регуларна, друга по снимању филма, трећа када смо одгледали у Београду, а ово је сада четврта. Тако да бол не јењава – рекла је супруга доктора Зорана Станковића, Марина Станковић.

Узбуђење није крио Милован Урошевић, ратни сниматељ ТВ Београд, човјек који је снимио највећи број масовних гробница од Вуковара до Кравице.

– У овом филму искључиво су ратни снимци, документовани, моји снимци. Када ми је Денис ре-

као да прави филм о Зорану Станковићу оберучке сам прихватио да му дам снимке које сам чувао у документацији.

Филм *Свједок* је немјерљив у садржају, немјерљив у истини, рекао је режисер Денис Бојић. Почива на истини и представља свједочанство о размјерама српског страдања.

– Један огроман филм, и по капацитету и садржају али и по националном сегменту који је битан за српски народ, јер обухвата један географски простор бивше Југославије и на видјело износи чињеницу за коју смо можда мислили да је знамо, а чини ми се да ће тек послје филма бити јасна и видљива не само припадницима српског народа – навео је Бојић.

» Аутору Денису Бојићу је на овом остварењу честитао премијер Радован Вишковић

Филм је историјски документ који ће показати истину о страдању Срба у Одбрамбено-отаџбинском рату, сматрају званичници Републике Српске.

– Да се и послје 30 година истина о страдању Срба у рату приближи јавности и да се демантују све лажи да су Срби злочинци па чак и да дају етикету геноцидног народа – рекао је предсједник Владе Српске Радован Вишковић.

– Наше је да натјерамо да поштују наше жртве као што и ми показујемо пијетет према осталима. Од тога нећемо одустати јер без тога нема суживота и заједничке будућности – јасан је предсједник НСРС Ненад Стевандић.

У филму је добровољно учествовало више од 8.000 људи. Ра-

ди се махом о члановима и пријатељима породица погинулих и несталих цивила, војника Војске Републике Српске.

– Свједок најновијег периода српске историје на овим просторима и болна свједочанства др Зорана Станковића који је, добрим дијелом нам се чинило да је однио са собом на онај свијет. Али једним дугим филмом показује се колико филм може да сачува од заборавља епизоду наше прошлости – истакао је министар културе Србије Никола Селаковић.

Свједок је преведен на енглески, француски, руски и њемачки језик. Све са циљем да ова лична карта српског страдања буде видљива у што више земаља широм свијета.

» Сви учесници радионице мозаика добили су захвалнице за учешће

» Учесници радионице попуњавали су слова израђена у фонту Инок Сава

500 година Храма у Биовичином Селу

У Биовичином Селу молитвено је и прослављено 500 година постојања Храма Светих Петра и Павла. Тродневну манифестацију (11, 12. и 13. јул) прославе јубилеја организовали су мјештани Биовичиног Села, Модриног Села, Колашца и Вукше из Парчића, општина Кистање и Црквена православна општина Ђеврске. Кум славе био је Владо Деспот, те је његова породица била домаћин трпезе љубави. Деспот увијек помаже око свих активности у селу, како радом, тако и финансијски.

На сам Петровдан у Храму је Његово Преосвештенство епископ Никодим служио свету литургију након које је честитао многобројним окупљеним вјерницима овај велики празник.

– Наши преци су подигли овај дивни храм, који је један од највећих у нашој Епархији, да бисмо се у њему окупљали и молили Господу, а кроз то су показали и своју љубав према овоме крају. Као наследици оних који су у давно вријеме примили хришћанство од самих апостола, треба да будемо поносни што припадамо народу који се још из тог времена налази у овим крајевима, као и да слиједимо Јеванђеље које нам је давно предато.

БОГАТ ПРОГРАМ

На крају свога обраћања митрополит далматински поздравео је министра у Влади Републике Србије Ђорђа Милићевића и присутне представнике локалних власти и захвалио им на доласку.

За Петровдански сабор припремљен је богат културно-умјет-

» Велики број вјерног народа дочекао је испред Храма епископа Никодима

нички програм. Учесници су се уз аплаузе смјењивали на бини. Учествовали су КУД *Светозар Марковић* из Крагујевца, који је дошао посредством Милана Љубовића председника Удружења *Никола Тесла, Просвјетла* из Бенковца, пјевачка група *Коријени*, Саша Пилиповић је читао монологу Ковилке Зелић о животу попа Курице.

Манифестација је окончана трећег дана (13. јула 2024.) израдом мозаика за дјецу, те буквачким паб квизом за дјецу и одрасле

– с питањима о томе крају, његовим знаменитостима и обичајима.

ВЕЛИКИ БРОЈ МЛАДИХ

У оквиру обиљежавања Петровдана Радмила Берић, родом из Биовичина Села, председник Удружења *Жене косовске долине* из Риђина организовала је радионицу израде мозаика, за дјецу од 5 до 15 година. Радионицу је држала академска сликарка из Крагујевца, Оливера Штрабац Станишић. У техници мозаика учесни-

ци радионице су попуњавали ћирилична слова израђена у фонту Инок Сава којим је у Венецији, у 16. вијеку, штампан први српски буквар. Током два дана на радионици је учествовало око 30 дјецe и око 10 одраслих који нису могли да одоле да не пробају ову сликарску технику.

Србљуб Опачић каже да су велики дио средстава скупили на Парохијској вечери у Београду продавајући томболу коју су донирали земљаци из Биовичиног Села,

Модриног Села, Колашца, Нунића и Вукши из Парчића.

– Посебно радује што је било пуно младих људи. Неки су први пут трчали стазама на којима су вијековима живјели њихови преци – рекао је Опачић.

Тиму за културно-умјетничка дешавања се сљедеће године придружује и докторка гинекологије и акушерства Илијана Скорић.

– Добили смо неприкосновен, али и тежак задатак: прије свега да вратимо дуг прецима због којих смо данас ово што јесмо, као и да будуће нараштаје упознамо са поријеклом, обичајима, традицијом, културним и духовним идентитетом како би стасали у самосвјесне људе.

Највећа сатисфакција јој је била када је угледала шестогодишњу дјевојчицу Анђелу коју је прије само неколико година породила и прва узела у руке, како се већ сада бори у трци за дјецу и не прихватиш ништа осим побједе, осваја пехар за прво мјесто.

– У овом крају сам провела најраније дјетињство, па послје краће паузе и тинејџерске дане. Од тада је прошло много Петровдана, али све до данашњег дана се радо враћам на најсигурније мјесто на свијету, на рекла бих – извор живота. Негдје сам прочитала реченицу да су дјеца одрасла на камену своје снове видјела јасније и у њих чвршће вјеровала. Ово је највећа инвестиција за будућност малишана Биовичиног Села.

Тиму за умјетност и културу од сљедеће године придружује се и млада сликарка Ивана Љубовић.

ДРАГАНА БОКУН

» Организатори су припремили богат културно-умјетнички програм

» Многобројна публика пратила је културно-умјетнички програм

КВИЗ ЈА ВОЛИМ БУКОВИЦУ

Посебно занимљив и оригиналан био је квиз *Ја волим Буковицу* који су организовале и осмислиле председница Удруге *Жене косовске долине* Радмила Берић и Богдана Опачић чији је супруг из Бивовичиног Села.

Завидно знање о Буковици и љубав према завичају показала је екипа *Државни Њос'о* и освојила прво мјесто. Побједничку екипу су чинили Снежана Корлат, Илијана Скорић, Љиљана Скорић, Ања Каблар Црноглавац, Слободан Скорић, Србољуб Опачић и Предраг Тркуља. Друго мјесто припало је екипи *Кувачи* и

Медоши, а треће екипи *Гај*. Награда у виду пехара и велике корпе пуне слаткиша, за првопласиране, завршила је у рукама подмлатка првопласираног тима, једне пресрећне дјевојчице. Сви учесници су добили ЦД-ове, а и они који су били посљедњи на листи добили су награду за учешће у квизу као подршку за даље учешће у будућим квизовима.

Дипломирани инжењер организационих наука Снежана Корлат из побједничке екипе је за Српско коло подијелила утиске и рекла да је организација била на врхунском ни-

воу. Одлично припремљен водитељ, видео прикази, прикази рјешења послије завршених рунди и саопштавање ко је тренутно у вођству и сл.

– Питања су занимљива, креативна, темељно истражене области и познавање нашег краја. У улози водитеља сјајно се снашла Богдана. Одлично смо се забавили, упознали, научили много о нашем родном крају и подсјетили се онога што смо знали – рекла је Снежана која је живи у Београду и тренутно је запослена као уредник у Служби за односе са јавношћу и корпоративни имиџ РТС-а.

» Првопласиране екипе у квизу *Ја волим Буковицу*

7. ПЕТРОВДАНСКА ТРКА

» Давид Јовић, Лазар Доброта и Коста Јовић

» Ксенија Деспот, Сања Рашковић и Нина Шгамел

Већ традиционално, уочи самог Петровдана 11. јула, организована је и трка кроз село, ове године 7. по реду, у организацији Слађана Мачак и Србољуба Опачића. Слађана Мачак ове године из оправданих разлога није могла да присуствује трци, али је учествовала у организацији. Опачићу се ове године придружила Тамара Доброта, која је била дио тима од самог почетка, а ове године се опробала у улози организатора. Петра Каблар се одлично снашла у улози водитеља трке. Тако да се може очекивати у тој улози и наредних година.

У великој трци учествовало је 170 такмичара, што је рекордан број, и 50 дјеце на дјечјим тркама. Најбољи у мушкој категорији су Лазар Доброта, Коста Јовић и Давид Јовић. Најбољи у женској категорији су Сања Рашковић, Нина Шгамел и Ксенија Деспот.

Слађана Мачак није крила одушевљење како је трка протекла.

– Уз помоћ добрих људи успјели смо да организујемо трку, и на томе смо им врло захвални. Свим учесницима обезбиједили смо бројеве, мајице и медаље, а побједницима пехаре. Општина Кистање је донирала средства за освјежење тркача.

Посебно је било лијепо видјети малишане који су се надметали у брзини, и послије заједно уживали у заједничком сладоледу без обзира на пласман, а сви окићени медаљама око врата као наградом за учешће. У једној категорији су били дјечаци, у другој дјевојчице, и у три узрасне групе. Најбољи су добили пакетиће слаткиша.

– Ова трка оживи село и радујемо се што сваке године има све више учесника који трче симболичном стазом, стазом својих предака – рекла је Слађана Мачак.

Изложба Православље у Буковици

Упорти Храма приказана је изложба *Православље у Буковици – сликом и ријечју њоводом 500 година Храма Светиш ајо-стола Пејтра и Павла и црквене библиотеке у Бивовичином Селу* у ауторству Наташе Мандић Булатовић и Србољуба Опачића. Постава изложбе замишљена је по концепту „сликом и ријечју”. Састоји се од 30 пажљиво дизајнираних плаката, тематски распоређених које говоре о лику и дјелу попа Курице, владика Никодима Милаша и Никодима Бусовића, архимандрита Герасима Зелића и Никодима Опачића. Приказали су и историјат Храма и све кључне догађаје везане за цркву, умјетничке / архитектонске карактеристике самог здања као и комплекса околних зграда (братска кућа и љетниковац Никодима Милаша). Иначе у току је обнова братске куће. Осврнули су се и на старе и вриједне богослужбене књиге. Направили су табеларни приказ свих завојевача који су боравили на овом простору као и хронологију досељавања Срба у ове крајеве. Приказали су историјско-демографску слику становништва села која гравитирају ка овој цркви од њиховог досељавања. Наташа Булатовић и Србољуб Опачић кажу да су се трудили да дају свој допринос чувању српског идентитета на овим просторима, али и да раде на подизању свијести младих о њиховим коријенима и поријеклу.

Јереј Милан Грубић рекао је да „ова изложба пред нама отвара један свијет ко-

» Србољуб Опачић

ји је иза нас, а у исто вријеме је дио нас”. Јереј Грубић изразио је наду да ће ова поставка обићи и многа друга мјеста у Далмацији и свијету.

За дизајн изложбе и каталог заслужна је Снежана Рајковић. Стручни консултанти били су Марко Синобад, Бранко Чоловић и Милан Гулић. Генерални покровитељ изложбе је Општина Кистање. Изложба је реализована са Црквеном православном општином Ђеврске и парохом Миланом Грубићем, уз благослов Његовог Високопреосвештенства архиепископа задарско-шибеничког и митрополита далматинског Г. Никодима.

О АУТОРИМА

- **Наташа Булатовић, рођена Мандић из Кистања, професор српске књижевности и језика. Запо-слена је у Библиотеци града Београда. На Филолошком факултету у Београду ради на из-ради докторске тезе под називом: Библиотеке и архиви црква и манастира Епархије далматинске.**
- **Србољуб Опачић, из Бивовичиног Села, дигитални умјетник, текстописац, специјалиста за кафу, велики заљубљеник у историју свог краја, годинама прикупља грађу и бриње о црквеном добру.**

» Наташа Булатовић

САБОРОМ У КРЕКОВИМА НАЈАВЉЕН ВЕЛИКИ ЈУБИЛЕЈ

ОБИЉЕЖЕНО 149 ГОДИНА ОД НЕВЕСИЊСКЕ ПУШКЕ

Потомци невесињских устаника и поштоваоци слободарских традиција обиљежили су 149 година од Невесињске пушке истичући допринос Херцеговаца вјековној борби за слободу, истину и правду. Свечаност посвећену значајном догађају из славне српске историје заједнички су организовали одбори за његовање традиције ослободилачких ратова влада Републике Српске и Србије.

Код Споменика невесињским устаницима у Крековима служен је парастос српским јунацима из Прве невесињске пушке. На овом историјском мјесту 1875. године опалене су прве устаничке пушке против вишевјековног турског освајача.

Вијенце и цвијеће код спомен обиљежја су положили министар рада и борачко-инвалидске заштите Данијел Егић, делегације Владе Србије, изасланици предсједника РС и српског члана Предсједништва БиХ, општина и борачки организација Источне Херцеговине и Града Требиња, Трећег пјешадијског РС пука, те представници удружења проистеклих из посљедњег одбрамбено-отаџбинског рата и потомци устаника.

Министар рада и борачко-инвалидске заштите Данијел Егић рекао је да је ово један од најважнијих догађаја у новој српској историји, али нажалост није испало онако како су устаници замислили јер је једног господара заменио други.

– Српски народ је предодредио кроз историју да чини велике ствари, али у миру изгуби оно што у рату добије. Надам се да се то више неће дешавати и да ћемо сачувати нашу Републику Српску – истакао је Егић.

Државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Владе Србије Зоран Антић рекао је да је Невесињска пушка била један од најзначајнијих догађаја у геополитички разореном Балкану крајем 19. вијека и да је покренула лавину одређених процеса као што су српско-турски ратови, Берлински конгрес, па након тога и на балканске ратове и Први свјетски рат.

Он је нагласио да оно што су Перо Тунгуз, Мићо Љубибратић, војвода Пеко Павловић, славна српско-црногорска војска и славни устаници са ових простора започели 9. јула 1875. године завр-

шила је српска војска 1918. уласком у Бањалуку.

– То је један заокружен циклус ослобађања од Османског царства и данашње генерације можда нису ни свјесне суштине важности догађаја овдје, које слободно можемо назвати трећим српским устанком – закључио је Антић.

Начелник општине Миленко Авдаловић истакао је да је Невесињска пушка догађај који је и данас интересантан за социолошку, војну и историјску науку.

– Наша генерација ће имати част да обиљежи велики јубилеј, 150 година од подизања устанка, једног од најзначајнијих догађаја у новој српској историји – нагласио је Авдаловић.

Предсједник Скупштине општине Невесиње Момчило Вукотић истакао је да чињеница да је у Невесињу пукла прва пушка која је читаву Европу дигла на

устанак говори о важности овог догађаја и чини поносним све људе из овог краја.

– Посебно сам поносан као потомак устаника Трифка Вукотића, како на њега тако и на цијело своје село – истакао је Вукотић.

Наташа Глигорић, праунука чувеног харамбаше Пера Тунгуза, изјавила је да је поносна на своје претке, као и на Републику Српску и Србију што заједно обиљежавају овај важан догађај у српској историји.

Она је додала да је важно да његујемо сјећање на своје претке, јер им на тај начин исказујемо љубав, поштовање и освјетљавамо њихово трајање у овом времену.

У културно-умјетничком програму су учествовали позоришни и филмски глумац Горан Славић, најуспјешнији српски гуслар из Црне Горе Максим Војводић и етно пјевачица Бојана Радовић.

ТРИ НЕВЕСИЊСКЕ ПУШКЕ ПОНОС ХЕРЦЕГОВИНЕ

Историја Невесиња је вјечно каљена у отпору против завојевача. Најбољи примјер за то су три невесињске пушке које служе као украс и понос народа овог краја. Невесињци су три пута у посљедњих вијек и по први у Европи стали на пут угњетачима и освајачима и сваки пут су излазили као побједници.

Прва Невесињска пушка из 1875. године је најзначајнији историјски догађај српског народа у другој половини 19. вијека. У цијелој историји свијета нема примјера да се мали број људи дуже борио под тешким околностима против далеко бројнијег непријатеља као што је то био случај у овом устанку. Слободарско опредјељење Невесињци су исказали новом буном 1882. године када су разочарани у исход договора свјетских сила поручили новом окупатору Аустроугарској да у овом народу неће угасити искру слободе.

Трећа невесињска пушка одјекнула је опет прва пред најездом фашизма. Оружани отпор усташама 3. јуна 1941. године у селу Дрежањ био је први устанак у поробљеној Европи.

Невесињске пушке су догађаји којим се поносе не само Невесињци и Херцеговци него и свеколики српски народ у сталном трагању за правдом и слободом.

Игнорисање сјећања на српске жртве у Глини није најлошије што може бити, застрашујуће је негирање да су се злочини заиста догодили

На простору испред Хрватског дома, некадашњег Спомен Дома у Глини, на мјесту гдје је својевремено стајала Црква Пресвете Богородице, као и сваке године, у организацији Српског народног вијећа, одржана је комеморација за жртве страшних злочина почињених 27. јула и 8. августа 1941. и подсјећање на невинне жртве усташког терора, пише загребачки недељник *Новости*.

Ријеч је о једном од најсвириплијих злочина над Србима у НДХ. Више од 1.000 Срба из Глине и околних мјеста на превару је доведено на стратиште уз образложење да иду на прекрштавање. Многи су насјели на овај позив надајући се да ће тако сачувати своје и животне својих обитељи. До задњег, побијени су ножевима и другим хладним оружјем у цркви и око ње. На мјесту уништене цркве, 1969. године, изграђен је Спомен дом у коме је била изложена архивска и музејска грађа о почињеним злочинима у цијелом глинском крају, а постављено је и спомен-обиљежје с уклесаним именима 1.564 жртве. У августу 1995. спомен обиљежје је уништено, а Спомен дом трагички преименован у – Хрватски дом.

На комеморацији у Глини присутнима су се обратили Весна Тершелич, Милорад Пуповац и Веран Матић, а њихови говори ма колико били различити, садржавали су оцјену да се без сумње неги-

ра злочин који је имао све карактеристике геноцида над Србима.

– Комеморација у Глини на мјесту страшног усташког злочина над цивилним становништвом, одвија се без већих тешкоћа, али прилично усамљено, искључиво иницирано од стране српске заједнице и антифашистичких организација. Помислили бисмо да је игнорисање сјећања на злочин нешто најлошије што може бити. Међутим, оно што је заиста застрашујуће је активно и снажно негирање да су се злочини заиста догодили. По завршетку Другог свјетског рата, у Глини су подигнута бројна антифашистичка спомен-обиљежја али су, педесет година касније, једноставно уклоњена. Тако су, вјерујемо, не заувјек, избрисана имена улица Жртва фашизма и Седме банијске ударне дивизије, а многа

сет година касније, једноставно уклоњена. Тако су, вјерујемо, не заувјек, избрисана имена улица Жртва фашизма и Седме банијске ударне дивизије, а многа

МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ ЗАБРАНИЛО ИЗЛОЖБУ

– Прошле године Хрватска је предсједала Међународним Савезом за сјећање на холокауст (ИХРА). Од тог тренутка очекивала сам кораке у правом смјеру, према враћању уништене спомен плоче пред споменик и кораку према повратку имена Спомен дома. Нажалост, то се није догодило, мада су прије 10 година, многи Глињани дали свој потпис на петицију за повратак имена и сваке године, долазећи овдје, тражимо да се здању врати име Спомен дом. Било је малих помака. Нешто више наставница и наставника прошло је кроз програм образовања о холокаусту како би у основним и средњим школама учили о томе своје ученике. Међутим, било је и великих корака унатраг. Јавност је тек недавно сазнала да је прошле године у посљедњи тренутак отказана изложба „Неки су били сусједи“ у организацији Музеја холокауста из Вашингтона и хрватских институција на којој се требало сазнати више о томе што су чинили, или не чинили сусједи оних који су одведени. Изложба није одржана јер је хрватска страна под координацијом Министарства културе одбацила сваку могућност да се геноцид у НДХ повезује са Србима – посјетила је Весна Тершелич из Доцументе.

обиљежја су једноставно уклоњена, административним путем или експлозивом – навео је Веран Матић, изасланик Предсједника Републике Србије за питања несталих.

– Чињеница да Спомен дому, овдје, усред Глине, још увијек није враћено оригинално име. Треба знати да је ово здање, подигнуто крајем шездесетих година прошлог столећа, у Регистру Министарства културе има статус меморијалног мјеста страдања цивилних жртава у Парохијској цркви Пресвете Богородице, заједно са спомеником аутора Антуна Аугустинчића који је овдје испред нас. Тако то, јасно, да јасније не може бити, стоји у Регистру Министарства културе, али тако то не стоји и овдје. Како је ово мјесто сада означено, ниједно се осим споменика не може видјети да је овдје ријеч о меморијалноме мјесту. То је ви-

дљиво само када се ми, једном годишње, окупимо овдје. Највећи дио расправа које се воде, независно да ли је ријеч о политичкој употреби или је ријеч о негирању оваквих злочина или злочина на другим мјестима, недостојно је држава правних сљедница Југославије. Недостојно је Републике Хрватске да се обнављају и настоје нормализирати подсјећања на усташки режим, као што је кориштење поздравља „за дом spremни“ у политичком и јавном животу – подсјетио је саборски заступник и предсједник СНВ-а Милорад Пуповац.

Откад се одржавају комеморације у Глини не пропушта их Никола Мраковић из Влаховића, нећак легендарног команданта, народног хероја Николе Демоне.

– Увијек сам овдје у Глини тужан кад се сјетим ужасне судбине недужних људи, али сам ових дана посебно узнемирен и могу рећи, бијесан. Наиме, прије пет година обновили смо споменик Николи Демони на брду Блажуј у Каменској који је у посљедњем рату био срушен, а неки дан чујем да је споменик опет уништен. Гдје је крај мржњи и фашизму? – пита се Никола Мраковић.

У подножје Аугустинчићевог споменика положене су руже, а парастос су одржали пароси, глински и петрињски, Горан Каламанда и Саша Умичевић.

ПОРТАЛ НОВОСТИ

ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ЈУЛУ У МИТРОПОЛИЈИ ЗАГРЕБАЧКО-ЉУБЉАНСКОЈ, ЕПАРХИЈАМА ГОРЊО-КАРЛОВАЧКОЈ, ДАЛМАТИНСКОЈ, СЛАВОНСКОЈ, ОСЕЧКОПОЉСКОЈ И БАРАЊСКОЈ**ИВАЊДАНСКИ СУСРЕТИ У БЕЛОМ МАНАСТИРУ И НЕГОСЛАВЦИМА**

Ивањданским сусретима у Белом Манастиру присуствовао је Његово Преосвештенство епископ осечкопољски и барањски г. Херувим у организацији Етнолошког центра барањске баштине.

Епископ Херувим обратио се присутнима и рекао да српски народ испуњава овај простор културом и традицијом свога наслеђа. – Народ само који чува свој језик и културу и требамо се трудити непрестано да нас овакве манифестације увијек окупљају.

У склопу програма наступали су КУД Круна (Румунија), КУД Чајевац (Република Српска), КУД Диша Бурђевих (Србија), Момчило Лакета (хармоника) и ФА Чуvari традиције барањских Срба (Бели Манастир).

Поводом истог празника епископ осечкопољски и барањски г. Херувим служио је Свету архијерејску литургију у капели на негославачком гробљу. Епископу Херувиму саслуживали су протојереј-ставрофор Саша Кузмановић, архијерејски намјесник вуковарски, протојереј-ставрофор Михајло Марјанац, парох у пензији, протојереј-ставрофор Драгомир Живанић, парох негославачки и протођакон Војислав Николић. Ивањдан је прослављен и у Дабру, парохији врличкој.

СЛАВА ХРАМА У ТОПУСКОМ

Светом архијерејском литургијом којом је началствовао Његово Преосвештенство епископ горњокарловачки Герасим свечано и молитвено је прослављен празник Рођења Светог Јована Крститеља и Претече – Ивањдан, слава храма у Топуском. Епископу Герасиму су саслуживали: презвитер Горан Каламанда, презвитер Саша Лончина и протођакон Небојша Анђић. По освешћу славских дарова у порти храма уприличен је културно-умјетнички програм. Трудом парохијског свештеника и начелника општине Топуско припремљена је и трпеза љубави за вјерни народ.

Овај празник свечано је прослављен и у далматинским мјестима Миочић, Бенковац, Засиок, Ивошевци и Баљци.

ПЕТРОВДАН – СЛАВА У СЕВЕРИНУ

На спомен Светих апостола Петра и Павла, у петак, 12. јула, служена је Света литургија у храму у Северину посвећеном двојци првврховних апостола. Литургијом је началствовао јереј Миломир Гвојић, парох великописанички, а саслуживао му је јереј Стефан Максимовић, парох бјеловарски, уз молитвено учешће домаћина, јереја Славена Јовичића, пароха грубишно-пољског и сабраног народа.

ПЕТРОВДАН У БОЛМАНУ

На Петровдан епископ осечкопољски и барањски г. Херувим служио је Свету литургију у Петропавловском храму у Болману. Епископу Херувиму саслуживали су протојереј-ставрофор Ђорђе Ковачевић, архијерејски намјесник барањски, протојереј-ставрофор Владо Кљајић, парох у пензији, протојереј-ставрофор Слободан Мајкић, парох јагодњачки и протођакон Војислав Николић.

Петровдан је обиљежен и у далматинским мјестима Мирање, Црни, Брођанац, Биочић, Полача, Сињ.

ОСВЕШТАН ОБНОВЉЕН ПАРОХИЈСКИ ДОМ У СТУПОВАЧИ

Његово Преосвештенство епископ буеносајрески и јужно-централноамерички Кирило, администратор Митрополије загребачко-љубљанске, служио је на спомен Светих апостола Петра и Павла – Петровдан Свету литургију у Ступовачи. Владици Кирилу саслуживали су свештеници Далибор Петковић, архијерејски намјесник грубишно-пољски и парох у Ступовачи, Славомир Гвојић, парох у Великој Бршљаници, Немања Ђурић, парох у Сиску, Никола Дувњак из Епархије бачке и ђакон Александар Лукић из Загеба. Појао је женски хор *Бели анђео* из Ступоваче. Владика Кирило је тог дана и осветио обновљен парохијски дом.

ПАВЛОВДАН У МАОВИЦАМА

Стотинак вјерника се на Павловдан окупило у врличком селу Маовице у Далмацији како би обиљежили славу Храма Свете Недјеље који датира из 1912. године.

СЛАВА МАНАСТИРА У ОЂЕСТОВУ

На дан Свете великомученице Недјеље (14. јула 2024.) којој је посвећен манастир у Ођестову мноштво вјерног народа окупило се како би заједно обиљежио празник у молитви и радосном сабрању. Овај дан већ дуги низ година традиционално окупља далматинске Србе, како оне са адресом у овом крају, тако и многе који су у расијању.

Света великомученица Недјеља обиљежена је у Карину Горњем и Кожловцу.

СЛАВА МАНАСТИРА МАРЧА

На мјесту на ком се налазио манастир Марча – некадашњи духовни и културни центар православних Срба у Крајини и сједиште Епархије марчанске, у недјељу, 28. јула, поводом манастирске славе – Сабора Светог архангела Гаврила, Свету литургију служио је архимандрит Данило Љуботина, а саслуживао му је јереј Драган Топић, парох нарђански и ђакон Петар Козакијевић из Загеба.

ПРАЗНИК БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ У Д. БУДАЧКОМ

У четвртак 25. јула 2024. године свечано је прослављена успомена на чудотворну Икону Пресвете Богородице Тројеручице, заштитнице. Светом литургијом началствовао је владика далматински Никодим уз саслужење епископа: горњокарловачког Герасима, бихаћко-петровачког Сергија и осечкопољског и барањског Херувима, свештеномонаштва у присуству вјерног народа Божјег. Литургијом је обиљежено двадесет година архијерејске службе епископа Герасима.

ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ЈУЛУ У МИТРОПОЛИЈИ ДАБРОБОСАНСКОЈ, ЕПАРХИЈАМА БАЊАЛУЧКОЈ, БИХАЋКО-ПЕТРОВАЧКОЈ, ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОЈ И ХЕРЦЕГОВАЧКОЈ**СЛАВА ХРАМА У ГОРЊЕМ ХРАСНУ**

У другу недјељу по Духовима, на празник Рођења Светог Јована Претече и Крститеља, Владика Димитрије началствовао је Светом литургијом и том приликом освештао темеље храма у изградњи.

ИВАЊДАН У ТРЕБИЊСКИМ НАСЕЉИМА

На празник Рођења Светог Јована Крститеља, у селу Оровац, надамак Требиња у присуству великог броја вјерника служена је славска литургија, коју су служили протојереј-ставрофор Дражен Тупањанин и надлежни парох Мирослав Ратковић. У насељу Засад свету литургију, на темељима средњовјековног храма и ранохришћанске гробнице, служио је, са окупљеним вјерним народом, парох требињски протојереј-ставрофор Велимир Ковач уз саслужење надлежног пароха Николе Јанковића и ђакон Дејана Ивановића из Невесиња.

У насељу Иваница, које је некада припадало Требињу, а данас је у саставу општине Равно, благословом херцеговачког владике Димитрија, свечано је обновљено литургијско сабрање на земљи добијеној од добротвора покојног Пера Полића. Светом литургијом је началствовао протојереј-ставрофор Благога Васиљевић, који је и мјештанин Иванице, уз саслужење надлежног пароха протојереја-ставрофора Александра Илића, а благослов славског колача и жита у част Претече, обавио је протојереј-ставрофор Борис Бандука, архијерејски замјеник.

ИВАЊДАН У ТУРБЕТУ И БИЉЕШЕВУ

На Црквинама недалеко од Турбета прослављена је слава овог светог храма. Свету литургију служили су парох бугојански протојереј-ставрофор Славиша Ђурић и администратор парохије Турбе и парох травнички протојереј-ставрофор Горан Живковић. Крсна слава парохијског храма свечано је прослављена у Биљешеву код Зенице. Домаћини Биљешева и десне обале ријеке Босне који су због ратних неприлика од 1992. до 1995. године избјегли или протјерани са ових простора радо се враћају у свој родни крај и славе Ивандан.

ПЕТРОВДАН У ХЕРЦЕГОВИНИ

На празник Светих апостола Петра и Павла, владика Димитрије служио је Свету архијерејску литургију у манастиру Петропавлово код Требиња, гдје је прослављена манастирска слава. Овај празник свечано је прослављен и у оближњем Љубову, а литургију је служио надлежни парох протојереј-ставрофор Борис Бандука.

Свечано је било и у селу Дабрици у парохији дабарско-столачкој гдје је свету литургију служио јереј Дејан Грчић.

ПЕТРОВДАН У КРАВИЦИ

Свету архијерејску литургију у Кравици код Братунца служио је митрополит дабробосански Хризостом, а уз саслужење: протојереја-ставрофора Душана Спасојевића, арх. намјесника сребреничко-подринског и јереја Дејана Ђуричића, пароха кравичког те парохског ђакон Милоша Илића из Братунца.

САБОР НА ЧАРДАКУ

Традиционално у прву недјељу по Петровдану одржан је Сабор (попетровдански) код цркве Светог оца Николаја на Чардаку у Гостовићима код Завидовића.

Многобројни Гостовићани који су због ратних дешавања од 1992. до 1995. године, избјегли са подручја Завидовића, или њихови насљедници дошли су да наставе и одрже традицију.

Многи су посјетили и манастир Удрим који се послје толико вијекова обнавља.

ОСВЕШТАНИ ХРАМОВИ У БАЈКОВЦУ, ГОРИЊУ И НАГРАЂУ

Двадесет година се чекало на дане када ће најприје довршити, а затим и освештати Храм Светих Апостола Петра и Павла на Бајковцу на немањихкој гори Озрен. Велико освешћење храма је извршио Његово Високопреосвештенство митрополит зворничко-тузлански Фотије.

Епископ бихаћко-петровачки Сергије посјетио је село Горињу на крупској општини гдје је освештао обновљени Храм Светих Апостола Петра и Павла који је спаљен 1941. године. Његовом преосвештенству саслуживали су: архимандрит Варнава (Дамјановић), протопрезбитер-ставрофор Саво Јанковић, Карађорђе Дерајић и протођакон Немања Рељић.

На Павловдан епископ бихаћко-петровачки Сергије посјетио је село Награђе покрај Дрвара гдје је освештао новосаграђени Храм посвећен првврховним Апостолима Петру и Павлу. Кум новоизграђеног Храма Светих Апостола Петра и Павла у Награђу био је Часлав Шобот из Награђа са породицом.

ПЕТРОВДАН У Б. ПЕТРОВЦУ

На славу Саборног Петропавловог Храма у Босанском Петровцу епископ бихаћко-петровачки Сергије служио је Свету архијерејску литургију.

Епископу су саслуживали: протопрезбитер-ставрофор Здравко Богојевић, протопрезбитер Владимир Максимовић и протођакон Немања Рељић.

СЛАВА МАНАСТИРА ДРАГАЉЕВАЦ

Владика Фотије служио је на празник Сабора Светог архангела Гаврила, свету архијерејску Литургију у Манастиру Драгаљевац који овај дан прославља као своју манастирску славу.

Сестринство Манастира Светих Архангела, предвођено високопреподобном мати Теодором потрудило се да све буде свечано како то и доликује, те су заједно са својим духовником протом ставрофором Лазом Стјепановићем и мноштвом вјерног народа дочекали свог духовног оца.

СВЕТИ ПРОКОПИЈЕ У ДВОРОВИМА

Владика зворничко-тузлански Фотије началствовао је светим евхаристијским сабрањем у Храму Светог Великомученика Прокопија у Дворовима, храму који је прославио своју славу.

У име братства храма и вјерника домаћин протојереј Ненад Ђурић је предао крст митрополиту Фотију и захвалио му се што је дошао у ову очинску посјету.

ПРИРЕДИЛА: ДРАГАНА БОКУН

ПРВО КРШТЕЊЕ У БИХАЋУ НАКОН 15 ГОДИНА

У Храму Светих апостола Петра и Павла у Притоци код Бихаћа прослављена је храмовна слава и обављено прво крштење након 15 година, а друго послје рата. Парох бихаћки Славиша Милиновић рекао је да је слава храма у Притоци обиљежена молитвено, у присуству четрдесет вјерника. Он је подсјетио и на историју овог храма који датира из 1897. године. – Из Храма светих апостола Петра и Павла у Притоци Срби су одведени на Гаврилице, гдје су мученички пострадали, а Храм је 1941. године спаљен, порушен и уништен. Он данас свједочи о мученичком животу Срба из Бихаћа и чека обнову – истакао је Милиновић. Милиновић је рекао да је кум храмовне славе био Жарко Ковачевић из села Велики Радић из Босанске Крупе. **РТРС**

ТЕЖАК ПОЛОЖАЈ СРБА У МОСТАРУ

Породица Главаш из Ходбине код Мостара већ десет година покушава да докаже да су власници готово девет дунума земље, која је, мимо њиховог знања, припала другој, породици Јарак. Спорно земљиште је, наводно, припојено арондацијом 1964. године пољопривредној задрузи, а касније предузећу *Хелок*, које никада није ушло у посјед.

Славица Главаш, један од наследица земљишта, каже да је породица, без сметњи, плаћала порез на, наводно, спорно земљиште до ратне 1992. године. Тада је *Хелок* споразумно замијенио наводно арондирану земљу Главаша са наводно арондираном земљом породице Јарак. Годину раније законом је забрањено прометовање друштвених непокретности. До 2007. године тврде Главаша, који су раније дијелили имовину, издвали су земљиште за обраду. Породица Јарак укњижила је земљиште 2012. године. Документација Главаша је изгорјела са кућом у рату.

– Кад сам 2014. године отишла на Суд, рекли су ми да се суди око наших парцела, кад сам питала ко се суди око наших парцела, рекли су ми *Хелок* и *Јарак* – наводи Славица.

Правни заступници Главаша покренули су нову тужбу у фебруара ове године, са новим доказима, против *Хелока* и *Јарка*. Захтијевају враћање предмета на референтну 1992. годину.

Правни заступник породице Јарак, адвокат Фарук Ћупина, у телефонском разговору је рекао да постоји доказ да је новац за арондирано земљиште исплаћен бившим власницима, негира да су Главаша плаћали порез, замјена земљишта, рекао је, била је апсолутно могућа. Рекао је да су пресуде у корист породице Јарак, донијели Општински суд Мостар, Кантонални суд Мостар и Врховни суд ФБиХ. Правни заступници Главаша сумњају да су пресуде засноване на фалсификату. Овакав поступак служи и као упозорење другима, посебно Србима, шта се може десити са њиховом имовином. Велибор Миливојевић, потпредседник Скупштине Града Мостара, каже да је било сличних, али не овако драстичних случајева.

Сумњу на све, кажу саговорници, баца чињеница да се дунум земље уз ријеку Буницу продаје и по 250 хиљада марака. Земљиште Главаша налази се у дијелу, који је, наводно, атрактиван за изградњу викендица. **РТРС**

МОЛБА ЗА МИЛОША ВУЧЕВИЋА, ПРЕДСЈЕДНИКА ВЛАДЕ СРБИЈЕ

Без помоћи Србије повратници у Кантону 10 не могу опстати

• Председник Удружења грађана Гламоча у Београду Александар Радивојша, председник Удружења Дрварчана у Београду Горан Манојловић и народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта упутили су 9. јула 2024. године писмо председнику Владе Републике Србије Милошу Вучевићу са молбом да се помогне асфалтирање регионалног пута Дрвар–Гламоч и пута федерални Дрвар–Источни Дрвар, као и да се помогне увођење српског језика за српске ученике у општини Гламоч. Писмо објављујемо у цијелости.

Поштовани господине Вучевићу,
Желимо да се захвалимо на свему што су председник Вучић и Влада Републике Србије учинили у вези са пружањем помоћи општинама са српском већином: Дрвар, Гламоч, Босанско Грахово и Босански Петровац у Федерацији БиХ у претходном периоду.

Обраћамо Вам се са молбом да Влада Републике Србије помогне асфалтирање регионалног пута Дрвар–Гламоч.

Ради се о највеће двије српске повратничке општине у Федерацији БиХ. Регионални пут који повезује Дрвар и Гламоч је дужине око 60 километара. Од тога асфалтирано је свега неколико километара. Око 17 километара је и даље макадам, а осталих 40 километара је у веома лошем стању, односно са готово уништеним асфалтом. У питању је један од ријетких регионалних путева у БиХ који није асфалтиран.

Важно је нагласити да је наведени регионални пут од посебног значаја за српско становништво које живи у повратничким селима на подручју општина Дрвар и Гламоч, као и за развој пољопривреде, сто-

» Горан Манојловић, Миодраг Линта и Александар Радивојша

чарства и пчеларства. Без улагања у путну инфраструктуру није могуће развијати о инвестицијама, економском напретку и дугорочном опстанку српског народа на овом подручју. Поред тога, од великог значаја је да се повеже асфалтним путем федерални Дрвар са Источним Дрваром у Републици Српској.

Овај путни правац је од националног значаја, а није асфалтиран у дијелу који се налази у Федерацији БиХ. Овим путем свакодневно више од 100 српских повратника из федералног Дрвара одлази на посао у Источни Дрвар како би обезбједили егзистенцију за себе и своје породице.

Дугогодишњи проблем представља чињеница да је дјецери српске националности у општини Гламоч ускраћено право да уче српски језик и изучавају националну групу предмета. При упису у школу српски ученици морају да се определије хоће ли учити хрватски или „босански“ језик. У питању је грубо и планско кршење Дејтонског мировног споразума.

Због тога српски народ на подручју општине Гламоч очекује подршку Србије да

се коначно ријеши наведени проблем. Република Србија треба да буде гарант опстанка и останка српског народа на крајшком подручју и шире. Без активне помоћи и подршке Републике Србије малобројни Срби у Федерацији БиХ, али и у Хрватској, немају перспективу.

Прошло је готово 30 година од завршетка рата, а Срби на подручју општина Гламоч, Дрвар, Босанско Грахово, Босански Петровац и шире немају основне услове за живот достојан човјека у 21. вијеку. Српска села у великој мјери немају добре путеве, струју, воду, здравствену заштиту, мобилну мрежу и др. Реализацијом помоћи у рјешавању питања асфалтирања регионалног пута Дрвар–Гламоч и пута федерални Дрвар–Источни Дрвар и увођења српског језика и националне групе предмета у основну и средњу школу у Гламочу Срби у Кантону 10 би се додатно увјерили у конкретну подршку Србије у циљу опстанка нашег народа на својим вјековним огњиштима. Желимо да Вас замолимо да примите нашу делегацију на састанак да Вас детаљније упознамо са нашом молбом.

СВЕЧАНО ОБИЉЕЖЕН ДАН ОПШТИНЕ ДРВАР

Почетак устанка 1941. године у Дрвару био је одговор на усташки и фашистички терор. Полагањем вијенаца на Споменик жртвама фашистичког терора и свечаном Академијом обиљежен је Дан устанка и Дан општине Дрвар, који се у послеријатном периоду, обиљежава седму годину.

83 године након устанка Дрвар је опстао и опстаје и даље у оквирина својих могућности. И данас три деценије од Одбрамбено-отаџбинског рата тежак је положај Срба западнокрајишких општина у Федерацији.

– Надам се да ћемо ми својим ангажманом, али и свакако уз помоћ институција, како виших нивоа власти Кантона и Федерације, тако и институција Републике Српске и Србије полако рјешавати један по један од многобројних проблема с којима се суочава ова општина – поручила је Душица Рунић начелница општине Дрвар.

Честитке поводом Дана општине, упутили су путем видео обраћања председник Српске, Милорад Додик и српски члан Председништва, Желка Цвијановић.

– Треба да урадимо много више за грађане Дрвара и то желим да урадим! Заједно ћемо то и учинити са нашом браћом из Србије и сви ћемо показати да можемо људима да обезбједимо стабилан живот – рекао је Додик.

» Начелница општине Дрвар Душица Рунић са гостима и учесницима програма

Вама, вашим породицама, поручила је Цвијановић, све најбоље, убрзан развој ваше општине и наравно још једном честитке поводом овог великог Дана да искажемо одређеност институција и Републике Српске и Србије да заједно с вама превазилазе проблеме у будућности.

Подршка институција Републике Српске никада није изостала.

– Данас смо показали симболично да смо ту уз наш Дрвар, наше грађане у Дрвару иако они територијално не припадају Републици Српској, они су са нама и биће увијек уз нас – навела је Ања Љубојевић потпредседница Народне скупштине Републике Српске.

Дрвар је био и остао симбол народне воље, борбе и слободе за равноправност, нагласила је изасланица председника Србије.

– Нека живи сјећање на херојску и слободарску борбу нашег народа оvdје у Др-

вару. Република Србија и то знајте, биће увијек уз вас – поручила је Јелена Жарић Ковачевић изасланица председника Србије Александра Вучића.

Поводом Дана Дрвара, Радио Републике Српске одликован је грбом општине.

У културно-умјетничком дијелу програма наступили су чланови АКУД *Мира Лукач*, ученици основне школе Марија Сабљић и Вук Драгаш, пјесникиња Ранка Срдић, диплар Гајо Радмиловић, гуслари Владо Руњо и Милош Бојиновић, а приказан је и филм у којем су представљене најзначајније активности које су реализоване у претходној 2023. години.

Дрвар је некад био општина са више од 12 хиљада становника. До данас, двије трећине њих бољи живот је пронашло у Српској и Србији. Ипак, Дрварчани не заборавају свој крај и радо му се враћају.

РТРС/ОПШТИНА ДРВАР

ЛИНТА: УСТАНАК КРАЈИШКИХ СРБА У СРБУ И ДРВАРУ ПРИЈЕ 83 ГОДИНЕ БИО ЈЕ ОДГОВОР НА ГЕНОЦИДНУ ПОЛИТИКУ НДХ

Масовни устанак крајишких Срба у Србу и Дрвару прије 83 године био одговор на геноцидну политику НДХ и страшне злочине које су усташе починиле над српским народом, истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Крајишки Срби су 27. јула 1941. године започели надчовјечанску и дивовску борбу против усташког режима чији циљ је био физичко уништење српског народа на подручју НДХ. Током неколико дана устанка ослобођен је простор од чак 3.000 км² са већим мјестима Доњи Лапац, Срб, Дрвар и Грахово.

До устанка у Србу и Дрвару није дошло по директиви Комунистичке партије Југославије већ су га организовали и подigli крајишки Срби да би сачували голе животе и опстали на својим вјековним огњиштима. Тек касније је КПЈ преузела водство над једним дијелом устаника. Огромна већина крајишких Срба није ишла у партизане да

би се борила за комунистичку власт, већ против геноцидног терора усташког режима и за слободу.

Почетна и брутална лаж проушашких снага јесте да Срби прије устанка нису били угрођени од усташког режима иако многе чињенице говоре супротно. За велику већину Хрвата и интелектуалне елите устанак у Србу није био антифашистички већ је у питању четнички злочин геноцидних размјера организован од припадника четничког покрета Драже Михајловића с циљем истребљења хрватског народа односно да је у питању побуна четника и комуниста против Хрвата и Хрватске. Многи у Хрватској сматрају да је Срб средиште антихрватске политике и да је прослава Дана устанка увреда за хрватски народ.

Такође, велика је лаж да су устанак дигли заједно српски и хрватски народ и да су започели борбу за слободу. Српски народ у НДХ је 1941. године био препуштен сам

себи јер су велика већина Хрвата и значајан број муслимана подржавали геноцидну НДХ. Проушашки режим Фрање Туђмана је 1990. године укинуо Дан устанка као државни празник и на тај начин само потврдио да наставља политику усташког режима Анте Павелића.

Такође, Фрањо Туђман је био иницијатор и главни промотер ревизије историје. То потврђује, између осталог, чињеница да се у Хрватској и данас на Србе гледа као на хрватске непријатеље.

С друге стране у Хрватској се, због међународне јавности, промовише најбезочнија лаж да су Хрвати најмасовније од свих народа бивше Југославије учествовали у антифашистичкој борби. Добро је познато да је огромна већина хрватског народа учествовала у оружаним снагама НДХ и да су Хрвати у значајнијем броју почели да ступају у партизане тек 1944. године када је већ био познат исход Другог свјетског рата.

Не заборавити библијско страдање ливањских Срба

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта подсећа да су се навршиле 83 године од библијског страдања ливањских Срба, које је почело 1941. године. Усташки злочини су у данима око Огњене Марије 1941. године погубиле око 1.600 православних Срба из Ливна и околних села.

Страдање ливањских Срба почело је већ почетком јуна 1941. године када су усташке власти кренуле са одвођењем виђенијих ливањских Срба. Злочини су достигли свој врхунац у данима око Огњене Марије крајем јула 1941. године са стратешким циљем да се уништи српски народ на подручју злогласне НДХ.

Већина жртава је жива бачена у јаме по рубу Ливањског поља. Не постоји село и заселак који тада нису страдали на простору од Голињева и Присоја до Челебића и Чапразлија. Нека презимена су у потпуности уташена, док су друга вјечно завије-

» Посмртни остаци побијених Срба пред ливањском црквом 11. августа 1991. када су похрањени у новосаграђеној крипти испод цркве

на у црно. По бројности жртава се свакако издвајају Челебић (396 побијених), Горњи Рујани (144 побијених) и Доњи Рујани (216 побијених), град Ливно (142 побијених), те Губер (126 страдалих).

Село Голињево се издваја по томе што су у њему усташе побиле свих 232 право-

славних Срба – једино у овом селу ниједан Србин није преживио да свједочи о страшним злочинима, а скоро иста судбина је затекла и Србе из Лиштана. Усташе нису штедиле ни дјecu, ни старе, па је тако међу страдалима било и оних који нису напунили ни годину дана.

Мушкарци, жене и дјеца су на најсвирепије начине убијани на стражиштима Пролог, Камешница, Тушница, Борова глава, Копривница, Крузи, Трновац, школа у Челебићу, у јамама Самогред, Равни долац, Бикуша, Сухача и многим другим мјестима.

Србија има уставну, националну и моралну обавезу да донесе Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ, оснује Меморијални центар геноцида над Србима у НДХ и одреди Дан сјећања на српске жртве геноцида у НДХ и започне активну борбу за међународно признање геноцида над нашим народом у НДХ.

Тужилаштво Србије да подигне оптужнице за злочине над Србима у регији Бирач и средњем Подрињу

Позивам Тужилаштво за ратне злочине Србије да подигне оптужнице против одговорних лица за масовне злочине над Србима у регији Бирач и средњем Подрињу поручио је предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Он је додао да ни након 32 године од страдања Срба нема казне за починиоце ових монструозних злочина.

Породице српских жртава са правом очекују да сви који су чинили злочине буду изведени пред лице правде и санкционисани, али то није реално очекивати од етнички мотивисаног правосуђа БиХ. Тужилаштво и Суд БиХ процесуирају чак и оне Србе који нису учествовали у неким догађајима, на основу лажних свједока, док злочини над Србима нису третиран и поред бројних свједока и доказа. Апсолутно је неприхватљиво да се српске жртве

дискриминишу, прешућују и исмијавају, а муслиманским жртвама се одају почести.

Србија и Српска треба да заједно воде борбу у међународној заједници за истину о страдању српског народа и за истину о карактеру рата на простору БиХ како се ови злочини не би поновили, али да се не забораве српске жртве. Бројне чињенице јасно потврђују да је у БиХ вођен грађански рат у ком су страдали припадници свих народа. Због тога је потребно да Србија оснује Меморијални центар српских жртава на подручју бивше Југославије.

Српски народ у средњем Подрињу у највећој мјери страдао је на велике српске празнике – Божић, Петровдан, Никољдан, Видовдан, Ђурђевдан, Српску нову годину. На подручју Сребренице, Склана, Милића, Братунца, Власенице, Зворника

и Осмака у Одбрамбено-отаџбинском рату страдало 2.652 лица српске националности, док је на ширем подручју средњег Подриња и Бирча укупно страдало близу 3.500 Срба, а више од 5.500 је остало без покретне и непокретне имовине.

Линта подсећа да је прошло 32 године од свирепог убиства 69 Срба у сребреничким селима Сасе и Залазе и братуначким селима Биљача и Загони на Петровдан 1992. године, а нико од муслиманских злочинаца на челу са Насером Орићем још увијек није кажњен.

Тога дана заробљена су 22 Србина који су након мучења убијени, а 10 њих се и даље званично воде као нестали. Због тога је важно да се стално и на сваком мјесту говори истина да су и Срби жртве, а не само Бошњаци.

ПРОГНАНОМ СРБИНУ Ј.М. ИЗ СМОКОВИЋА ОТЕТА ЗЕМЉА; СРБИЈА ДА ПОКРЕНЕ БОРБУ ЗА СРПСКУ ИМОВИНУ У ХРВАТскоЈ

У Хрватској од завршетка рата траје процес отимања српског земљишта, и то под лицемјерном паролом „сређивања земљишних књига“ сматра предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Република Хрватска се од 1997. године, након доношења антисрпског Закона о власништву, укњижила као власник на око милион катастарских честица чији су посједници тј. катастарски власници до 1995. године били прогнани Срби и на мјерава да се укњижи и на преосталих више од 500.000 катастарских честица. Линта наводи случај Ј.М. из мјеста Смоковић у Равним Котарима које се налази осам километара источно од Задра, а тренутно припада општини Земуник Доњи. У Смоковићу прије рата је живјело више од 98% Срба. Прогнани Србин Ј.М. је 1984. године укњижио земљиште, добио грађевинску дозволу и изградио породичну кућу уз саобраћајни пут Доњи Земуник–Мурвица. На основу тих докумената послје рата му је обновљена кућа која је срушена у злочинској акцији Масленица јануара 1993. године, као и многим другим Србима у Смоковићу, Кашићу, Исламу Грчком и другим мјестима.

Међутим, надлежни кажу да по њиховим подацима наведено земљиште више не припада проганом Србину Ј.М. Он је принуђен да покрене поступак поновног утврђивања власништва на катастарској честици на којој се налази кућа. У питању је дуготрајна правна борба за неизвесним исходом. Апсолутно је јасно да се ради о планском и системском отимању српске имовине у Равним Котарима и шире у Хрватској.

Линта поново тражи да Србија покрене правну и дипломатску борбу за поштовање веома важног међународног документа тј. Бечког споразума о сукцесији који је потврдио Хрватски сабор марта 2004. године.

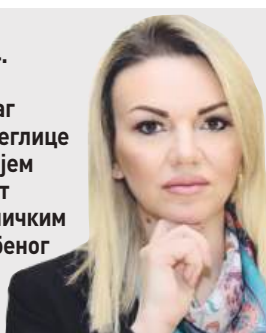
ГРАДОНАЧЕЛНИК ДУБРОВНИКА МАТО ФРАНКОВИЋ ПОТВРДИО ДА ЈЕ ИСТИНСКИ ТЕМЕЉ ХРВАТСКЕ УСТАШТВО

Говор ХДЗ-овог градоначелника Дубровника Мате Франковића у мјесту Чиста Велика код Шибеника није ништа ново и представља један од многих доказа да је истински темељ Хрватске усташтво оцјенује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Франковић је на крају говора позвао присутне да њих и њихову дјecu „увијек воде двије реченице које никад неће бити старомодне и које ће нас увијек позивати на оно што је кључно – да будемо спремни оборанити своју домовину.“ „Те двије реченице су Бог и Хрвати и За дом спремни“, рекао је Франковић и добио велик и дуготрајан аплауз окупљених. Аплаудирао му је и ХДЗ-ов потпредсједник Владе и министар ветерана Томо Медвед. То јасно говори о карактеру Владе Хрватске и њеном односу према нацифашизму. Европска унија неће ни овај пут да осуди величање фашизма у Хрватској. У Хрватској се антифашизам не његује као цивилизацијска тековина већ као нужно зло из спољно-политичких разлога.

• У периоду од 26. јуна до 30. јула 2024. године предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта упутио је Комесаријату за избеглице и миграције Републике Србију, на чијем челу је Наташа Станисављевић, шест дописа у којима тражи да се прогнаничким породицама омогући рјешење стамбеног питања. Дописе објављујемо у цјелини

1. ЗАХТЈЕВ: Комесаријат да распише јавне позиве за станове, сеоске куће, грађевински материјал и монтажне куће

Поштована Ђосифо Станисављевић, Обраћа ми се велики број прогнаничких породица које су подстанари скоро 30 година. Део породица које су прогнане 1991. године су подстанари већ 33 године. Прогнаничке породице су очајне, огорчене, разочаране и на измаку снага јер њихово стамбено питање и даље није рјешено. Надлежне институције нису испуниле обећање из 2012. године да ће, кроз Регионални стамбени програм, свима бити обезбеђен кров над главом.

Садашња ситуација за прогнаничке породице је готово неиздржива услјед великог пораста кирије везано за изнајмљивање станова посебно у последњих неколико година. Поред тога, дио њих имају озбиљне здравствене проблеме.

Због тога Комесаријат за избеглице и миграције на челу са Вама, као надлежна државна институција, има велику одговорност да стамбено питање преосталих прогнаничких лица ријешити у што краћем временском року и на системски начин.

Тражим од Вас да Комесаријат за избеглице и миграције распише четири јавна позива за додјелу станова, сеоских кућа, грађевинског материјала и монтажних кућа прогнаничким породицама које су подстанари или живе у нељудским условима на подручју читаве Србије.

Да би сва заинтересована прогнана лица била информисана гдје се подношење захтјева и до када траје рок за подношење захтјева за рјешавање стамбеног питања неопходно је да Комесаријат за избеглице објави јавне позиве више пута на Радио телевизији Србије и другим телевизијама са националном фреквенцијом. На сајту Комесаријата за избеглице треба да се налази сва потребна документација, као и информације о условима конкурса.

Очекујем да ми одговорите на моје писмо у разумном временском року.

**С ПОШТОВАЊЕМ,
У БЕОГРАДУ, 16. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА**

2. ЗАХТЈЕВ: Комесаријат за избеглице да коначно ријешити да 530 породица из СИРП програма постану власници станова

Поштована Ђосифо Станисављевић, Обраћам Вам се у име 530 прогнаничких и других породица из седам локалних самоуправа (Ниш, Крагујевац, Чачак, Краљево, Ваљево, Панчево и Стара Пазова) чији су станови изграђени средствима италијанске Владе кроз тзв. СИРП програм. Породице су се уселиле у своје станове далеке 2008. године. Трагична је чињеница да пуних 16 година нису трајно ријешиле своје стамбено питање јер немају право да откупе своје станове као и остале прогнаничке породице чиме су доведене у дискриминаторски положај.

Корисници станова СИРП програма се осјећају веома понижено, огорчено и разочарано јер постојећи Закон о избеглицама који је усвојен 2010. године још увијек није примјенљив на њих што се тиче откупа станова. Нажалост, Закон се није примјенивао нити по питању висине кирије. Због тога су породице сваког мјесеца плаћале значајно већи износ од прописаног.

Апсолутно је неприхватљиво да законско регулисање питања становања, без икаквог оправданог разлога, доводи у нерав-

ноправан положај припаднике исте рањиве групе тј. прогнана лица иако се сви они налазе у истој правној ситуацији. Крајње је вријеме да се исправи велика неправда која је учињена према њима.

Комесаријат за избеглице и миграције је државни орган који је, између осталог, задужен за рјешавање стамбеног питања прогнаничких лица и има законску обавезу да ријешити горе наведени проблем послитије толико година агоније и неизвјесности. То је потврдио и Врховни касациони суд у својој пресуди Рев. 4156/2021 од 22. 2. 2023. године.

Тражим од Вас да Комесаријат за избеглице и миграције упути позив свим корисницима станова СИРП програма који имају првобитни уговор о закупу да поднесу захтјев за откуп стана у складу са важећим Законом о избеглицама.

Очекујем да одговорите на моје писмо у разумном временском року.

**С ПОШТОВАЊЕМ,
У БЕОГРАДУ, 02. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА**

3. ЗАХТЈЕВ: Комесаријат за избеглице да спроведе ревизију додијелених станова и других облика помоћи у читавој Србији

Поштована Ђосифо Станисављевић, Обраћа ми се велики број прогнаничких лица који су подстанари скоро 30 година, а неки су већ подстанари и 33 године. Наведена прогнана лица су посебно огорчена и разочарана јер имају сазнања да постоји значајан број станова у Београду, Новом Саду и у другим општинама и градовима у Србији који су додјелени на основу јавних позива за рјешавање стамбених потреба прогнаничких породица, али у њима дужи временски период нико не живи или се чак изнајмљују другим лицима. Постоје слична сазнања и у вези са додјелим сеоским кућама и грађевинским материјалом који није утрошен за завршетак или поправку кућа.

Тражим од Вас да Комесаријат за избеглице и миграције у читавој Србији спроведе ревизију додјелених станова у којима нико не живи или се исти изнајмљују другим лицима, а породице нису склопиле уговор о откупу станова. Та-

кође, тражим да се уради ревизија других облика помоћи. У питању је неправда према породицама које сваки мјесец плаћају кирију приватним газдама или живе у нељудским условима и већ су на измаку снага. Код дијела породица поједини чланови или више њих имају тешке здравствене проблеме.

Комесаријат за избеглице и миграције треба да одузме празне и изнајмљене станове и да их додјели прогнаничким лицима који су заиста подстанари, а остали су испод црте након објављених коначних листа за рјешавање стамбеног питања. Поред тога, дио тих станова треба подијелити након што се распише јавни позив и објави коначна листа.

Очекујем да одговорите на моје писмо у разумном временском року.

**С ПОШТОВАЊЕМ,
У БЕОГРАДУ, 26. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА**

4. ЗАХТЈЕВ: Комесаријат за избеглице да коначно ријешити да 1.200 породица које живе у заштићеним условима постану власници станова

Поштована Ђосифо Станисављевић, Обраћам Вам се у име више од 1.200 прогнаничких и других породица који живе у 50-ак општина и градова чији су станови изграђени у оквиру пројекта Социјално становање у заштићеним условима и са којима су закључени уговори о закупу или коришћењу.

Жалосна је чињеница да ове породице годинама немају право да постану власници станова јер није предвиђена опција откупа. Оваквим поступањем су наведене прогнаничке и друге породице доведене у неповољан и дискриминаторски положај у односу на остале прогнаничке породице којима је Законом о избеглицама омогућен откуп станова.

Њихови станови су у највећој мјери изграђени средствима међународних донатора као и станови већине прогнаничких породица које имају право на откуп станова, а они то право немају. Због тога се осјећају понижено, дискриминисано огорчено и разочарано. Значајан број тих породица ми се обраћа и моле за помоћ у рјешавању овог дугогодишњег проблема.

Апсолутно је неприхватљиво да законско регулисање питања становања, без икаквог оправданог разлога, доводи у нерав-

ноправан положај припаднике исте рањиве групе тј. прогнана лица иако се сви они налазе у истој правној ситуацији. Крајње је вријеме да се исправи велика неправда и дискриминација која је учињена према њима.

Комесаријат за избеглице и миграције је државни орган који је, између осталог, задужен за рјешавање стамбеног питања прогнаничких лица и има обавезу да ријешити горе наведени проблем послитије толико година агоније и неизвјесности.

Тражим од Вас, као комесарке за избеглице и миграције, да нађете начин и ријешите да више од 1.200 прогнаничких и других породица које живе у заштићеним условима у 50-ак општина и градова коначно добију право на откуп и постану власници својих станова.

Право откупа треба да добију и породице из реда домаћег становништва јер живе заједно у зградама са прогнаничким породицама и дијеле с њима исте проблеме и судбину.

**С ПОШТОВАЊЕМ,
У БЕОГРАДУ, 05. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ
ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И
НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

5. ЗАХТЈЕВ: Комесаријат за избјеглице да хитно рјешава стамбено питање прогнаничких породица које су остале испод црте

Поштована госпођо Станисављевић, Обраћа ми се велики број прогнаничких породица које су конкурисале на јавним позивима за рјешавање свог стамбеног питања путем додјеле станова и других облика помоћи али су, нажалост, остале испод црте. Прогнаничке породице су очајне, огорчене и разочаране јер су оправдано очекивале да ће њихово стамбено питање бити ријешено ако испуне услове јавног позива, буду бодоване и нађу се на листи.

Дана 30. маја прошле године објављена је коначна листа за рјешавање стамбених потреба 383 прогнаничке породице на подручју Града Београда. У насељу Овча су августа прошле године додијели кључеви станова за 250 породица, а 17. јула ове године је постављен камен темељац за изградњу 133 стана на Новом Београду. Такође, купљен је 71 стан и додијели су се породицама са листе крајем прошле године. Нажалост, испод црте су остале 1.194 породице.

На подручју Новог Сада објављене су током 2022. и 2023. године двије коначне листе за рјешавање стамбених потреба прогнаничких породица пу-

тем додјеле станова. У насељу Футог станове су добиле 152, а у насељу Ветерник 94 породице. Након објаве објективних листе испод црте је остало 170 породица.

Поред тога имамо још доста случајева у другим општинама и градовима гдје су прогнаничке породице конкурисале за станове, грађевински материјал, сеоска имања и монтажне куће, али су такође остале испод црте.

Тражим од Вас да Комесаријат за избјеглице и миграције хитно рјешава стамбене потребе прогнаничких породица које су остале испод црте у општинама и градовима на подручју читаве Србије и то куповином или изградњом станова и другим облицима помоћи. Сматрам да наведене породице не треба поново да конкуришу на новим јавним позивима и троше вријеме и новац за ново прикупљање обимне документације.

Очекујем да одговорите на моје писмо у разумном временском року.

С ПОШТОВАЊЕМ,

У БЕОГРАДУ, 18. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ

**ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА
ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

6. ЗАХТЈЕВ: Комесаријат за избјеглице да омогући да и прогнаничке породице без избјегличког статуса ријеше стамбено питање

Поштована госпођо Станисављевић, Обратио ми се у претходном периоду већи број породица које су прогнане са подручја данашње Хрватске и Федерације БиХ, а којима Комесаријат за избјеглице и миграције дуги низ година не дозвољава да се пријаве на јавним позивима за рјешавање свог стамбеног питања. Наведене породице из објективних разлога нису стекле статус избјеглог или прогнаног лица, али је неспорно чињеница да су протјеране из својих станова и кућа.

Дио породица је прогнан са подручја Хрватске током 1991. године када није постојао Комесаријат за избјеглице који је основан Законом о избјеглицама 1992. године. Наведене породице су се евидентирале као избјегла лица код општинских и градских одбора Црвеног крста Србије или у Матици исељеника на чијем је челу тада био познати књижевник Бранислав Црнчевић. Дио прогнаних Срба је током 1991. године одмах стекао српско држављанство и узео личну карту. Такође, мањи дио породица које су прогнане у периоду од 1992. до 1995. године, из више оправданих разлога, се нису евидентирале код Комесаријата за избјеглице и миграције.

У Србији, према нашим процјенама, има око 1.000 прогнаничких породица које нису имале статус избјеглог или прогнаног лица. Сматрам да Комесаријат својим крутим приступом дискриминише ову групацију протјераних Срба и спречава их да, уз помоћ међународне заједнице и државе, под повољним условима ријеше кључно питање интеграције тј. кров над главом. Породице које су мезвале су очајне, огорчене и разочаране због наведеног маћехинског односа Комесаријата за избјеглице и миграције.

Тражим од Вас да Комесаријат за избјеглице и миграције покаже добру вољу и омогући да око 1.000 прогнаничких породица које нису имале статус избјеглог и прогнаног лица могу под истим условима, као и све остале прогнаничке породице, да се пријаве на јавне позиве за станове, сеоске куће, грађевински материјал и монтажне куће, и да коначно ријеше стамбено питање.

Очекујем да одговорите на моје писмо у разумном временском року.

С ПОШТОВАЊЕМ,

У БЕОГРАДУ, 30. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ

**ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ
РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

Молба министру Старовићу: Око 300 РВИ и породица погинулих бораца да постану власници станова

Поштовани господине Старовић,

Обраћавам се у име око 300 ратних војних инвалида и породица погинулих бораца који живе у 17 општина и градова а чији су станове већински изграђени средствима јапанске Владе и мањим дијелом из буџета Србије. Станови су изграђени на основу Уредбе о рјешавању стамбених питања ратних војних инвалида и породица погинулих бораца коју је Влада Србије донијела 2006. године.

Пројекат је реализовало Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у сарадњи са јединицама локалне самоуправе. Укупно је изграђено 318 станова у 17 општина и градова (Нови Сад, Кикинда, Инђија, Панчево, Београд Смедерево, Лозница, Крагујевац, Крушевац, Ниш, Лесковац, Сомбор, Кула, С. Митровица, Аранђеловац, Чачак и Ваљево). Велика већина ратних војних инвалида и породица погинулих бораца су прогнана лица.

Једна од 17 локалних самоуправа је Сремска Митровица, односно мјесто Лађарак, гдје је изграђена зграда за 18 станова. Током 2011. године 18 породица погинулих бораца и ратних војних инвалида се уселило у наведене станове. Породице су добиле рјешења о коришћењу станова на 10 година. Рјешења су истекла 2021. године и породице сада имају недефинисан статус. У згради тренутно живи осам породица а 10 станова је празно. У исто

вријеме имамо 30-так РВИ и породица погинулих бораца који годинама чекају да ријеше стамбено питање. Слична или иста ситуација је у другим локалним самоуправама.

Ради се о породицама које након 13 и више година нису постале власници станова у којима живе. У питању је дугогодишња дискриминација угрожених категорија грађана који су изгубили чланове својих породица или су остали трајни инвалиди током ратова у периоду 1991-1999. године. Ратни војни инвалиди и породице погинулих бораца се осјећају понижено, дискриминисано огорчено и разочарано.

Тражим од Вас, као министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, да покренете иницијативу да Влада Србије, по хитном поступку, донесе Уредбу о измјени Уредбе о рјешавању стамбених потреба ратних војних инвалида и породица погинулих бораца. Новом Уредбом треба омогућити да се ратним војним инвалидима и породицама погинулих бораца станови додјеле бесплатно у власништво или уз минималну надокнаду.

Очекујем да одговорите на моје писмо у разумном временском року.

С ПОШТОВАЊЕМ,

У БЕОГРАДУ, 11. ЈУЛ 2024. ГОДИНЕ

**ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА
ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

МИНИСТАРКА ПРАВДЕ МАЈА ПОПОВИЋ ДА РЕАГУЈЕ ЗБОГ ХАПШЕЊА ПЕТОРИЦЕ СРБА У СЕЛУ ОРОЛИК КОД ВИНКОВАЦА

Предсједник Савеза Срба из региона Миодрог Линта најоштрије осуђује скандалозно хапшење петорице Срба из села Оролик код Винковаца. Наведени су ухапшени због наводног учествовања у злочину у мјесту Берак 1991. године против двојице припадника хрватских паравојних снага и четворице цивила које су тобоже физички злостављали. Хапшење је извршено у раним јутарњим часовима у сриједу 10. јула. Ухапшени су Бранко Мацура, Петар Мацура, Драгољуб Балиновић, Слободан Вучетић и Милан Мартић старости од 54 до 72 године.

Важно је истаћи да су сви ухапшени читаво вријеме или већи дио времена након рата живјели у Оролику и били су у сваком тренутку доступни хрватској полицији и правосуђу. Неки од њих су већ раније били привођени и процесуирани, али Државно тужилаштво није подигло оптужницу јер није имало никаквих конкретних доказа. Ради се о виђенијим Србима који су мирно живјели у свом селу јер нису починили било какав злочин.

Апсолутно је јасно да се ради о континуитету политике планског прогона часних крајишких бораца с једне и политике застрашивања и узнемиравања преосталих Срба у Хрватској с циљем да се исеље са својих огњишта с друге стране. Инструмент наведене политике је хрватско правосуђе које није независно нити непристрасно. Очигледна намјера хрватског правосуђа је организовати што више мониторинг судских процеса против припадника ЈНА, Територијалне одбране и Војске и полиције Републике Српске Крајине и процесуирати их на основу претпоставки и лажних изјава свједока сарадника. Линта позива министарку правде Мају Поповић да осуди хапшење петорице Срба и да хитно разговара са хрватским министром правосуђа и управе Дамиром Хабијаном о рјешавању њиховог случаја. Министарка Поповић у разговору са Хабијаном треба да инсистира да Србија добије стварни списак српских ветерана против којих се воде поступци везани за ратне злочине.

Такође, Линта позива Министарство правде да пружи пуну конзуларну, правну и финансијску помоћ ухапшеним Србима.

ЛИНТА ТРАЖИ ОД МИНИСТРА СПОЉНИХ ПОСЛОВА ЂУРИЋА ДА ПОМОГНЕ ДА ПЕТОРИЦА УХАПШЕНИХ СРБА ИЗ СЕЛА ОРОЛИК БУДУ ПУШТЕНА НА СЛОБОДУ ИЗ ПРИТВОРА У ОСИЈЕКУ

Поштовани господине Ђурићу, Тражим да учините све што је у Вашој моћи да петорица Срба из села Оролик код Винковаца, које је хрватска полиција ухапсила у сриједу 10. јула због наводног ратног злочина, буду што прије пуштена на слободу из притвора у Осиеку. Ухапшени су Бранко Мацура, Петар Мацура, Драгољуб Балиновић, Слободан Вучетић и Милан Мартић због тобожњег учествовања у злочину у мјесту Берак 1991. године.

Желим да Вас замолим да затражите разговор са министром спољних послова Хрватске Горданом Грлићем Радманом због њиховог хапшења и одређивања притвора. Такође, желим да Вас замолим да конзул Србије у Вуковару, у што краћем временском року, посјети ухапшене Србе у притвору у Осиеку и пружи им сву потребну помоћ и подршку.

Апсолутно је неприхватљиво да Хрватска скоро 30 година од завршетка рата спроводи плански прогон часних крајишких бораца и константно подстиче страх и несигурност код преосталих Срба у Хрватској с циљем да се исеље из својих кућа и станова. Бројне чињенице показују да се организују монтирани судски процеси против припадника ЈНА, ТО и војске и полиције Републике Српске Крајине и подижу оптужнице и доносе пресуде без конкретних доказа односно на основу претпоставки и лажних изјава свједока сарадника. Очекујем да одговорите на моје писмо у што краћем временском року.

**ПРЕДСЈЕДНИК
САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА
И НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

КОЛОНИСТИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ-ЉУДИ, ЦРТИЦЕ, СУДБИНЕ 7.

» ПИШЕ: ДР МИЛАН МИЦИЋ, ИСТОРИЧАР

Постојећа литература и архивска грађа дјелимично реконструишу животне судбине српских добровољаца насе-

љених у Банату, Бачкој, Срему, Славонији и Барањи у времену Великог рата (1914–1918) и њихове колонизације (1921–1941); илуструју токове рата и колонизације, дочаравају историјске

процесе, околности и промјене изазване ратом и сеобом у њиховим животима и истражује људску судбину човјека – ратника, сточара, ратара, колонисте, а често и печалбара.

Личности добровољаца – колониста у овом раду случајни су узорак на којем се види преламање крупних историјских потреса и промјена у животу обичног човјека.

Нисмо се борили за слободну државу да би у њој кулчили туђину и на Божић

Петар Јанчић из Отока код Плашког рудио се 1892. године од оца Ђуре Јанчића. Као и други Личани 1913. године кренуо је у САД. Претходно боравио је на острву Прожури у Јадранском мору што значи да је радио пољопривредне послове на поменутом острву. Путовао је из француске луке Авр и вјероватно се тамо задржао неко вријеме на неком послу. До Њујорка путовао је бродом Турањ и са собом у Америку носио је 25 долара што је била знатна сума. Био је висок 177 центиметара, смеђих очију и смеђе косе. Ишао је у Спринг Вели у држави Њујорк гдје га је чекао посао. Из Америке пријавио се као добровољац у српску војску 18. новембра 1917. године.

По завршетку рата вратио се у Лику, а земљом од 9 к.ј. надјељен је у колонији Бачки Соколац код Бачке Тополе. Оженио се Милицом рођ. Момчиловић из Плашког (1902), али се није селио у Бачку. Земља у Бачкој је представљала могућност, али не и животну рјешење за Петра и дуго се, услед тежобне сеобе о којој је слушао премишљао да ли да се сели у ново насеље. У Лици добио је четворо дјете: Љубу (1921), Даницу (1924), Милку (1926), Ђуру (1931). Најзад, четрнаест година послје својих земљака, 12. септембра 1935. године доселио се у Бачки Соколац у тренутку када су се претходно насељени већ скућили, прилагођавали и научили да раде бачку земљу. Дуга недоумица о себи утицала је на то да до 1941. године Петар и Милица нису изградили кућу, него су становали у разним кућама у селу припремајући се за градњу сопствене куће. Тако је бескућништво пратило породицу Јанчић. Лоши услови живота довели су и до трагедије у породици. Кћи Анка, једина рођена у Бачкој 1939. године 27. марта 1941. године преминула је у Бачком Соколу.

Рат и окупација Југославије априла 1941. године раставили су породицу Јанчић. Петар је од 19. маја 1941. године до 2. новембра 1944. године боравио у Београду радећи разне послове да преживе окупацију и рат. Мађарске окупационе власти су његову породицу која је 1935. године доспјела из Лике логорисали од 19. октобра 1941. године до 2. јануара 1945. године у логору Шарвар, у Мађарској.

Петар Чампара родио се у Биограду код Невесиња. У групи од 70 породица из околне Невесиња населио се 1923. године на мајуру Жида Пуста, у општини Барањско Петрово Село гдје је основао насеље Ново Невесиње, у близини југословенско-мађарске границе. Петар је у Барањи надјељен са 9 к.ј. и 1.264 кв.хв. земљишта; 24. августа 1931. године добио је од Министарства војске и морнарице добровољачко увјерење бр. 11 425/31.

Ново насеље налазило се 15 км. удаљено од Белишћа и Валпова; године 1934. имало је 70 породица и располагало са 577 к.ј. земљишта. Улогу колонизованог становништва на граници са Мађарском у посматрању југословенске државе најилустративни-

» ПРЕДСТРАЖА НА ГРАНИЦИ: Ново Невесиње

је је изразио чиновник Жупанијског аграрног уреда у Осијеку Илија Беара 30. марта 1924. године:

„Добровољци и уопће наш елемент у Барањи предстража је наше отаџбине на граници крвних непријатеља Маџара.”

Десет година по упућивању захтјева за пресељење добровољаца из околне Невесиња 22. децембра 1933. године председник аграрне заједнице из Новог Невесиња Петар Чампара упутио је писмо Пољопривредном одјељењу Дунавске бановине у којем је навео тешку позицију колоније и колониста.

Петар Чампара у свом допису навео је да колонија има 65 кућа и да се налази „у крајњем ћошку југословенско-мађарске границе отцијепљена од свих економско-привредних центара и саобраћајних артерија, а у сваком погледу гравитира ка центрима Белишће–Валпово–Осјек.” Петар Чампара у свом допису објаснио је узрок одсјечености колоније, као и однос локалних власти и локалног становништва према колонистима:

„Да би се могло доспјети ка тим центрима и то само до обале ријеке Драве морамо ићи једним непроходним заобилазним путем од 15 км. без насипа и ћуприје, тако погубљеном да у јесењим и зимским данима и најјачи коњи нису у стању извући 200 кг. тежине. Премда има други, повољнији пут у источном правцу који је удаљен од обале свега 2 км, а који нам пут оспоравају надлежни шумари, искључиво странци и припадници националних мањина да би нас на тај начин и економски уништили.”

У свом допису Петар Чампара је тражио за потребе колоније додјелу шумског појаса на коришћење који се граничио са колонијом Жида Пуста – Ново Невесиње и која је била удаљена од колоније осам стотина метара. Колонисти су се снабдијевали дрветом из шуме грофа Ивана Драшковића чија површина им је надјељивана једном годишње „под врло тешким и отежавајућим околностима, тј. путем личног кулчења и са коњима од којег нисмо поштеђени ни на највеће празнике. Дрво које добијамо за тај кулук је сама трулеж коју обарају вјетрови. Поред тога снабдијевање усљеђује у најгорим данима када је све под снијегом и водом, а поред тога ограничени смо само на један зимски дан за сакупљање и извожење истих, без обзира на елементарне непогоде.”

Своје осјећање понижености и огорчености ратних добитника и маргинализованих

колониста потписник дописа Петар Чампара изнио је на следећи начин:

„Да би се једаред у слободној домовини, ослобођеној туђег насиља и шиканирања и да би већ једном ми солунци, синови ратника и усташа, осјетили да смо слободни у својој тешко стеченој држави те да не морамо кулчити туђину који нас немилосрдно експлоатише и понижава тјерајући нас на кулук и на сам Божић”.

Петар Чампара као председник Аграрне заједнице у колонији Ново Невесиње борио се да колонисти који су били изоловани у Барањи, на самој југословенско-мађарској граници добију боље услове за живот. Дио бирократског апарата Краљевине Југославије састављен од бивших аустроугарских чиновника у новој држави радио је против њених интереса сматрајући је привременошћу; њихове емоције биле су везане за несталу аустроугарску државу, а колонисти и добровољци српске војске, као симболи југословенске државе на панонским просторима и ратни добитници, били су изложени њиховој деструктивној дјелатности што је говорило о немоћи југословенске државе да спроведе своју званичну националну и државну политику у њеним сјеверним крајевима (Барања, Бачка, Славонија, Срем, Банат).

Владимиру Чолићу, из Влаховића код Љубиња пред одлазак у САД према америчкој документацији последње мјесто боравка било је Љубиње што одговара породичном предању да је у овом херцеговачком градићу учио трговачки посао у трговини код извјешног Ратковића.

Према америчкој документацији Владимир Чолић рођен је 1884. године. Из француске луке Авр, путовао је за Сједињене Државе бродом Ла Лорејн. На острво Елис на улазу у Њујорк искрцао се 25. септембра 1903. године.

Тада је имао 19 година, био неожењен, са 20 долара у џепу. Умио је да чита и пише. Несвакидашњи посао којим се могао бавити у Америци одвео га је на адресу 249 W. (west) BL street, тачније западним Бруклин, Њујорк. Тамо га је чекао рођак уписан као Е. Чолић. У рубрици која се односи на занимање стоји „Agent” (агент). Највјероватније се у Њујорку, у Бруклину, бавио послом у некој од трговина.

Када се Владимир Чолић вратио из САД-а назад у Херцеговину није познато. Године 1914. имао је 30 година и вјероватно је у међувремену одслужио аустроугарску војску јер се у јесен 1914. године у рату који је трајао појавио у Србији као аустроугарски наредник што говори о особи завидне писмености и образовања.

На списку Срба заробљеника који су се добровољно јавили да ступе под оружје састављеном у Нишу 29. септембра 1914. године Владимир Чолић налазио се под редним бројем 70, припадао је 6. заробљеничкој чети; као мјесто пребивалишта наведено је Љубиње, Херцеговина и чин наредника. Владимир Чолић очигледно се предао српској

војсци током ратних операција највјероватније у августу и у првој половини септембра 1914. године, да ли у Церској бици августа мјесеца или почетком битке на Дрини почетком септембра 1914. године.

Као добровољац српске војске 1915. године Владимир Чолић учествовао је у борбама и у јесен 1915. / зиму 1916. године у повлачењу српске војске преко Албаније што значи да је био носилац Албанске споменице. По породичном предању оперисан је у предјелу стомака од стране француског лекара у болници на француском острву Корзици.

Међу оснивачима Прве аграрне заједнице на мајуру Леоновац, велепосједу Ендреа Чеконића, у Банату, 15. маја 1922. године налазило се и његово име што значи да се доселио у Банат у прољеће 1922. године у групи од 40 породица из околне Љубиња и из Поповог поља који су се смјестили у велепосједничким зградама на Леона мајуру или недалеко од Агата мајуру.

Симо Шевић био је из села Чапља код Санског Моста гдје се родио 1886. године и као српски добровољац 25. јула 1931. године добио је добровољачко увјерење број 5775/31 од југословенског Министарства војске и морнарице.

Симо је долазио у Бачку гдје је као добровољац био надјељен земљом. Стигао је на велепосјед удовице Јосипа Војнића у Бајши, али је председник аграрне заједнице у Бајши, колониста из Плашког у Лици, Тодор Пешут извјестио 30. јануара 1922. године Жупанијски аграрни уред у Суботици следеће:

„Повратио се у Босну и од тада се не јавља јер није било других станова него привремено смјештај у шталама и магацинима, али он није био задовољан.”

Симо се услјед тешких услова колонизације премишљао да ли да се сели у Бачку. Ипак, 23. марта 1923. године доселио се на велепосјед Јосипа Војнића код Лудоша, уз пут Суботица–Хоргош гдје је надјељен са 11 к.ј. земљишта која је била некавалитетна, гјесковита. Плаћао је кирију на салашу у близини Лудошког језера и живио у тешким условима. Године 1927. добио је плац, а до краја 1929. године изградио је кућу у колонији названој Масариково по чехословачком председнику Томашу Масарику. Њиве су му биле 2,5 км. удаљене од његове куће.

Током 1938. године колонисти Симо Шевић, Иван, Лагиња, Јанко Ковачић и Антун Штампалија тражили су позајмице за градњу господарских зграда, међу њима штала и подрума јер су насељеници почели у колонији развијати виноградарство јер је међу њима била мања група Хрвата – Далматинаца добровољаца српске војске и словеначких оптаната из Истре. Симо Шевић 9. априла 1938. године тражио је зајам од 10.000 динара ради градње подрума, штале и осталих господарских зграда што значи да се његово домаћинство у том тренутку интензивно развијало.

Године 1941. Симо је посједовао 11 к.ј.

земље, коња, пољопривредни алат, 10 свиња, 175 мц кукуруза, 15 мц пшенице односно успио је да формира снажно пољопривредно домаћинство и почео је да живи добро. Априла 1941. године, приликом уласка мађарске војске, колонисте су напали мађарски војници и наоружани цивили немзетери јер је колонија била прва на удару мађарске војске по преласку границе. Петнаест људи априла 1941. године убијено је у колонији, а њихова имања су опљачкана. Међу убијенима био је и добровољац Симо Шевић.

Владимир Шмркић родио се 1893. године у Чичеву код Коњица и у Великом рату (1914–1918) био добровољац црногорске и српске војске. Као добровољац надјељен је земљом у хајдучичкој колонији 1922. године, али је услјед ненасељавања изгубио земљу у ревизији субјеката аграрне реформе 1925. године. Потом је надјељен земљиштем у општини Стари Лец гдје су колонизирани добровољци из Босне, из околине Мркоњић Града. Владимир Шмркић 11. октобра 1932. године обратио се Комисији за ликвидацију аграрне реформе из Вршца са молбом да замијени надјељене парцеле у Старом Лецу за добровољачку компетенцију у Хајдучици јер су му тамо „насељени блиски рођаци. Грађу за подизање куће добио је 28. новембра 1929. године од аграрне заједнице у Хајдучици.”

Очигледно Владимир Шмркић дуго се налазио у стању недоумице да ли да се сели у Банат гдје је добио земљу или да остане у старом крају, а надјељену земљу користи. Потреба да изађе из колоније Стари Лец гдје су били насељени колонисти из Босне била је жеља да се у процесу колонизације нађе међу својим комшијама и пријатељима из старог краја јер је то био једини начин да се превазиђе траума пресељења и да се у новом простору ослони на себи познате људе.

Владимир је био тако надјељен земљиштем и плацом за градњу куће у колонији Хајдучици. Такође, због бројности породице и некавалитетног земљишта добијеног у колонизацији 23. јуна 1934. године одлуком Комисије за ликвидацију аграрне реформе био је надјељен са 8. к.ј. заједно са још шесторицом добровољаца у колонији Хајдучица.

Међутим, Српска православна црквена општина затражила је од општине Хајдучица 26. фебруара 1938. године празан плац Владимира Шмркића „који кућу неће подићи стога што је грађу упропастио парче по парче продајући и што је садашњу поткућницу упропастио ископавањем великих јама за прављење цигала које је продавао”. Такође, Српска православна црквена општина тражила је и плац Ивана Стијачића јер „исти не намјерава да се насели, јер у свом мјесту држи угоститељску радњу”. Поменуте поткућнице налазиле су се уз саму црквену порту и требале су да буду мјесто градње школске зграде и парохијског дома.

Владимир тридесетих година 20. вијека није намјеравао да се насели у колонији. Колонија је тада била у градњи, градили са од тзв. набоја или набијене земље или од черпића који је такође био прављен од земље. Земљу са свог плаца Владимир Шмркић је продавао колонистима који су градили куће током четврте деценије 20. вијека, а и колонистима је било згодније да земљу за градњу куће налазе у близини кућа које су градили.

Број насељених породица у добровољачкој колонији у Хајдучици тако је био промијљива категорија. Док су одлуком о надјељавању вишком земљишта од 23. јуна 1934. надјељен у колонији води добровољац Владимир Шмркић, из околине Коњица, он је 1938. године изгубио кућни плац и земљу због чинице да се није населио.

У ПРИСУСТВУ ПОКЛОНИКА ИЗ УДРУЖЕЊА БУДИМО ЉУДИ БАТАЈНИЦА

Обиљежен Павловдан, храмовна слава у Кућанцима

Храмовна слава и празник Сабора Светих дванаест апостола – Павловдан, молитвено су прослављени и ове године у суботу 13. јула у Кућанцима, родном мјесту Светог патријарха Павла у Славонији.

С вјерним народом овог села, поклоницима из Београда и Срема, члановима Удружења Будимо људи Батајница, свештенством и монашством Епископије пакрачко-славонске и Епископије сремске, свету архијерејску литургију служио је владика пакрачки и славонски г. Јован.

Према ријечима председника Удружења вјерника и поштовалаца блаженопочившега Патријарха Павла Будимо људи из Батајнице Владо Новаковић, сваке године организују поклонишко путовање у Кућанце на Павловдан, славу Храма Св. Апостола Петра и Павла, гдје се крстио Свети Павле, тада Гојко Стојчевић.

– Посебна радост је да смо након 15 година имали духовно вођу путовања оца Стефана Гавровског из Батајнице, а учешће у богослужењу имао је и отац Стефан Вучковић, игуман из Велике Ремете – рекао је Новаковић напомињући да отац Стефан не само што подржава духовне активности Удружења, него активно учествује у

изградњи спомен-комплекса на имању Патријарха Павла.

– Предата су средства која смо сакупили за осликавање Храма и обнову родне куће патријарха Павла и изградњу спомен-комплекса на његовом имању, током 2023. и 2024. год. Средства су скупљана уз благослов епископа славонског Јована Ђулибрка и оца Стефана Вучковића, а на молбу мене као председника Удружења, тако што је постављена кутија за прилоге у манастиру Велика Ремета. Сва средства су предата старјешини Храма у Кућанцима оцу Драгану Гаћеши. Сакупљено је 8.005 евра, 33 америчких долара, 50 аустралијских долара, 210 КМ, 500 норвешких круна, 50 шведских круна, 50 швајцарских франака и 180 румунских леа. Наш план и програм око изградње спомен-комплекса на имању патријарха Павла у Кућанцима иде пла-

нираном динамиком. Посебно ми је драго што је наша акција *Урадимо се у вјечности са једном циљом* узима све више маха. Донатори нам се прикључују свакодневно. Почела је изградња оградне око имања чија површина је око два хектара и ту има доста радова. Такође, почели смо и израду фресака у Храму гдје је олтар готово завршен, а вратанца су постављена на иконостас и сада све то љепше изгледа – испричао је председник Удружења Новаковић показујући фотографије цркве чија је обнова започета 2007. године, а завршена 2019. године, када је освештао блаженопочивши патријарх Иринеј.

Црква у Кућанцима је страдала два пута, једном у току Другог свјетског рата, па је затим обновљена 1989. године, и опет минирана 1991. године.

– За српски народ који тамо живи највећи је значај, како ка-

же отац Драган, кад ми тамо долазимо. Ту има сада 80 житеља у селу, углавном старијих људи. Током године идемо у Кућанце за Преображење, затим за Усековање, 11. септембра, када је рођен патријарх Павле, као и за 15. новембар, дан његовог упокојења и о Павловдану. Са нама иде једна мајка са својих деветоро малолетне дјеце, на шта смо поносни. Са драгом браћом и сестрама смо након богослужења и трпезе љубави у храму у Кућанцима отишли у манастир Ораховица гдје нас је као и увијек, са радошћу дочекао игуман манастира отац Павле Радусиновић – казао је Новаковић захваливши се у име Епархије пакрачко-славонске, у име црквене општине Кућанци и у име Удружења свима који помажу већ три године од када је покренута акција прикупљања средстава за изградњу спомен-комплекса на имању патријарха Павла и уређења цркве, а овом приликом су припремљене и грамате захвалности најистакнутијим донаторима, а међу њима су Петар Бајић, Горан Стојановић, Милан Рајић, Никола Мацура, Александра Стојановић, Миодраг Малиновић, Мирослав Живковић, Гаврило Ковачевић и Јана Окиљ.

ВЕСНА ПЕШИЋ

Дом културе у Кљајићеву носи име САВЕ МРКАЉА

У Кљајићеву је у петак 26. јула 2024. године промовисан назив Дома културе по Сави Мркаљу. У част тога догађаја управо је у томе објекту уприличен цјеловечерњи културни програм који је био посвећен Сави Мркаљу и његовом раду, али и другим знаменитим Србима рођеним на Кордуну.

Члан Савјета Мјесне заједнице Мирко Бијелић је и формално проглашавајући Дом културе Сава Мркаљ Кљајићево на фасади зграде представио и мурал са ликом Саве Мркаља на којем је приказана његова језичка реформа. Он је истакао да је коначно реализован приједлог бројних појединаца и завичајних удружења да се Дом културе у њиховом мјесту назове по знаменитом претку са Кордуна. Мурал је рад академског сликара-калиграфа Жарка Станковића из Параћина.

Исте вечери становници Кљајићево и њихови гости имали су прилику да се упознају са Мркаљевим животом кроз монодраму *Слушај како говорим Сава Мркаљ*. Ово дјело ауторке Гордане Илић Марковић извело је глумац Дејан Стојаковић.

Други дио програма у Кљајићеву је био посвећен још једној знаменитој личности са Кордуна – пјесникињи Дари Секулић. Њене пјесме, у којима је надахнуто описала Кордун и његово страдање, рецитовала је пјесникиња Бојана Вучић.

О Дарином животу и дјелу говорила је академик проф. др Радмила Тонковић. Она је описала неколико догађаја из личног познанства са пјесникињом у Сарајеву. У њима је говорила о страхотама које је као дијете проживјела на Кордуну у усташким офанзивама у којима је побијена већина чланова њене породице, па је као ратно сироче одрастала у партизаским дјечјим домовима.

» Мирко Бијелић

Својим суграђанима и публици представила се и млада пјесникиња Сара Новковић Тепшић, која је у априлу на *Пјесничком дану Даре Секулић* у Источном Сарајеву добила прву награду за необјављени пјеснички рукопис. Сара је истакала да осјећа велику част и понос што носи награду пјесникиње са Кордуна, са којом дијели поријекло.

У цјеловечерњем „мултимедијалном” културном програму у Кљајићеву је учествовала женска пјевачка група *Бурјевак* која је извела неколико изворних пјесама са Кордуна. Како би те вечери све „мирисало” на Кордун побринуле су се чланице Удружења *Рубац* које су припремиле неколико врста старих и традиционалних јела. Вишесатни програм у Кљајићеву је завршио отварањем

изложбе *Знаменити Срби Кордуна*. Аутор изложбе Светозар Данчуо представио је 32 личности рођене на Кордуну које су оставиле „траг” у књижевности, култури, науци, спорту и другим пољима дјелатности. Пред већ поменутих Саве Мркаља и Даре Секулић међу њима су Владимир Матијевић оснивач српског *Привредника*, друштва које је заслужно за школовање више од 40.000 сиромашне талентоване дјеце у првој половини 20. вијека, Милан Вујакија аутор чувеног *Речника сираних речи и израза*, Свети свештеноточеник Бранко Вељунски, партизански командант Никола Видовић који је августа 1942. године командовао јединицом која је ослободила српску дјецу из усташког логора у Јастребарском, народни херој Милош Кљајић по коме је названо Кљајићево, адвокат и публициста Вељко Губерина, генерали и публицисте Гојко Николић, Павле Јакшић и Бранко Мацула, филозоф Гајо Петровић, оснивач Српске народне одбране у Канади Перо Булат, оперна пјевачица Мирјана Данчуо, фудбалер Горан Буњевчевић и други.

Члан Савјета Мјесне заједнице Милош Ђикандић је најавио да ће се изложба моћи погледати и током Великогоспојинских свечаности. Он се на крају захвалио свим учесницима у програму, организаторима, гостима и посјетиоцима, као и спонзорима власницима предузећа *Дарком*, *СТР Сњежана*, *Чей комерц* и *Пишерце Тренд* као и Удружењу крајишких Срба *Прело* из Чикага.

Дом културе у Кљајићеву је тако постао прва установа културе у Србији која је понијела назив по Сави Мркаљу (Сјеничак 1783 – Беч 1833.) чувеном филологу, филозофу и пјеснику који је данашњој српској ћирилици подарио 25 слова.

С. ДАНЧУО

У КЉАЈИЋЕВУ КОД СОМБОРА ОБИЉЕЖЕН ДАН БОРЦА И УСТАНКА

80 ГОДИНА ОД СТРАДАЊА ХЕРОЈА МИЛОША КЉАЈИЋА

● Поводом 80 година од погибије народног хероја Милоша Кљајића и обиљежавања празника Дана борца и Дана устанка, 6. јула положени су вијенци на споменик овом народном хероју на Тргу 8. кордунашке ударне дивизије у Кљајићеву код Сомбора, у организацији Удружења бораца ратова 1991–1999. године – Осма кордунашка ударна дивизија из Кљајићева.

» Ђорђе Паскаш, Слободан Михајловић, Богдан Павловић

Након што су присутни одали пошту минутом ћутања свима који су дали своје животе за слободу, окуплене је поздравно председник Удружења Осме кордунашке ударне дивизије из Кљајићева Слободан Михајловић уз поруку да је задатак Удружења да негује сјећање на слободарске дане и историју Србије и да уче будуће генерације да се ни-

када не забораве они коју су дали животе за слободу.

Скучу се обратио секретар Удружења Осме кордунашке ударне дивизије Жељко Мило-

јевић који је укратко подсетио на славну историју Срба са Кордуна.

– Морам да чувамо и негујемо своју културу сјећања као насљедници и поштоваоци НОР-а. Наш задатак и обавеза је да се сјећамо и бранимо славну борбу и велико страдање народа Крајине, јер у данашње вријеме ревизија историје узима све више маха, што је доказ срамна резолуција у УН о Сребреници. Можемо и морамо да се носимо чињеницом да је само у Осмој кордунашкој ударној дивизији било више бораца него у цијелом француском покрету отпора. Морам бити поносни на сваког борца и на сваку жену, на коју је пао највећи терет свеопштег отпора окупатору. Мали је фонд мојих ријечи да опише какву је жртву поднијела крајишка жена за вријеме НОР-а. Само исти-

ном о нашој прошлости можемо ићи напријед. Не смијемо дозволити да наша дјеца због наше немарности и неодговорности доживе да их убудуће неко оптужи за нешто што њихови преци нису урадили. Наш кордунашки народ је стао уз Осму кордунашку ударну дивизију и заједно са њом извојевао величанствену побједу, а ми њихови потомци морамо бити поносни на ту чињеницу – поручио је Милојевић.

У културно-умјетничком програму обиљежавања наступили су Дјечји хор *Теслини славуји* са химном *Боже људске, На Кордуну троб до троба* и пјесмом Кљајићеву, под диригентском палицом Милане Ковач Бјеливук, као и Женска пјевачка група *Чуваркуће* из Београда која је отпјевала *На Кордуну троб до троба* и пјесму *Глина Глину водом ојасала*. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

ПРОГАЊАО УСТАШЕ И ДОМОБРАНЕ СА КОРДУНА

Милош Кљајић био је учесник Народнослободилачке борбе и народни херој Југославије. Рођен је 17. марта 1916. године у селу Горњи Сјеничак, код Вргинмоста у веома сиромашној сељачкој породици. Послије одслужења војног рока, отишао је у Тузлу да ради у тузланској солани. Ту је постао члан УРС-ових синдиката и учествовао у акцијам радничког покрета. 1940. примљен је у чланство Комунистичке партије Југославије. Послије Априлског рата и окупације Краљевине Југославије вратио се у родни крај и повезао се с партијском организацијом свога села. Активно је учествовао у припреми устанка у сјеверном дијелу Кордуна. Потом је постао командир Партизанског одреда *Сјеничак*. Посебно се истакао у борбама с усташама и домобранима, децембра 1941. и јануара 1942. године, када су партизани успјели да заштите 15.000 жена, дјеце и стараца, и осигурају им пут на Петрову гору. 1942. је постао командир Треће чете Четвртог кордунашког партизанског батаљона, а касније је постављен за командира чете Првог ударног батаљона Првог кордунашког партизанског одреда.

У љето 1942. године истакао се у борби за Јастребарско, и у спасавању више од 700 српске дјеце с Козаре, Кордуна и Баније из усташког логора. 1943. постао је командант Четвртог батаљона Прве кордунашке бригаде, а касније и командант бригаде. Заједно са својим батаљоном спречавао је, на путу Драганић–Крашић, почетком 1943. године, нападе непријатељских тенкова и јаких пјешадијских снага које су ишле у помоћ опкољеном усташком гарнизону у селу Крашићу. Иако је био лакше рањен, остао је на положају и с бомбашима јуришао на тенкове. Усташе нису успјеле да се извуку из окружења и у њему је заробљено око 200 усташа, а више од 300 је погинуло током борби.

Погинуо је 14. јула 1944. године, у борби с Нијемцима, код села Кордића. Сахрањен је уз војне почасте на висовима Жумберка, у селу Радатовићи. Од тада, па све до краја рата његово име носио је Четврти батаљон Прве бригаде Осме ударне кордунашке дивизије. За народног хероја проглашен је 6. децембра 1944. године. Село Кљајићево 1949. године добило је назив по овом народном хероју јер се управо овдје доселио велики број колонијстичких породица са простора Кордуна.

ВЕЛИКИ БРОЈ ПОШТОВАЛАЦА

Осим великог броја мјештана Кљајићева и околних мјеста, скупу је присуствовао синовац Милоша Кљајића који носи његово име Милош Кљајић, као и значајан број поштовалаца НОР-а и представника друштвено-политичког живота из Србије и региона, попут Удружења бораца Брчког дистрикта – Јанко Вуковић, Удружења антифашиста Вуковар – Лазо Ђокић, Удружења 8. кордунашке Београд – Буро Шкаљац, Удружења бораца сомборских ветерана – Иван Перишкић, Удружења бораца Апатин – Стево Дрча, Удружења бораца Растина – Јово Вукобратовић, Удружење бораца Бачког Брега – Јован Ратковић, Удружења Кордунаша потомака и пријатеља Кордуна – Петар Шаула, представници Града Сомбора: одборник Небојша Видовић, вијећници Слободан Станић, Јована Миљевић и Срђан Савић, представници Удружења виноградарара *Висови* Кљајићево – Никица Шајатовић, Удружења жена *Рубац* Кљајићево – Мошо Новковић, ФК *Кордун* из Кљајићева – Зоран Милетић, представници војске и полиције и бројни чланови Удружења бораца Кљајићево.

У Шапцу обиљежен Дан борца

Поводом Дана борца 4. јула у Шапцу Делегација СУБНОР-а Шабац и Удружења избјеглих и прогнаних лица, резервних старјешина са представницима других удружења у овом граду положила је вијенце на Спомен-обиљежје палим борцима и жртвама фашистичког терора.

Полагању вијенца погинулим борцима у Другом свјетском рату су присуствовали председник Удружења избјеглих и прогнаних лица Јефта Драгосављевић, представници Градског одбора СУБНОР-а Шабац на челу са председником Живорадом Петковићем, представници Удружења резервних војних старјешина, Удружења потомака 1912–1920. *Петли љук* и Завичајно друштво за неговање историјских, културних и спортских традиција Шабац.

Председник Удружења избјеглих и прогнаних лица Јефта Драгосављевић подсетио је да се 4. јула ове године обиљежава 83. годишњица када је донијета Одлука Централног комитета Комунистичке партије устанка у Србији.

– Поводом тог значајног датума СУБНОР Шабац и наше Удружење је организовало одавање поште и полагање вијенца гдје смо се њиховим сјенима поклонили на мјесту Спомен-обиљежја палим борцима и жртвама фашистичког терора – навео је Драгосављевић додајући да је ова делегација и 7. јула положила вијенце на споменик народног хероја Жикице Јовановића Шпанца у Белој Цркви код Крупања.

– Том приликом смо заједно са делегацијом Министарства за рад, борацка и социјална питања Републике Србије и председником општине Крупања присуствовали пригодном културно-умјетничком програму приређеном поводом обиљежавања овог важног датума – закључио је Драгосављевић.

Дан борца, који је називан и „празник устанка народа Југославије“, обиљежавао је годишњицу сједнице Политбироа Централног комитета Комунистичке партије Југославије, одржане 4. јула 1941. године

» Владимир Нинковић, Андрија Стефановић, Зоран Петровић, Јовица Максимовић, Јефта Драгосављевић, Живорад Петковић, Милоје Васић, Максимовић Марко, Димитрије Милинковић, Живорад Петковић, Милоје Васић, Марко Максимовић и Димитрије Милинковић

у Београду, на којој је донесена одлука о подизању оружаног устанка.

Дан борца је за државни празник проглашен 26. априла 1956. године и прослављао се сваке године у читавој земљи. По-

слије распада СФР Југославије, постао је државни празник Савезне Републике Југославије, али се касније обиљежавао само у Србији. Укинут је 2001. године одлуком Владе Србије. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

25 ГОДИНА ОД ЗЛОЧИНА У СУРДУЛИЦИ - КОМЕМОРАЦИЈА ИЗБЈЕГЛИЦАМА СТРАДАЛИМ У НАТО БОМБАРДОВАЊУ

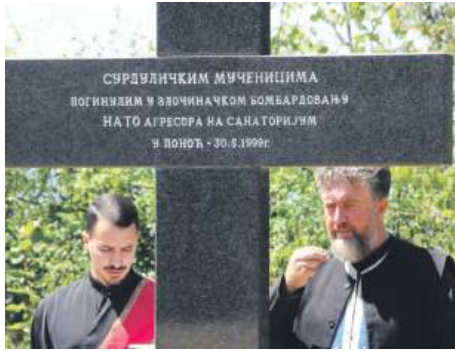
Прогнани Срби су за НАТО злочинце били само једна у низу „коллатералних штета“

Поводом Дана сјећања на српске жртве страдале током грађанских ратова у бившој Југославији у Сурдулици је 31. јула 2024. године одржана комеморација и помен убијеним избјеглицима. У НАТО бомбардовању Избјегличког центра у ноћи са 30. на 31. мај 1999. погинуло је 15 избјеглица са Кордуна и из Лике. Први пут ове године родбина, пријатељи, познаници и комшије су одали пошту овим невиним жртвама у организацији Завичајног клуба Корунаша из Београда и општинског одбора СУБНОР-а из Сурдулице.

Парастос је одржан код заједничке гробнице на Масурничком гробљу у Сурдулици који је служио мјесни парох Душан Џонић. Вијенце су положили представници Републичког комесаријата за избјеглице и миграције, општине Сурдулица и Завичајног клуба Кордунаша, а цвијеће више од 30 присутних појединаца.

Након тога комеморација је одржана у Сурдуличком културном центру. Предсједник Скупштине општине Сурдулица Немања Глигоријевић, говорећи послије интонирања *На Кордуну гроб до гроба* истакао је да је Сурдулица мјесто страдања која су се дешавала у свим ратовима. Тако је у НАТО бомбардовању ово мјесто претрпело највише цивилних жртава и разарања. Сурдулица је била српска Герника.

– Међу невино страдалим били су и они који су протјерани са својих огњишта, а бјежећи од рата свој мир нису могли да пронађу ни овдје. Пронашла их је рука злочинаца. Њихово страдање не заборављамо, сваке године на годишњицу почетка НАТО агресије 24. марта одржимо комеморацију и парастос – истакао је Немања Глигоријевић.

» Парастос је одржан код заједничке гробнице на Масурничком гробљу

Свирепи чин бомбардовања специјалне болнице за плућне болести, тзв. *Санаторијума*, која је тада служила као колективни избјеглички центар, примјер је непоштовања основних принципа међународног хуманитарног права истакала је замјеник комесара за избјеглице и миграције др Светлана Велимировић.

– У тој згради која је тада пренамијењена у колективни центар, биле су смјештене избјеглице из бивших република СФРЈ, углавном из Хрватске, које су ту затражиле сигурно мјесто и заштиту. Пројектисти су погодили павиљон у коме је било смјештено више од 140 избјеглица, људи којима је било признато право на међународну заштиту, а коју им је та међународна заједница то право одузела – истакала је др Велимировић.

У тим објектима погинуло је 20 лица, међу којима и избјеглице, а више десетина лица је повријеђено. Мјесец дана касније, у америчком Конгресу, могло се чути да је „ријеч о тоталној несрећи“, да је „људска грешка довела до удара у болницу. Погодили смо болницу. Нисмо хтјели. Пилот се збунио“. Кажу коллатерална штета? Још једна!

– Зато не смијемо заборавити

ове људе који су избјегли из Хрватске у августу 1995. године, спасавајући главе пред хрватском војском у *Олуји*, вјерујући да су, иако су остали без дома и имовине, макар сачували своје животе и нашли сигурно мјесто за живот. А онда се десио нови рат, НАТО бомбардовање Југославије и смрт

СЈЕЋАМО СЕ...

Малобабић Босилке (53 године) и њене дјеце Милене (20), Раде (19) и Миленка (16 година) из села Сјеничак на Кордуну, Слијепчевић Миле (90), Манојловић Душана (72) и Манојловић Милице (77) такође из Сјеничака, Напијало Драгића из Купљенске (70), Јањанин Богданке (74) из Маличке, Поповић Славка (60) из Доњег Скрада, Павковић Ђорђа (45) из Павковић Села, Малешевић Данице (61) из Тушиловића и Вучковић Миленке (65 година) из Косијерског Села са Кордуна, Будисављевић Петра (60) из Врховина и Жигић Раде (52 године) из села Тук из Лике и свих убијених у НАТО бомбардовању Сурдулице и СР Југославије.

далеко од родне груде. Нажалост, за отети завичај и изгубљене животе избјеглица из Лике и Кордуна који су уточиште потражили овдје у Сурдулици још нико није одговарао – закључила је помоћник комесара за избјеглице и миграције др Светлана Велимировић.

У наставку комеморације у Сурдулици своје сјећање препуно емоција на ту кобну ноћ изнио је Петар Мађерчић, избјеглица са Кордуна, који се у том тренутку задесио у близини бомбардованих зграда и срећом остао неповријеђен. Сјећа се дружења са страдалима са којима је четири године дијелио радости и туге у сурдуличким колективним избјегличким центрима ишчекујући боље дане.

– Прошло је 25 година од најдуже ноћи у мом животу, ноћи која траје и која у мени никада неће проћи. У сјећању су ми Малобабићи и поносна мајка Босилка и дјеца Миленка, Миленко и Раде. Сјећам се њихових осмијеха. О како би данас Босилка била сретна са својим унучићима! И даље се питам зашто су бомбардовани болница и избјеглички центар који су били видљиво означени? Захваљујем се грађанима Сурдулице са којима смо дијелили и добро и зло – истакао је Мађерчић.

» Комеморација у Културном центру у Сурдулици

Кордун, као и Сурдулица није био поштеђен страдања ни у једном рату. И баш на дан 31. јун десили су се страшни усташки злочини 1941. у глинској и 1942. у садиловачкој цркви.

– Усташе су у пламен запаљене цркве у Садиловцу бациле 149 дјеце, 24 из колијевке, тада је настала *На Кордуну гроб до гроба*. И овдје у Сурдулици су страдали цивили, жене, старци и дјеца. Међу њима и наши са Кордуна. Хвала општини Сурдулица што чува сјећање на њих, а ми се обавезујемо да ћемо сваке године доћи да обиђемо њихов гроб и да одржимо парастос и комеморацију – рекао је члан предсједништва Републичког одбора СУБНОР-а Ђуро Шкалац.

Страдања Сурдулице у НАТО бомбардовању у својој књизи је документовао Најдан Стојановић. Дијелове тога свједочанства читала је предсједница општинског СУБНОР-а Марија Стојановић.

У програму комеморације учествовале су чланице Пјевачке групе *Чуваркућа* из Београда, док је *Мајку Њавославну* рецитовала ученица сурдуличке гимназије Николина Савић.

Учесници комеморације могли су да погледају и изложбу фотографија и друге документе који свједоче о разарању Сурдулице.

Сви учесници комеморације обавезали су се да неће допустити да жртве буду заборављене, а на састанку са општинским чланицама договорено је уређење и одржавање заједничке гробнице у којој су сахрањене избјеглице.

За ту намјену биће покренута и акција прикупљања добровољних прилога коју ће организовати Удружење крајишких Срба *Прело* у Америци и Завичајни клуб Кордунаша у Београду.

С. ДАНЧУ

Представљен јубиларни 20. број зборника о грађанском рату у Хрватској

Радови групе еминентних аутора додатно оснажују чињеницу да се у Хрватској деведесетих година прошлог вијека догодио класични грађански рат, а не „велико-српска агресија“ и „одбрамбени рат“, објављени су у најновијем, 20. Зборнику радова *Грађански рат у Хрватској (1991–1995)*, који је представљен 31. јула 2024. године у Београду, поводом 29. годишњице прогона српског народа из Хрватске.

У Зборнику у издању Удружења Срба из Хрватске, који објављује текстове научника, академика, истраживача и војних експерата, међу којима су ове године и академик Јелена Гускова и Срђа Трифковић, на аналитичан и научно утемељен начин показују се историјске и војне околности које су довеле до највећег етничког чишћења српског народа са његове историјске територије након Другог свјетског рата.

Аутори у овогодишњем броју су и историчар др Никола Жутић, др Коста Новаковић

» Детал са промоције

вић, мр Владимир Бурсаћ, генерал у пензији Мирко Бјелановић, проф. Миле Рајчевић.

Уредник Зборника Милојко Будимир истакао је на промоцији у Дому ратних војних инвалида у Београду да је у досадашњих 20 зборника објављено укупно неколико хиљада страна текстова научника, истраживача и других аутора, као и учесника догађаја деведесетих година.

– Велика је штета што дио тога није преведен и што они који су све узроковали и

који су довели до грађанског рата и до *Олује* на свом енглеском или неком другом свјетском језику не виде какву су то неправду направили народу који је вијековима живио на тим просторима, који је крвљу плаћао своју слободу од средњег вијека, а готово у вријеме НДХ када је готово милион Срба страдало на тим просторима – рекао је Будимир.

Пуковник Коста Новаковић упозорио је да *Хрватски меморијални докуменациони центар домовинског рата* има готово 100 запослених, који су за сваки српски корпус и за главни штаб „написали по један докторат“.

– Они пишу историју. Ако ми сами не будемо писали, значи нашу историју ће писати неко други – рекао је Новаковић.

Један од аутора, професор Миле Рајчевић истакао је да је вријеме у којем су Срби живјели у Хрватској од завршетка Другог свјетског рата до 1991. године, било ври-

јеме заблуда српског народа, лажног братства и јединства, заблуда које је српски народ скупо платио.

– Многи хрватски историчари и данас истичу да су континуирано радили на успостављању Неовисне Државе Хрватске, од Брушанског устанка 1932. године, убиства краља Александра 1934, случаја *Жанко* 1967. године, који је дошао у сукоб са ЦК Хрватске због Декларације о хрватском књижевном језику, Хрватског прољећа 1971. године, убиства Ђуре Узелца, Србина из Метка, командира станице милиције у Карлобагу 1972. године, убачене Бугојанске групе у лето 1972. до рушења и сесесије државе, грађанског рата у Хрватској – рекао је Рајчевић.

И овај број зборника као и претходни објављени у едицији *Грађански рат у Хрватској 1991–1995*, угледали су свјетло дана захваљујући разумијевању и помоћи Републичког одбора за избјеглице и миграције Републике Србије.

СРНА

ВЕЧЕРЊИ ЗАПИС МИЛОША КОРДИЋА

Идемо у дрва, идемо у сијено

У текстуалном дијелу једне симпатичне рекламе за мале, ручне, електричне тестере (по једном извору ријеч је турског а по другом италијанског поријекла; дакле, тестере, односно жаге, како смо говорили у својим банијским селима – ријеч је њемачког поријекла, и пиле, како смо говорили у својим општинским и котарским, односно среским банијским градовима – нисам нашао чијег је та ријеч поријекла, неки тврде да је хрватског, мада су њене именице и глаголи, као, на примјер, пилана, пилар, пиљење, пилати... у употреби и код многих Срба, без обзира гдје су живјели и гдје сада живе, а пила на латинском значи кугла, лопта), пише купац такве тестере о томе, хвалећи је, како иде с њом и у дрва. И још је неколико купаца изнијело своја позитивна искуства везана уза све оно што се може радити том лаганом и невеликом електричном тестером (на батерије): у шуми, у воћњаку, у кући око столарије, мајсторисања око дрвених ограда и тако даље.

Гледајући шта та, за држање у једној руци практична, лагана тестера све ради, хвата ме жал што такве није било у вријеме кад сам са оцем и другима, а највише са братом резао (пилио и тестерисао) дрва и којешта друго разним тестерима (жагама и пилама). А што се тиче радова у шуми, најчешће је то било по Жишковцу, Паљевинама, испод Павловца... – шумама сјеверних обронака банијске горе Шамарице.

Оно чича зима, отац болестан, а брат и ја, основношколци (он први, ја четврти разред), режемо (обарамо, говорило се – ипак се та ријеч говорила углавном за старије и дебље храстове, церове, букве, јасенове и друго такво дрвеће), оном великом жагом, млађе кестениће у нашој шуми у Жишковцу, у коме је и наше сеоско гробље. Разгрћемо снијег, који је прије пет-шест дана престао да пада, али га је нападало... нигдје било какве шумске птице да се јави, нигдје било какве звјерчице (вукова је тада било, али о њима нисмо ни размишљали – ја сам до тада имао три веома блиска сусрета с њима, а издаље сам их виђао више пута – кроз годину, двије они ће нестати са Баније: стићи ће

дивље свиње и до данашњих дана по све опустјелијој Банији, вјероватно, заувјек ће и остати), небом се провлачи вјетрени шум шуме и њеног снијега, а ми се сагињемо и режемо, сасвим при дну дебла и добро пазимо на коју ће страну кестен пасти. Јер ђаво несреће стрпљиво чека. Никад тај не спава... Касније, много година касније, сјетићу га се кад се сусретнем са стиховима српског pjesника Вите Марковића у pjesми „Бели ђаво“:

*Скућа са њим улазим у свети сури
Поклањам му своју сену
Место мене он сад жури
У смрти превремену*

*Иза свећа (о иза свећа)
Сјазом леве сјране
Видим увек само њега*

Са оборених кестенића сјекирама крешемо гране и кроз танке врхове. Затим на коњима свозимо кестениће „влаком“ у авлију.

(„Влаком“ је кад се ланцима увезу три, највише четири дебла тих млађих кестенића, ланац се закачи за вагијер па се тај терет вуче сњежном пргином утргом по колском путу: кроз шуму, па уз њиве Кућишта, њиве и башчу у Огради, кроз воћар па до, рекох, авлије.)

А ту је поново на реду резање, пиљење: на метар дужине. И тако нарежемо десет кубних метара кестена. Милина погледати како је то лијепо сложено. А снијег око те хрпе – очистићен. Затим дође лугар (шумар), па ако кестен дебљином одговара (и да није који сув), он их све редом ишчекића шумарским чекићем. А онда дође камион и одвози их у Мајур. Одатле се теретним возовима одвозе за Сисак, Загреб и ко зна куда још.

И радило се и радили смо тако са дрвима, око дрва и свега осталог што је од дрвета, све док се није појавила чувена „моторка“. Касније је набављен и циркулар. Наравно да „моторка“ није била мала, спрећушна као она с почетка текста. За коју је тај поменути купац рекао да с њом иде и у дрва.

И сад о томе: „у дрва“.

То ме је већ на прво читање одвукло у

сјећање на један посебан љетни, најчешће августовски посао: у припрему дрва за зиму. Јер заиста смо говорили „у дрва“ кад су се спремала дрва за зиму.

„Е, ђете ви у понедељак?“ знао је да пита неко ко није имао радне стоке (коња или волова), а требало је да му се нешто уради – ми смо тада имали коње.

„Е, од понедељка па до суботе идемо у дрва. Брзо ће Приобржење“, одговарало се.

Многи су говорили Приобржење умјесто Преображење; тог дана, 19. августа, на велики православни свети дан, био је велики збор у Комоговини (уз збор у Рујевцу, мјесту код Двора на Уни, тог дана највећа два збора на Банији), код наше цркве Преображења Господњег, некадашњег манастира – сеоска слава, како се овдје, у Србији, говори... А у књизи *Горња Крајина – Карловачко владичанство* Милана Радке, између осталог, пише: „Манастир је постојао 88 година. – Био је, – како каже Н(икола) Беговић, – душа народа, мјесто гдје се све договарало и закључивало. – У народу је остало да се иде на службу ‘светом манастиру’, како је 1936. забиљежио М(илан) Карановић у *Политици*.“

„По народном тумачењу“, пише етнолог Миле Недељковић, а и сам сам се увјерио у поједине истинитости тих народних тумачења, „на Преображење се преображавају и гора и вода – лишће почиње да жути, а вода захлађује. И само небо се, у глуво доба, три пута преображава, али ко би то видео, па још казао другима, полудео би. (...) Род новог грожђа се први пут окушао на Преображење, па је у цркви освештавано ново грожђе, а у крајевима где нема винове лозе, нови плодови (јабукe и друго воће).“

А до Преображења морају се обавити сви послови око дрва за зиму: у шумарији се поднесе захтјев да се одобри дио државне шуме, који ће одредити лугар, гдје ће се моћи сјећи, резати, товарити, одвозити, с плаћањем код рампе постављене на неком путу, цести којима се излази из шума Шамарице. Код нас је то било у кланцу потока Бадушнице, у којој се улази и из њега излази близу поменути наше цркве.

Сви ти послови око припреме дрва за зиму припадали су, дакле, по граматички:

прилогу „у“ и именици „дрва“. То не значи да се склањало у дрва, да се улазило у дрва... То је тачно и прецизно означавало оно што ће се радити, што се ради у шуми: припремају се и довозе дрва за зиму. Била је то велика брига, озбиљан посао. У авлији се касније тај огрјев, то дрво (највредније је било буково, грабово и храстово) реузало и спремало изван домаћаја киша: у шупе, за дрва подигнуте дрварнице, колнице, касније и гараже, широке надстрешнице и друга мјеста, склоништа од јесењих киша и зимских сњегова.

И за још један посао исто тако се говорило: „у сијено“. А то је подразумевало тачно одређене љетне послове око сијена. Брига о стоци водила се као и брига о породици. Јер дуга је зима. А тај посао није се односио на косидбу него на превртање, чекање да се покошена трава сасвим осуши и онда се сутрадан или дан-два касније иде у скупљање, плашћење и седијевање пласница на ливади, у бари, свеједно, или дјећење „воза“ на запрежним колима с лотрама и вожење кући до гумна. Гдје се седијевало такође у пласнице, или се спремало на сјеник, шталу...

Не, није се „у сијено“ односило на то да се полне на шталу или на сјеник па се спава у сијену (какви мириси! какав сан!). Или кад неки заљубљени пар сврати ноћу до каквог пластића на сјенокоши па ће у сијену... (какви мириси! каква јава! какав сан!)...

Народио сам се у сијену. И код себе и код других. И нагледао се испод сувих откоса, одмах до парожака дрвених вила у својим рукама, змија шарки и кљечана (банијски поскок), волухарица и мрава, попића и скакаваца, наслушао се пјева птица...

А Јован Дучић у pjesми „Поље“ пјева:
*И скакаваца мину јатио ...
С тојолола јасјереб млади
Баџи у сунчев сјај и златио
Свој крик вечитије глади.*

Петровдански турнир у боћању окупио Крајишнике у Великом Гају код Пландишта

Поводом сеоске и храмовне славе Петровдан, 14. јула Удружење боћара *Крајина* из Великог Гаја и Мјесна заједница Велики Гај која припада општини Пландиште, по трећи пут су организовали турнир у боћању испред црквене порте.

Ова традиционална игра већ дуго низ година игра се рекреативно у Великом Гају, али су организатори прије три године ово такмичење подигли на један виши ниво и овдје се сваке године окупља велики број такмичарских екипа. Због велике вршине број учесника је ове године био доста мањи. Пријављено је 9 екипа, а 6 најупорнијих се такмичило по изузетно топлој, тропском дану. Прво мјесто је освојила екипа *Равни кошари* из Вршца, друго мјесто била је екипа *Олујић* из Вршца, а треће мјесто екипа *Зрмања* из Гудурице, а додијелени су им пехари и захвалнице.

На отварању такмичаре је поздравео председник Мјесне заједнице Далибор Карапанца.

– Боћање, односно популарне балоте традиционално окупљају све љубитеље бацања кугли (боћа) у Великом Гају. Ова тра-

» Миња Ђирић, Аца Ангеловски, Ивица Бркић, Томислав Ђорђевић, Милорад Новаковић, Далибор Карапанца, Војислав Ђурчић и Јован Репач

диционална игра уврштена је као дио такмичарског програма у оквиру манифестације Петровдански дани у нашем селу. Захвалио бих се свим учесницима који су дошли и увеличали нашу манифестацију. Надам се да ћемо се наредне године окупити у још већем броју, уз још богатији културно-умјетнички програм и садржај за све узрасте и љубитеље доброг дружења. Велики Гај је одувјек био мјесто окупљања и саборовања. Петровдански дани традиционално важе за највећу прославу у нашој општини и на нама је сваке године велики задатак да ту традицију испошту-

јемо и подигнемо је на виши ниво. Надам се да се до године видимо у још већем броју – рекао је председник Мјесне заједнице Карапанца који је уједно и председник Удружења, поручивши да ће и у наредном периоду организовати оваква такмичења и активно радити на популаризацији и промоцији ове традиционалне игре.

Према његовим ријечима турнир се организује са циљем окупљања Крајишника који су ове крајеве населили после 1995. године. Данас ту живи око 40 породица у избјегличком насељу које је изграђено 1999. године у Великом Гају.

– Село има око 400 становника, гдје се већина бави пољопривредом. Село је лалинско, како бисмо ми рекли, што значи да су махом ту живјели старосједиоци, са којима смо се лијепо уклопили када смо се доселили – навео је Карапанца додајући да се манифестација Петровдански дани одржава током три дана, од 12. до 14. јула, а дио програма који такође организује МЗ Велики Гај је и меморијални турнир ветерана у малом фудбалу, турнир сениора у баскету 3 на 3, као и меморијални турнир у гађању глинених голубова. Дио манифестације је и Гулашијада и Фестивал фолклора.

Подјели пехара и свечаном ручку послје је боћарског турнира присуствовао је његово Преосвештенство митрополит банатски господин Никанор, председник Општине Јован Репач и председници мјесних заједница општине Пландиште: Миња Ђирић из МЗ Марковићево, Аца Ангеловски из МЗ Хајдучица, Ивица Бркић из МЗ Велика Грета, Томислав Ђорђевић из МЗ Дужине, Милорад Новаковић из МЗ Стари Лец и Војислав Ђурчић из МЗ Милетићево. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

ГЛАМОЧ: ДАН СЈЕЋАЊА НА 108 СРПСКИХ БОРАЦА И ЦИВИЛА

Служењем парастоса у Саборном храму Свете Тројице у Гламочу и полагањем вијенаца код спомен-плоче у мјесту Камен обиљежен је дан сјећања на 108 српских бораца и цивила који су убијени у нападу хрватских снага у љето 1995. године, а чија су тијела екскумирана из масовне гробнице *Камен*.

У нападу хрватских снага на подручје Гламоча у љето 1995. године убијен је велики број војника и цивила српске националности, а годину дана касније, 16. јула, из масовне гробнице *Камен* екскумирана су тијела 108 војника и цивила. Злочине су починили припадници Седме гардијске бригаде Хрватске војске под командом Ивана Кораде, а за овај злочин нико није одговарао. **РТРС**

ТРНОВО: ОБИЉЕЖЕН ДАН СРПСКОГ СТРАДАЊА

Организација породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Трново обиљежила је Дан страдања српског становништва у Трнову. У Храму Светог Георгија служена је литургија, а након тога услиједио је парастос и полагање вијенаца код централног споменика у Трнову.

Велики број српских бораца погинуо је на овом мјесту 30. јула 1992. године бранећи стратешки изузетно важну кошту, штитећи одступницу трновским Србима који су се повлачили пред муслиманским снагама.

На спомен-обиљежју на Рогоју уклесана су имена 69 погинулих српских јунака из Калиновика, Трнова, Гацка, Билеће, Фоче, Невесиња и са Пала.

Током Одбрамбено-отаџбинског рата у Трнову је убијен 101 цивил, док је за одбрану живот положило 130 бораца Војске Републике Српске. **РТРС**

МАГЛАЈ: ЗАВИЧАЈНИ САБОР У КРСНОМ ПОЉУ

У Крсном Пољу код Маглаја одржан је 19. Завичајни сабор *Крсно Поље-Бакотић-Бочиња-Долац* на којем су се окупиле српски повратници и расељена лица са тог подручја. Саборску заставу је подигао овогодишњи кум Сабора Зоран Божић, сениорски репрезентативац Њемачке у ватерполу поријеклом из ових крајева, док је за коловођу Сабора изабрана Дијана Митровић.

Парох маглајски Владимир Кукић, који је служио вечерње у оквиру Сабора, указао је на значај ове традиционалне манифестације у којој је свако чиста срца добродошао и који поново окупља некадашње становнике расуте на све стране свијета.

Људи своје годишње одморе планирају према одржавању Сабора како би се захвалили Господу на сваком добру које добијамо – изјавио је Кукић, истичући задовољство што је пламен овог саборовања покренуо и пренио се на друга повратничка мјеста.

Организатор Завичајног сабора Сретко Ђурковић рекао је да је Сабор допринио да се некадашњи становници овог краја враћају, обилазе и обнављају своја имања. Према његовим ријечима, Сабору је претходила пољско-житна молитва на Брежђима у Бакотићу на празник Светог великомученика Прокопија, која је окупила велики број учесника. **РТРС**

Широм свијета прослављени Свети новомученици ливањски

Од 29. јула до 4. августа у бројним православним храмовима БиХ (како у ФБиХ тако и у Републици Српској), Србије, Америке и шире, светим литургијама и богослужењима прослављени су Свети свештенослужбеници и новомученици ливањски. Ливањски Срби, као и многи други, окупили су се и ове године у великом броју да се подсјете на страдање својих предака прије 83 године. У данима око Огњене Марије 1941. године, локалне усташе из Ливна и околине побили су око 1.600 православних Срба из Ливна и околних села, међу њима велики број жена и дјеце који су живи бачени у јама на ободима Ливањског поља.

Уочи празника Ливањских новомученика, 29. јула, служена је Света литургија у селу Голињево, селу чије је комплетно српско становништво пострадало 1941. године. Литургију је служио отац Срђан Белензада, администратор парохије лијевањске, у православном храму који се тренутно обнавља.

Вечерњем богослужењу у Бањалуци, на Лаушу, у Цркви Светог Јована Богослова, 29. јула присуствовали су потомци ливањских новомученика, који данас живе у Бањалуци.

На сам дан када се празнују Ливањски новомученици – 30. јули – Света литургија је служена у Ливну, у Спомен капели Свете Великомученице Марине. Литургију је служио архимандрит и старјешина манастира Трескавац, отац Варнава, а саслуживао отац Срђан Белензада уз присуство бројних потомака ливањских страдалника. У овој капели и спомен костурници налазе се мошти око 1.000 новомученика ливањских, извађених из јама широм Ливањског поља 1991. године.

Истог дана, Света литургија у славу Ливањских новомученика је служена и у

Београду, у Цркви Св. Марка. Са свештенством овог београдског храма саслуживао је и отац Мирко Јамеција, ранији парох лијевањски. На литургији су се окупили Ливњаци и њихови потомци који живе у овом граду.

У Новом Саду, 30. јула, у Саборној цркви Свету литургију Ливањским новомученицима је служио отац Велимир Врућинић, са свештенством храма.

У Сиригу, вечерње богослужење служено је 30. јула у Цркви Светог Василија Острошког, уз присуство потомака Ливањских новомученика. Овај храм је један од првих који поседује фреску Ливањских новомученика.

Света литургија Ливањским новомученицима служена је и у Цркви Св. Петке у Орланду, на Флориди, гдје су се окупили Ливњаци који живе у овом мјесту.

На западној обали САД, сјећање на Ливањске новомученике окупило је српску заједницу у Цркви Св. Саве у Исакви (држава Вашингтон).

СРБИ ИЗ ВИСОКОГ ПРОСЛАВИЛИ ХРАМОВНУ СЛАВУ

У 167 година старом и у рату разрушеном Храму у Високом, чија обнова још није завршена, митрополит добробански Хризостом предводио је храмовну славу – Светог Прокопија, којој су присуствовали вјерници, углавном протјерани са својих огњишта.

Порта Храма Светог великомученика Прокопија у Високом некада је била премала да прими васколики вјерујући народ. Данас, уз сјету на много боља времена, са овоземљским искушењима, пристигли да се духовношћу напоје.

– Мени је 86. година, ја сам у ауто сјео па дошао... повуче човјека жеља да дође у своју цркву, ту си крштен, ту си долазио да сретнеш своје комшије, своје пријатеље, своју родбину – каже Ненад Живковић.

Шпиро Кокоруш, избјеглица из Високог, каже да је у овом храму крштен прије 55 година.

– Моја породица, моја браћа сви смо били везани за ову цркву. Могу живјети у Источном Сарајеву, Бијељини или

било гдје, али ипак је Високо за мене чаршија које се не могу одрећи.

Не одричу се ни остали христољубиви Височани, са истом сјетом и успоменама пристигли из свих дијелова Српске и даље. Неки и са потомцима.

А долазе родитељи ове дјеце и њихови родитељи који су ратни пакао преживјели, срца очишћеног од сваке мржње, неистина и неправди да под сводовима светиње, гордо и достојанствено очувају душу одузетог им завичаја. Градића

за који су његови бивши становници сада само прошлост.

– Овдје сам ишао на вјеро науку и прије рата и жеља ми је била да некад кад нарастем и ја будем кум Цркве у Високом и та ми се жеља остварила – каже Срђан Мирић, кум Храма.

Жеља свих Срба сарајевске котлине, па и Височана је очување српских светиња и српског идентитета, уз подсјећање на страдалништво и чињеницу да дио протјераних још није остварио права која имају други народи.

Акатист Ливањским новомученицима служен је и у Храму Св. Саве у Милвокију, који онедавно поседује и дио моштију Ливањских новомученика.

Света Литургија Ливањским новомученицима служена је и у Цркви Св. Николе у Чикагу.

Свете литургије служене су и у: Цркви Силаска Светог Духа на Апостоле, у Обреновцу; Светих Кирила и Методија у Сремској Митровици; Благе Марија на Банстолу; Светог Саве у Бечмену; Свете Великомученице Недеље у Брчком; манастиру Жича; манастиру Пресвете Богородице Тројеручице на Авали; као и на другим мјестима.

Литургијска окупљања настављена су и наредних дана. Тако је 31. јула, служена Света литургија у Цркви Успења Пресвете Богородице у Губину, у чијој порти су сахрањене мошти свештенослужбеника Ристе Ђатића, који је први пострадао 1941. године са још 10 својих парохијана.

Акатист Ливањским новомученицима служен је у Чапразлијама, на Пољеницама, на мјесту гдје су сахрањени мученици из овог села, код некадашњег споменика.

Молитва за пострадале и све упокојене служена је и на православном дијелу гробља у селу Лиштани, гдје је сахрањено 54 страдалих Цвијетића из овог села.

Наредног дана, 1. августа, отац Срђан Белензада служио је Свету литургију на спомен гробљу на Барјаку, у селу Челебић. Под боровима овог спомен-гробља леже мошти око 350 пострадалих новомученика из Челебића и околних села.

Парохија Лијевањска и Удружење *Отјева Марија Ливанска* се захваљују свима који су учествовали у организацији обиљежавања празника Ливањских новомученика широм свијета. Надамо се да ће нас окупљања сједеће године окупити у још већем броју, на још више мјеста!

– Парохијана имамо око 30-ак домова. То су претежно старији људи, срцем велики и они долазе у овај храм и осјећају се овдје своји на своме – каже Миљан Рађеновић, администратор височки и парох блажујски.

А с почетка 90-их година у Високом је живјело око 7.500 Срба. Данас тек 60-ак их битише. Још у потпуности необновљени храм им је мјесто ходочашћа и симбол окупљања.

– Нека данас Бог све нас благослови, да нас сједини, уједини, умножи, да увијек долазите овдје у ваш свети Храм. Видите колико се трудимо да довршимо, осветимо, обновимо Храм, још ћемо ми се потрудити да ово буде понос ваше вјере, ваше љубави и ваше оданости овој цркви и овом светом мјесту – истакао је митрополит Хризостом.

Док су се вјерујући Височани молили за здравље, љубав и мир, тражећи улазницу за рајска врата, храмовна је обезбјеђивала полицију. Ништа необично за сарајевску котлину и височке висове. **РТРС**

ПРИЧЕ ИЗ КОЛОНЕ - ДЕЈАН СТОЈАКОВИЋ, ГЛУМАЦ

МОЈА БАНИЈА ЈЕ ПУСТА, АЛИ И У ТОЈ СВОЈОЈ ТИШИНИ ЈЕ ПОСЕБНА!

По бројним улогама љубитељима седме умјетности веома је добро познат Дејан Стојаковић, глумац кога је подарила Банија. Рођен је у Сиску 1980. године. И он је са сународницима дијелио судбину 1995. године и био тада један од крајишких тинејџера који су се нашли у избјегличкој колони. Игра судбине га је водила по свим српским крајевима. Факултет умјетности – драмски смјер завршио је у Приштини у класи професора Милана Плећаша. Дуга је листа његових улога у позоришним представама, филму и ТВ серијама. У разговору за *Српско коло* говори о свом завичају и поријеклу. Објашњава зашто је за њега улога Митра у филму *Олуја* била посебно инспиративна и због чега је актуелна монодрама о Сави Мркаљу, првом реформатору ћирилице, за њега један од најкомплекснијих глумачких задатака.

● **Били сте дјечак тинејџер у вријеме хрватске злочиначке акције Олуја. Каква су Ваша сјећања на тај дан?**

– Да, скоро мјесец дана је фалило да напуним 15 година. Био сам у колони, али ми нисмо ишли Петровачком цестом, већ трасом Костајница, Нови Град, Приједор, Бањалука... Сјећања су и даље свјежа, пуна емоција, као да се јуче десило и мислим да ће тако бити док сам жив. Сјећам се сваког минута док нисмо стигли у Београд. Много ствари се десило прије самог поласка... али добро памтим да сам ушао у моју собу, узео ранац и торбу, кренуо и опет се вратио да нисам можда нешто заборавио... Стајао сам пар минута на вратима гледајући по соби – тај осјећај никад нећу заборавити.

● **Доласком у Београд кренули сте у средњу школу?**

– Уписао сам средњу графичку школу која је нама тад била представљена као једино рјешење. Вјерујем да су други уписивали и друге школе, али ја нисам хтио ову. Међутим, другог рјешења није било, осим ако ниси имао дебелу везу. У школи је било ситуација, али то је период кад у глави другачије размишљамо и схватамо ствари. Стекао сам дивне другаре и мени је био лијеп тај период школовања коју су обиљежила ратна стања и санкције. У прву годину средње школе сам кренуо када се један рат завршио, а завршио када је кренуло бомбардовање Србије.

● **Ваша интересовања су занимљива. По завршетку средње школе догурали сте**

КРУМПИР МОЈ

● **Колико Вам је значило што је Ваш професор на академији био земљак Никола Плећаш?**

– Професор Милан Плећаш је родом из Лике, некада члан ХНК у Загребу. Значило је што је земљак. Давао ми је увијек тешке задатке и највише провоцирао. Ваљда у жељи да из мене извуче максимум (хахаха). Када жели да ме похвали, каже „Крумпири мој!“ Онда га остали питају, зашто „крумпири мој?“ Професор би увијек рекао „из исте смо земље“. Увијек је доста причао, објашњавао ствари и онај ко га је слушао, доста је научио и себе градио кроз то. Он је према нама био диван заиста, вољели смо га сви на класи, а и он нас. Сада је у пензији. Поред њега, морам да кажем... мени је педагошки доста помогла и професорка дикције Андријана Виденовић.

до апсолвента на Шумарском факултету, на крају сте се определијели за глуму. Како је до тога дошло?

– Тешко је то објаснити. Мало је фалило да упишем ветерину. Не знам, једноставно сплет околности, борба за живот, долазак из мале средине у велику. Када смо избјегли, били смо у једном стану, нас три породице код татиног ујака и ујне. Њима смо неизмјерно захвални за све. Пошто нас је било превише у једном моменту, добио сам позив од кумова, наше старо кумство, да будем код њих у кући, да имам мир за учење. Тада сам сваки слободан тренутак проводио у биоскопу и позоришту. То је био мој неки бијег од свега. Некад сам знао послје школе поћи у биоскоп, а онда из биоскопа право у позориште. И тако данима. Ту се јавила жеља, али не и како да то буде реализовано. Увијек сам у друштву био онај што држи позитивну и добру атмосферу, па онда крене подршка од свих, ти треба да будеш глумац. Захвалан сам родитељима на огромној снази коју су улагали да нам помогну кроз школовање, али они за умјетнички свијет нису имали разумијевање. Мајка се више противила, док је отац прећутно одобравао. Сестра и ја смо рано почели да радимо и да имамо, како кажу, свој динар... док сам студирао

шумарство, ја сам ишао и на посао. За то вријеме то је била сасвим пристојна зарада. Прво сам кренуо у један драмски студио у Божидарцу који је држао Владимир Путин. Пар мјесеци сам ишао и онда уписао глуму и напуштам шумарство и посао.

● **Једном приликом сте изјавили да Вам је улога Саве Мркаља у монодрами коју тренутно играте можда још потреснија? Зашто?**

– Јесте. Сава Мркаљ је био реформатор српске ћирилице. Ерудита, филолог и пјесник. Његова тужна судбина је нешто што ме је заиста дирнуло дубоко. Шта је све у животу прошао и како је на крају завршио. Заборављен и остављен од свих. Послије смрти његово тијело није имао ко да преузме и он је сахрањен у масовну гробницу. На том мјесту је фудбалски терен. Данас већина људи не зна ко је заправо Сава Мркаљ и шта је урадио. Професор др. Душан Иванић, иначе Личанин, је једном на предавању рекао, „Сава Мркаљ је патник“. Ово је моја прва монодрама и ја ништа теже нисам имао до сада као глумачки задатак. Морам да се захвалим Тики Станићу што је мене позвао и понудио да урадим монодраму *Слушај како говорим – Сава Мркаљ*. Текст је написала проф. др Гордана Илић Марковић, а режирао Душко

Ашковић. Морам да истакнем да највећу промоцију лика и дјела Саве Мркаља чини магистар Светозар Данчуо који је родом такође из Сјеничака.

● **Можете ли нам нешто више рећи о поријеклу Ваше породице? Да ли сте у сродству са славним презимењацима кошаркашом Предрагом или пјевачицом Јадранком?**

– Захваљујући сплетом чудних околности јавио ми се наш дивни Банијац, историчар Петар Демић родом из Горњег Класнића. Петар се бави историјом Баније у XVIII вијеку и син је нашег књижевника и публицисте Мирка Демића. Кроз разговор смо дошли до тога да бих ја волио да знам одакле смо и колико већ Стојаковићи живе у Доњем Храстовцу. Да није било тих мојих предака, не би било и нас данас. Он је за неких мјесец дана доста материјала пронашао и урадио како бих ја више знао. Само презиме Стојаковић спада у ред чешћих банијских презимена, па самим тим постоји више несродних огранака Стојаковића на Банији. Моји Стојаковићи прослављају Ђурђевдан и потичу из села Доњи Храстовац, у коме су присутни барем од 18. вијека. По свему судећи, моји Стојаковићи су, као и већина банијских племена, родова и породица, на Банију прешли из Поткозарја. Колико ја знам са славним презимењацима нисам род, можда би то требао још мало истражити, али свакако прија када такве личности носе презиме Стојаковић.

● **Колико је тешко направити каријеру у Србији међу толиким бројем надарених глумаца?**

– Играо сам у доста ТВ серија и филмова и драго ми је да сам био дио квалитетних ствари које су се радиле код нас. Много је талентованих колега који још увијек нису добили прилику да покажу колико знају и могу. Свакако да је тешко у земљи која није велика, а пуна талентованих младих људи који чекају своју шансу. Захваљан сам за сваку пружену прилику коју сам добио и нисам од оних који питају, моле и вуку за рукав. За све ово вријеме професионалног рада, само за један пројекат сам путем поруке питао да ли ће бити кастинг, гдје бих могао да покажем да ли сам или нисам добар за улогу јер ми је било стало да будем дио тога пошто сам то и животну прошао.

● **Шта је за Вас Банија и какве емоције у Вам буди родни град Сисак?**

– Скоро сам прошао Банијом. Пуста је, али опет је посебна у тој својој тишини. Обишао сам гробља, запалио свијеће. Без обзира што више живим овдје, него што сам тамо, али Банија је за мене моје родно мјесто. Дјетињство проведено на Банији је нешто посебно. Слушао сам давно једног филозофа из Јапана, који је рекао: „Човјек када напусти родно мјесто и како стари, све више је жедан воде са свог извора!“ Ја сам сваког дана све више и више жедан и жељан воде са мог бунара. Рођен сам у Сиску, граду у којем сам пар пута недјељно одлазио, али моје емоције су у Доњем Храстовцу и то је нешто што сада чини микс туге и среће. Селу које се налази у близини Сиска, Петриње, Костајнице и Дубице. Село које је било пуно дивних радних и поштених људи.

ТРИФКО ЋОРОВИЋ

БОЛНО СНИМАЊЕ

● **Како је било тумачити лик Митра у филму Олуја?**

– Дочекали смо да двадесет и нешто година касније буде снимљен филм о нама, који је требало можда и раније снимити. Играо сам Митра, човјека са хендикепом који се бори сам са собом јер није нигдје приспио. Ни за кућу, ни за рат – само брига. Лик Митра ми је био посебна мотивација. То је особа са инвалидитетом која у то вријеме има четрдесет година. С обзиром да познајем неколико људи из мог окружења који имају одређене проблеме који су нама видљиви, вјерујем за њих нису. Та лакоћа живота и елана је нешто што би требало да учимо од њих. Митра је особа која је до последњег тренутка живота бринуо о другима. Филм сам доживио веома емотивно, међутим, игром случаја сам доживио и праву физичку бол током снимања. Наиме, у сцени када погинемо у колони, Стеван, брат од Митра прилази и наша тијела ставља у приколицу. Када прилази до мене, удара ногом у лим који потом мене удара у главу. То је снимљено и може да се види у сцени. Било је заиста болно.

ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА ПРВЕ ЗБИРКЕ ПЈЕСАМА ЂУРЋИЦЕ ДРАГАШ ВУКОВЉАК

У просторијама РТС Клуба у Београду 3. јула одржано је књижевно вече и промоција збирке пјесама *Јер... ми смо иста крв!*, ауторке Ђурђице Драгаш Вуковљак. Ова збирка је њен књижевни првенац који кроз пјесме говори о страдању Срба у НДХ, ауторкином родном крају, Лици и Дивоселу, прогону и избјеглиштву.

На промоцији пјесама пуних сјете, туге и посвете прецима и свим невиним жртвама, осим ауторке говорили су проф. Миле Рајчевић, некадашњи директор ОШ у Госпићу, Момчило Мирић предсједник Удружења *Јадовно* и Ана Томашевић новинарка и уредница Радио Београда. Стихове је читала глумица Маја Колунџија Зорое.

СВЈЕДОК СРПСКОГ СТРАДАЊА У ДИВОСЕЛУ

Са посебним задовољством на промоцији књиге своје Дивоселанке говорио је проф. Миле Рајчевић који је, давне 1987. године као млад наставник са својим тимом професора језика прочитао пјесму Ђурђице Драгаш *Крик над Крушковачама* пријављене на конкурс на тему: *Крушковаче као незаборав*, открио да Ђурђица има таленат за поезију, што је и показала својим даљим радом и стваралаштвом.

– Шта се заиста десило на Крушковачама рећи ћу као свједок времена, о чему пише Ђурђица Драгаш и као човек који је имао срећу да као дијете од три и по године преживи покољ у Крушковачама 5. августа 1941. године. Многи од мојих рођака и комшија нису имали ту срећу. Послије напада устаника на усташки стан у Дивоселу, народ је евакуисан у Велебит, у увалу Крушковаче очекујући усташку одмазду. Сматрало се да ће се народ овдје задржати два до три дана и да ће се брзо вратити својим кућама. Збјег у Крушковачама нападнут је 5. августа 1941. године са двије усташке бојне под командом Ивана Девчића Пивца, једног од највећих злочинаца у Лици. Напад је почео у зору док је већина народа са малом дјецом спавала. У Крушковачама се чуо само јаук, вриска, кукања, плач... Клање недужне дјеце, жена, старца... Клади су и убијали све живо на кога су наишли, од дјетета у колијевци до старачког штапа. Милости није било ни за кога. И би баш онако како је то Ђурђица написала: „Крик је пробио ноћ, крик пун ужаса и бола. Ледени вјетар разносио је врисак дјетета...” У овом усташком паклу заувјек су остале на Крушковачама читаве породице. Овдје се угасило родословље 80 породица, осамдесет кућа у Дивоселу

» Ана Томашевић, Момчило Мирић, Ђурђица Драгаш Вуковљак и проф. Миле Рајчевић

Јер... ми смо иста крв!

је „мртвим коцем затворено”. За неколико дана, од петог до десетог августа убијено је 907 мјештана Дивосела. Само 5. августа 1941. убијена су 763 Дивоселанина, од тога 384 дјече од колијевке до 15 година живота. Ни на једном ратишту у Лици, па ни једног датума у току Другог свјетског рата није пало толико жртава као у Дивоселу 5. августа 1941. – испричао је проф. Рајчевић који је подсетио да је исту судбину доживио српски народ овог села у Грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године.

– Поруче хрватских политичара деведесетих година српском народу биле су убојите исто као и оне које је слао Анте Павелић и НДХ. У Грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године, убијено је 75 мјештана Дивосела, од тога 12 жена. У самој операцији хрватске војске на српска села Дивосело, Орнице, Читлук, Медак и Почитељ тзв. *Медачки циљ* 9. септембра 1993. године убијено је 30 мјештана Дивосела, иако су ова села била 18 мјесеци под заштитом снага УН. Данас, 80 година касније Дивосело је пусто. Нема више колијевке, ни дјечјег плача. Све је етнички очишћено, започето у Другом свјетском рату, а довршено у рату у Хрватској 1991–1995. У овом селу је мрачна страна људске историје исписала своје најстрашније странице. Прошлост се не може мијењати, али се из ње може научити. 1991. у Дивоселу је било 413 кућа, а данас је обновљено 11 кућа у којима нико не живи, све је зарасло у коров и шуму. Једини свједоци времена, надгробни споменици у гробљима свједоче о ау-

тохтоном српском народу који је живио у Дивоселу – закључио је Рајчевић.

ПОМИРЕЊЕ СА ЗАВИЧАЈЕМ

Новинарка и уредница Радио Београда Ана Томашевић, као Ђурђичина дугогодишња колегиница говорила је о томе колико нас као људе и ствараоце обликује припадност крају из ког потичемо.

– Завичај Ђурђице Драгаш је мјесто историјског страдања, а у пјесничком смислу у овој збирци завичај је заправо мјесто велике унутрашње борбе. Пјесме извиру из трагичне прошлости њене родне Лике, а све се то надограђивало док је још била сасвим мала, а посебно сазријевало у колони и касније у дугом избјегличком искуству и на крају је све то колективно и лично искуство добило овај пјеснички облик – казала је Томашевић и подсетила на покојног вајара и умјетника Светислава Арсића Басару који је прије неколико година организовао изложбу својих радова и тада, не толико желећи да објасни свој рад, рекао да се његов живот потпуно промијенио јер је остао без завичаја.

– „Прогнан сам са свог огњишта. То је нешто најгоре што се може догодити човјеку, а да није смрт. Без завичаја човек не живи прави живот”, ријечи су које је тада изговорио. Ма гдје живјели, ма шта радили, ма куда нас животни путеви водили, све има мирис и обрис мјеста рођења. Оно нас у сваком смислу одређује. Код Ђурђице очигледно другачије није ни могло бити. Родно Дивосело одакле су Драгаше

мјесто је унутрашње и пјесничке и личне борбе – објаснила је Томашевић и сумирала да су ове пјесме унутрашњи и лични обрачун са злом, али истовремено и помирења са завичајем, које долази са великим олакшањем у стиховима „А Лика ми подметну руку под главу, њежну и грубу, мајчинску и маћехинску, познату и туђу, моју и отету и заспах на њој јер другу немам”.

– Помирење са завичајем и однос према завичају највише се осјећа у Ђурђиној пјесми, мени најљепшој *Душа јуна Лике*, али и у последњој пјесми у књизи која се зове *Тамо*. Она затвара круг личних и противрјечних осјећања према завичају стиховима „Тамо је завичај, тамо су страдали наши, наши без гроба, наши без помена, али ипак тамо сам се родила, тамо ћу се родити опет!” Завичај и пјесникиња су склопили примирје и они се познају и разумију добро и овако на даљину, а вјерујем да ће нове Ђурђине пјесме то и потврдити – закључила је Томашевић.

ЖРТВЕ И ЦЕЛАТИ КАО ДА МИЈЕЊАЈУ ПОЗИЦИЈЕ

Говорећи о свом првенцу новинарка, уредница привредно-политичке рубрике Првог програма Радио Београда, ауторка Ђурђица Драгаш Вуковљак поручила је да не смијемо да заборавимо своје претке и огњишта, да се не заборави, да се памти, јер народ без прошлости нема будућност.

– Шта би нама, чији су преци страдали, значило извињење. За мене би то било олакшање и то би био пут у неку бољу и љепшу будућност. Знам да никад нећемо добити такво извињење. Умјесто тога ми добијамо да нам се руже споменици, да се јаме крашке у које су бацане хиљаде Срба, чисте, како они кажу, од смећа. Изабацују се кости, не водећи рачуна чије су, једноставно се уништавају трагови. Ми смо проглашавани злочинцима и лажљивцима који измишљају да им се то десило. А сви ми који носимо то у генима знамо шта се десило. Жртве и целати као да мијењају своје позиције – навела је ауторка подсећајући да све ово говори само да би се знала истина, јер о истини се све мање зна и прича.

– Шта ми можемо да учинимо, јер не можемо њих да мијењамо? Ми морамо да мијењамо себе, морамо да се сјећамо и да уважавамо жртве које смо имали и не смијемо да их препустимо заборава. Не због мржње, већ због истине. Често можете чути да се због будућности треба окренути од прошлости. Без прошлости нема будућности и без оних који су били прије нас неће бити ни оних који ће доћи после нас. Без те спознаје не можемо имати будућност која нам може ићи у прилог – истакла је Драгаш Вуковљак која је открила да плаче и када пише и када чита своје пјесме, иако сматра да њене пјесме нису трагичне, него су то пјесме из којих избија живот, без обзира што говоре о смрти.

– Упркос томе што су многи злочини почињени над нашим народом, нису кажњени овоземаљском правдом, али вјерујем да постоји нека друга правда. Вјерујем да онако како се понашамо и живимо у овом тренутку, обликује оно како ћемо живјети у будућности, и како ћемо у тој некој вјечности, у коју ћемо сви једног дана отићи, наставити да трајемо – поручила је ауторка уз напомену да сав прилог од продаје њених књига иде за обнову и одржавање сеоског гробља у Дивоселу, и да је то једино мјесто у селу ком се сада може прићи, захваљујући донацији добрих људи поријеклом одавде и Ђурђичином труду да се гробље одржава.

Књига се може набавити путем фејсбук странице ауторке и Удружења *Јадовно* 1941.

ВЕСНА ПЕШИЋ

БИЉЕШКА О АУТОРКИ

Ђурђица Драгаш Вуковљак рођена је 16. јуна 1974. год. у Госпићу (Хрватска). У том личком градићу провела је дјетињство, завршила основну школу и три разреда средње Педагошке школе. Иако је Госпић због рата и прогона морала да напусти 1991. год. и средњу школу заврши у Београду, везе са завичајем остају јаке и у наредне четири године, упркос рату који је бјеснио на том простору. Август 1995. год. најалост доноси преокрет и Ђурђица и њена породица заједно са осталим српским становништвом под присилом напуштају крајеве у којима су генерацијама живјели. Упркос тешким избјегличким годинама завршава Факултет политичких наука, смјер новинарство и 2001. године почиње да ради у Радио Београду гдје ради и данас. Послије дугогодишњег радног искуства постала је уредник Привредно-политичке рубрике. Због природе посла дуго се бави писањем, њени текстови и пјесме објављивани су на интернет сајтовима *Јадовно 1941*. и РТС (а преношени на бројним порталима и сајтовима). До сада није објављивала књиге, па је збирка пјесама *Јер... ми смо иста крв*, њен књижевни првенац. Потиче из породице која је готово затрпа у Покољу који су у Другом свјетском рату починиле усташе. Удата је и живи у Београду.

ИЗГУБЉЕНИ У ШУМИ

Предсједник Удружења *Јадовно 1941*. огранак Београд, Момчило Мирић, заједно са Ђурђицом маја мјесеца 2022. године био је у Крушковачама на мјесту гдје су страдали њени преци и захваљујући иницијативи и подршци овог Удружења ова књига је угледала свјетлост дана.

– Кад знате како је до пјесама дошло веће је задовољство да будете у улози издавача. Са Ђурђицом смо се упознали прије три године и почели да објављујемо њене пјесме на сајту Удружења. Поезија по својој природи мора бити метафизика, а у свакој њеној пјесми можете видјети њене и наше мученике како говоре и дозивају стварајући заједно са њом сваки стих. Тај одлазак у Крушковаче био је експедиција за нас када откривамо нове јаме и један од задатака те експедиције био је да се открије мјесто споменика који је уништен, миниран у посљедњем рату. Споменик се налази у густој шуми Велебита. Подијелили смо се у двије групе и имали смо локалног водича, али се и он изгубио и у једном тренутку смо се тако изгубљени стали довикивати у шуми да се бар нађемо, да будемо заједно. Некако смо се пронашли, захваљујући икони Светог Вукашина, коју иначе носимо на све овакве походе и пронашли смо затим и споменик у шипражу. На тренутак смо осјетили да смо успоставили везу са жртвама и о томе Ђурђица говори у својим стиховима. Та веза је њу и довела у Дивосело, њено родно мјесто гдје смо пронашли траг гдје је некад била родна кућа – испричао је Мирић којег су емоције савладале сјећајући се тих тешких сцена које су преживљавали на овом мјесту.

ЈАСТРЕБАРСКО ГРАД МРТВЕ ДУШЕ

ДВИЈЕ РУЖЕ ЗА ДВИЈЕ ЦРТИЦЕ

ПИШЕ: ЖЕЉКО КРЕСОЈЕВИЋ

„Праћени јутарњом маглом касног љета возимо се према Јастребарском. Наилазимо на таблу која нам жели добродошлицу на подручју ове општине. Недуго затим појављује се шарена, разиграна табла са натписом: Јастребарско – град пријатељ дјече.

Због дјече смо данас у Јастребарском. Желио сам већ дуго да обиђем моје, који као дјеца ту вјечно осташе. Да Даница и Милошу положим по ружу, запалим свијећу, као и свој дјечи што страдаше. До тада сам у Јаски био једном, и то 1972. године, на моје инсистирање. Отац као преживјело логорашко дијете није ме хтио водити. Ваљда ме је желио свега тога поштедјети.

Градић је у близини Загреба. Још је јутарње миран. Труди се да подсјећа на аустрijske варошице или барем на оближњи Самобор. То је тај вјечити сан о Европи. Никола и ја одлазимо у једну од цвијећара. Загледам свјеже цвијеће. Бирам бијеле руже, некако ће највише одговарати дјечи, анђелима. Цвијећарка ми слаже и један прост букет шареног пољског цвијећа.

МАЛИ СПОМЕНИК И ФРАЊИН ДНЕВНИК

По сјећању знам отприлике гдје је гробље. Лако смо га пронашли, као и споменик обиљежје. На каменом постољу уздиже се бронзани кип јецајуће мајке, са мртвим чедом у крилу. Рад је то академског кипара Стеве Петанића. Стоји на овом мјесту од 1953. године. Бронзаној мајци слијећу птице на главу, цвркнућу. Птичији измет дугом линијом оцртава мајчину сузу из ока. Овај мали споменик, статуа је једини знак и свједок да је у овом граду постојао дјечји логор. Умрла дјеца су закопана ван оградe мјесног гробља, као некрсти. Није на овом гробљу мјесто „православној пашчади“, „шизматичима“, „дјечи четничко-комунистичких бандита“. Сад је то мјесто ипак унутар оградe гробља, ал издвојено у страну и удаљено од осталих споменика.

Пар дана прије наше посјете, на овом мјесту 26. августа обиљежена је годишњица ослобађања дјече из јединог концентрационог логора за дјecu у цијелој Европи. На тај дан је 1942. године 4. кордунашка бригада под командом Николе Видовића ослободила српску дјecu из логора у Јастребарском. Остаје ова акција кордунашких партизана упамћена као свијетли примјер и најхуманија акција цијелог рата. Једино је Видовић са својима кренуо на логорску бодљикаву жицу. Негдје у новинама сам прочитао да је помен ометан од стране ревизиониста и нових повјесничара који тврде да је у Јастребарском било прихватилиште и дом за дјecu, а не никакав логор. И то све под паском „блаженог кардинала“. Три још свјежа вијенца свједоче о томе. На црвеним тракама уочавамо да су од САБАХ-а Хрватске, Удржења бораца, односно антифашиста града Јастребарског и града Карловца. Ту је и неколико лампиона, исусићи и анђелчићи од бијелог парафина, свијеће украшене хрватском тробојком, све са плетером!? Уз подножје споменика мајци са мртвим чедом уочавам неколико малих стручака пољског цвијећа необично лијепе љубичасте боје. Полажемо мањи вијенац од суhog хрastoвог лишћа ког сам сам плео. Уз њега двије бијеле руже мојима:

КРЕСОЈЕВИЋ ДАНИЦИ (рођена 1931.)
КРЕСОЈЕВИЋ МИЛОШУ (рођен 1935.).
На камену постоље разастиремо црну мaramу, симбол туге крајишких мајки. На

њему је лого *Јадовно '41*, Удружења које је много учинило да се сазна истина о српским страдањима у НДХ, међу осталима и дјеце у логору Јастребарско. Уз мaramу полажемо букет шареног пољског цвијећа за сву страдалу дјecu. Мало је вјетровито, али уз помоћ Николиних шака успијевам запалити десетак воштаница. Двије ствари могу бесконачно чинити. Слушати како жубори вода. Од оних једва чујних шумских потока, рјечица, ријека, па до слапова Коране, Мрежнице, Уне, на којима се вода обрушава преко камена... Исто тако без престанка могу гледати како горе воштанице. Сатима могу гледати њихов пламен. Мирно је јутро, не чује се ништа осим пуцкетања жутих свијећа. Нису можда прве, али су сигурно једне од ријетких икад запаљених у Јастребарском. Одолијевају вјетру, боре се. Са стране цури врућ восак, чинећи сузе на њима...

Пред очи ми долази биљежница, дневник Фрање Иловара, мјесног гробара у Јастребарском. За мјесец и по дана колико је трајао логор сахранио је 768 дјече.

У ову цифру су урачуната и < дјеца која су била у измјештену дијелу логора у селу Ријека, три километра удаљеном од Јастребарског. (Тамо је била смјешена главнина дјеце, њих преко 2000. За ту локацију приликом ослобађања партизани нису ни знали. Иначе се мало говори и има мало података о дијелу логора у селу Ријека.)

Педантан је Фрањо. Биљежи колико је укопао мушких, колико женских.

Кад их зброји за припадајући дан, онда уз цифру допише „комада дјеце“, па пута куна.

Кад то помножи, крајњу цифру просљећује општини како би наплатио укуп.

Умрлу дјecu, њихове мале животе биљежи цртицама. Странице Иловарове биљежнице испуњене цртицама подсјећају на биљешке карташа таблица.

ДАНИЦА

Крвав се таблић у Јастребарском играо и све то у „дјечјем дому“.

Боже која ли је од ових цртица Даничина? У ком је реду, у којој колони.

Је ли Милошева цртица близу сестрине. Нису умрли у истом дану?

Даница је имала само једанаест година кад је умрла. Ђаћа каже да их је она држала на хрпи, а оно мало хране што је добијала често би давала њима двојици. Видио ју је мртву.

Каже да је лежала крај клупе и да су јој њене крупне црне очи остале полуотворене.

У лијевом крајичку усана појавила јој се пјеница.

Након оскудне хране и шачице гриза или риже тај пут им је давана бијела кава.

Ђаћа је био у групи која је добивала јело касније.

Кад је видио Даницу мртву није хтио јести.

Седмогодишњи брат Милош је исто јео ту каву и ђаћа га је нашао како исцрпљен лежи на сламарици у „болници“, односно карантину који је раније служио као штала за смјешатај талијанских коња.

Сутрадан Милоша више није нашао.

За Даницу ђаћа каже да је била штркљавица цурица, витка. Тамне косе и исто таквих крупних очију.

Изгледа да је стасом и изгледом повукла на Петровиће и Хајдине. Мој отац Михаило, Милош и најмлађа Милка су били свијетлије пути, са зеленкастим очима.

Више су наликовали на Кресоевиће или „Паруне“, како нас зову. Прилике су налагле да Даница сазрије брже, да помогне браћи и сестрама.

Знала је онако малена стати у ред са женама у Старој Градишци и чекати да јој на логорашком казану у бордоцрвени вертун (кецељу) који јој је сашила стрина Љубица истресу пола шеварке шкроба. То подијели браћи и сестри, а њој остане да олиже вертун.

Прије него што су одвојили дјecu од мајки у логору Стара Градишка зовнула ју је баба Драгица као своје најстарије дијете на страну.

Дуго ју је миловала по коси и савјетовала. Она јој је била једина нада.

Баба Драгица је по неким сазнањима

» Једини знак да је у Јастребарском некад био логор

као логорашница радила у фабрици чарапа у Лајпцигу.

Живот је изгубила од савезничких бомби, није се вратила.

Претешко бреме паде Даница на нејака дјечја леђа.

Дала је ријеч матери.

Постаде и сестра и мати.

ЂАЊИНО СВЈЕДОЧАНСТВО

Прегледавајући старе црно-бијеле слике из логора Стара Градишка тражим бабин лик под бијелом повезачом. Тражим њене уплашене пилиће који је окружују. Како ли је изгледала? Није иза ње остала нити једна фотографија. Не знам како се то зове. Кажу генетско памћење. Ја увијек имам осјећај као да сам ја био тамо заједно с њима у логорима. Ђаћу сам дуго наговарао да направимо један тонски запис и да то остане за сјећање и свједочење о једном тешком времену (не поновило се!!!). Он је то упорно одбијао. Разумио сам га, јер су сјећања на та зла времена враћала ружне слике из дјетињства. Ипак је пристао након дугог наговарања у лето 2008. године. Уз увјет да му дамо десет дана времена да се припреми, да направи неке своје забиљешке и да то све хронолошки среди.

Први дио свједочења односио се на вријеме када су били у збјегу, готово цијело прољеће 1942. године. Касније долази обруч на Петровој гори, одвојење најприје у логор у Стару Градишку, па касније преко Јасеновца, гдје су краће задржани и Сиска, присијели у дјечји логор Јастребарско. Знао сам много тога о логорашким данима, најмање из његових уста. Један детаљ никад нисам чуо од оца, нити од било кога другог, а посебно ме занимао. Увијек ме је пратила та слика, размисљао сам о томе како је морао изгледати растанак бабе Драгице од њене четворо дјеце или како изгледа растанак дјеце од мајке коју више никад неће видјети!?

Отац је свједочио:

– За дугачким столом, гдје има људи у усташким униформама и цивилу, некаких медицинских сестара и других жена, уписују наше податке и разврставају нас.

Ту смо се нас четворо растали са мајком. Њој очи пуне суза, али суздржава се од плача ради нас. Ми уплашени, не схваћамо што се догађа, али осјећамо зло.

Касније смо постројени у групе. Дечкићи на једну страну, цурице на другу.

Иза тога нас разврставају по узрасту.

Мене сврставају у групу дјеце мог годишта, рођених 1933. године.

Брат Милош (рођ. 1935.) је млађи од мене, и он је у другој групи.

Најстарија од нас свију, моја сестра Даница (рођ. 1931.) је разврстана у групу са цурицама њеног узраста.

Најмлађу сестру Милку (рођ. 1940.) мати Драгица (рођ. Хајдин, 1912.) оставља сједећи на столу.

АРЕНА ТРАЖИ НАЈМИЛИЈЕ

Часопис *Арена* Загреб је излазио сваког уторка од 1959. до 2009. пуних 50 година. У часопису је Марино Зурл водио рубрику *Арена тражи ваше најмилије*. Тема је судбина козарачке дјеце одвојене од родитеља у усташким логорима. Жељков отац је најприје пронашао сестру Милку на Дианином списку, а касније је пронашао Милку, послје 28 година, која је била усвојена у једној загребачкој породици.

(Однјета је из дворца и била посвојена у једној загребачкој породици. Њу ће отац након дуге потраге наћи преко листа *Арена* у Загребу 1970. године)

Не знам из ког разлога моја група креће прва.

Воде нас према једном узвишењу, неком бетонском платоу.

На улазу гдје почиње бетонско степениште први пут су нам дали након дуго времена нешто што би требало наликовати на крух, тврдо, величине отприлике кутије шибица.

Пењемо се са том корицом круха уз степенице...

АЛИ НИТКО, АМА БАШ НИТКО ОД ДЈЕЦЕ, ИАКО НА РУБУ ГЛАДИ НЕ УЗИМА ТАЈ КОМАДИЋ КРУХА У УСТА, НЕГО ГА САМО СТИШЋЕ У РУЧИЦАМА. МАКАР ГА НИСМО ДАНИМА ВИДЈЕЛИ.

КАД СМО СЕ ПОПЕЛИ НА ТАЈ ПЛАТО, ВИДИМО ДОЉЕ У ЖИЦИ НАШЕ МАЈКЕ КОЈЕ ЈАУЧУ.

МИ СЕ СВИ ЗАТРЧАВАМО ... И ОДРЕДА БАЦАМО ТЕ КОМАДИЋЕ КРУХА ПРЕМА НАШИМ МАТЕРАМА !!!

Овдје је ћаћа застао и први пут ћу у животу видјети сузе у очима мога оца, први пут ћу га видјети да плаче.

Након овога прекинут ћемо снимати, и нажалост никад га завршити...

БИЈЕЛЕ РУЖЕ ДАНИЦИ И МИЛОШУ

Воштанице догоријевају, одлазимо са мјесног гробља. Недалеко се налази зграда бившег Пионирског центра *Брайствиво и јединство*. Сад на њему стоји табла Дјечји вртић – *Радошћ*. Одлазимо према дворцу *Ердеги*, гдје је некад био дјечји логор. Саградио га је бан Матија Гереб у периоду 1483–1489. Племичка породица *Ердеги*, посједује га од 1519. године. На јавној дражбини 1936. године купује га опћина Јастребарско и у њему оснива дјечји дом. Дворац својим изгледом и околином помало подсећа на данашњу Хрватску. Около ушминкано, унутра рушевине. Окружен је зеленилом стољетних стабала и његованим травњацима. Сам дворца је у лошем, рушевном стању. Вапи за обновом. На прозорима још увијек стоје масивне жељезне решетке. Кров прокишњава, зидови се урушавају. На оронулој фасади трагови времена, можда и метака Видовићевих бораца... Тешка улазна врата дворца замандљена су катанцем. Ваљда и она чувају тајну о томе што се све догођало у злу времену иза ових зидина. На информативним таблама уз сам дворца које се односе на Европске фондове и регионалну сурадњу, нећете наћи ни слова које говори о мрачној прошлости овога здања. Пише само да је овдје од 1936. године оформљен дјечји дом и то је све. Лијево од улазних врата налази се један од масивних старих прозора. Столарија труне, стакала на њему одавно нема. Окован је жељезном масивном решетком коју растаче хрџа. Полажем у прозор двије бијеле руже Даници и Милошу. Палимо сваком по једну воштаницу и једну свој страдалој дјецу, да освијетли пут малим невиним душама, малим мученицима...

У склопу иницијативе УНИЦЕФ-а за Хрватску, град Јастребарско је 2013. године проглашен је као 41. по реду *Град пријатељ дјецу* ?!

Четврта, најмлађа амбасадорица УНИЦЕФ-а за Хрватску је глумица Бојана Грегорић Вејзовић ?!

Она је кћерка познате глумице Божидарке Фрајт, козарачког дјетета, логораша (рођено презиме јој је Грубљешкић).

Што рећи на крају свега. Има у том свему нешто морбидног. Заслужује ли тако нешто крај свог имена, град са тамном сјеном своје прошлости, са којом се никад није суочио. Збогом граде, пријатељу дјецу!

ЗАПИСАНО СЕПТЕМБРА 2015. ГОДИНЕ

АКАДЕМИК ГЪБУОДРАГ ДИМИЋ О РЕВИЗИОНИЗМУ РИМОКАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ У ЗАГРЕБУ

Хрвати покушавају да уљепшају своју историју

Тврдне загребачких надбискупа, на челу са Јосипом Бозанићем, да су у Јастребарском и Сиску током Другог свјетског рата била прихватилишта за дјецу у којем су наводно лијечени, а не логори у којима су мучени и убијани, по ријечима академик Љубодрага Димића покушај да се заборави и прекроји властита историја за будуће генерације Хрвата.

– То је покушај да се заборави властита прошлост, да се она уљепша, да се као таква популарише и да постане дио свијести становника у Хрватској који сада ступају на животну сцену. Ти млади ће у наредним деценијама тај наратив прихватити као истинит, а поништаваће оно што су историчари до сада о томе рекли – рекао је Димић за Танјуг.

Он каже да постоји читава палета термина која употребљава римокатоличка црква у Загребу покушавајући да оправда оно што се оправдати не може, а то су поступци клера и њиховог првог човјека у периоду 1941–1945, Алојзија Степинаца.

– То су биле институције логорског типа прије него педагошког. Поред оних који су ту изгубили животе, већи дио је дат

на усвајање ригидним усташким породицама, при чему су дјецу мијењана имена и идентитет, вјера, крштени лист и многи од њих су до краја живота остали у убијењу да су припадници хрватског, а не српског националног корпуса. При томе васпитавани су тако да исказују амонизете према свему што је српско и православно – објашњава академик који је био члан заједничке комисије Католичке и Српске православне цркве са задатком да врједнује улогу Степинаца током Другог свјетског рата.

Он додаје да су логори у Јастребарском и Сиску, као и цијели процес претварања српске дјецу у Хрвате католике описани у књизи *Били су само деца* Драгоја Лукића прије више деценија.

Димић сматра да објаву хрватског свештенства треба везивати искључиво за Загреб, а не за Рим, јер према подацима које има, као истраживач, постоји неразумијевање између Ватикана и Загреба када је у питању Алојзије Степинац и понашање хрватске католичке цркве у Другом свјетском рату.

Како истиче, Степинац је уздигнут на ниво свеца у Загребу, а процес његове бетификације није завршен у Риму.

– Истовремено, Хрватска римокатоличка црква подигла је себе на ниво безгрешности што им даје за право да издају такве панфлете. Говори се о томе да су они безгрешни, да је Бог свједок њихових дјела, а не савременици који су о понашању Хрватске римокатоличке цркве у Другом свјетском рату оставили свој траг – наводи Димић.

Он наглашава да савременици не припадају само српском народу и комунистичком покрету већ се могу наћи и у обавјештајним круговима у Њемачкој, Италији, свим оним службама које су пратиле дешавања у НДХ.

– Истовремено, када је у питању сам Степинац, као и Хрватска римокатоличка црква, према њиховој пропаганди, њихово понашање у Другом свјетском рату је испуњено симболима. Они су борци против тираније, присилног превођења у православље, они су ти који су се супротставили терору који је српски народ чинио над Хрватима, а југословенска држава над Хрватском, они су се супротставили српској окупацији Хрватске итд. – навео је Димић, преноси Танјуг.

ПРВА ЛИТУРГИЈА ПОСВЕЋЕНА СВЕТОЈ ДЈЕЦИ МУЧЕНИКА ЈАСТРЕБАРСКИХ И СИСАЧКИХ

На празник новоканонизоване Свете дјецу мученика јастребарских и сисачких служена је архијерејска литургија. Литургију је служило свештеноство предвођено епископом буеносајерским и јужно-централно америчким Кирилом који је и администратор Митрополије загребачко-љубљанске.

Литургији су присуствовали Невенка Кончар, рођена у селу Милошеву у Градишци 1937. године, преживјели логораш у дјечјем логору у Сиску и Јастребарском, Мирјана Олујић, замјеник жупана сисачко-мославачког из реда српског народа, Јелена Милић, амбасадорка Србије у Хрватској, Милорад Пуповац СДСС и Милорад Арлов председник Одбора за помоћ КиМ из Српске.

Након литургије, обишли су дјечје гробље у Сиску, гдје су се окупљени помолили за невино страдалу српску дјецу у Другом свјетском рату.

Дјечји логор у Сиску је отворен 3. августа 1942. године, када је доведено око 1.300 дјецу из логора Млаке и Старе Градишке.

Логор је био смјештен у основној школи у Сиску, солани *Реус*, самостану сестара реда Светог Винка и Соколском дому.

У неколико транспорта до краја октобра 1942. године у Сисак је стигло више од 7.000 српских малишана са подручја

Козаре, Баније, Лике, Кордуна и Славоније. Један од најпотреснијих објављених докумената који говори о умирању недужне дјецу у Јастребарском је биљежница чувара мјесног гробља Фрање Иловара, који је поступајући према наређењима данима сахрањивао мртве малишане и о томе водио дневник.

Кроз дјечји логор Јастребарско од 11. јула 1942. до 26. августа 1942. године, према неким документима, прошло је 3.336 махом српске дјецу, од тога више од 2.000 са Козаре.

За непуних мјесец и по дана у овом логору је према „званичним“ подацима уморено 768 дјецу узраста од неколико мјесеци до 14 година.

На споменику је наведен број од 468 уморених заточеника дјечјег логора, али права истина можда никада неће ни бити откривена.

Дјечји логор у Јастребарском, код Карловца, био је један од неколико логора за српску дјецу у Независној Држави Хрватској. Основан је под именом *Прихватилиште за дјецу избјеглица* са задатком да се у њему из осталих логора сакупе дјецу и одгајају у усташком духу, по узору на јаничаре.

Комплекс логора налазио се на три локације у граду Јастребарском. **РТРС**

ОБИЉЕЖЕН ДАН СЈЕЊАЊА НА ДЈЕЦУ УБИЈЕНУ У НДХ

Дан сјењања на дјецу убијену током геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској обиљежен је у Горњем Јеловцу код Приједора. На спомен-обиљежју у засеку Мацуре, служен је помен. Више делегација положило је и вијенце на споменик.

Предсједник Републике Српске Милорад Додик рекао је да је погубна политика братства и јединства довела до додатног страдања српског народа.

Упитао је и шта су Србима учинили да се 50 година не сјењају, да пусте да гробови расту у коров, да се не говори о српском страдању, патњи, и то само зато што то није било коректно према онима који су учинили та злодјела, побили српски народ, дјецу. Градоначелник Приједора Слободан Јавор изјавио је да је многим у бившој Југославији одговарало да се ћути о злочину над српском дјецом у НДХ-а, али да ове генерације желе да се о томе говори.

– Дуго година након Другог свјетског рата у мјесту Мацуре код Приједора није се чуо плач дјетета јер усташе из НДХ нису били људи него монструми који нису бирали вријеме, мјесто, ни начин да убијају српско становништво. Овдје су угашена многа огњишта, уништене многе породице, али се не смије дозволити да Срба нестане – поручио је Јавор.

Историчар Ведрана Адамовић истакла је данас да је једна од најсуровијих геноцидних активности у НДХ било поступање према дјецу с Козаре. Она је подсетила да су у НДХ 12. јула 1942. године, одлуком Анте Павелића, отворена три посебна логора за партизанску дјецу – Горња Ријека код Крижеваца, Јастребарско и Сисак.

– Само кроз Сисак прошло је 6.693 дјецу, од којих је за четири мјесеца умрло 1.631, најчешће са бројем око врата. У НДХ је убијено најмање 74.000 српске дјецу у доби до 14 година.

Током њемачке офанзиве на Козару, у лето 1942. године, у Горњем Јеловцу и Мацурама, убијено је 312 Срба из више поткозарских села, међу којима и петоро дјецу до 14 година.

РТРС

ПРОМОВИСАНО ДРУГО ИЗДАЊЕ КЊИГЕ СРЕТЕНА ЈАКОВЉЕВИЋА СКРИВЕНА ИСТОРИЈА О СТРАДАЊУ СРБА НА ПРОСТОРУ НДХ 1941-1945.

Дуги континуитет њемачке политике довео је до скривања историјских истина

У свечаној сали београдског хотела Невски 23. маја 2024. године промовисано је друго издање књиге Сретена Јаковљевића *Скривена историја о страдању Срба на простору НДХ 1941-1945*. О књизи су говорили академик и књижевник Матија Бећковић, проф. др Бошко Бојовић, проф. др Мило Ломпар и аутор Сретен Јаковљевић. Програм је водила професорка Јадранка Милошевић.

Аутор је велики труд уложио пишући ову књигу, истраживао је 30 година, књига доноси прегршт факсила, докумената, изјава, свједочења с тога не чуди што друго издање долази већ након двије године.

БЕЧКОВИЋ: НАЈИЗБРАНИЈИ СРБИ ЈОШ ЛЕЖЕ НЕОПАЈАНИ У НЕЗНАНИМ ГРОВОВИМА

Занимљива околност је што је промоција одржана баш на дан када је Генерална скупштина УН-а гласала о Резолуцији о Сребреници у Њујорку, па се Матија Бећковић осврнуо и на тај догађај.

– Изгледа да Њемачка није одустала од своје паролe *Serbien muss sterben* (Србија мора умријети), а Црна Гора је гласала против себе.

Бећковић је навео да смо за скривање историје понајвише сами криви.

– Поред бројних катедри и великог броја публикованих књига ниједна нема садржај попут дјела Сретена Јаковљевића. Он је разговарао са обичним смртницима, свједоцима, који су му причали оно што су доживјели.

Бећковић подсећа да је већина нашег народа проглашена сарадницима окупатора и домаћим издајницима.

– Ко није имао неког у кући да му исприча истину, него се ослонио на медије и школу, не вјерује да је то била лаж која се скупло плаћа. Сада народ који је кажњаван по расним законима који су донијети у Скупштинама, сада се спори да ли је он био гоњен или не, а на крају је и геноцидан. Прогласили су геноцидним народ за који је било прописано сто убијених Срба за убијеног једног Нијемца. Лако је онда срачунати колико је убијено Срба. Треба израчунати колико је убијено Нијемаца, и тај број помножити са сто.

Највећи, најбољи и најизбранији људи српског народа још леже неопажани у незанимљивим гробовима.

– У Београду је 1944. године убијено 10.000 људи. Политика је објавила на првој страни 105 имена изабраних најистакнутијих писаца, адвоката, лекара, умјетника који су стрељани и за све је исто образложење, сарадници окупатора, домаћи издајници. На том списку су све славна имена Григорије Божовић, Бранко Поповић и други. Када је поводом 50 година Политике требало ту страну поново објавити, да народ то види, то није могло да се објави, као и друге свете истине.

– У Српској академији наука још никада нисте чули да је њен рад био забрањен, да је била бомбардована као и Народна библиотека, а да је њен рад одобрен тек 1947. године када је изабран за члана Јосип Броз Тито. Тада је промијењен њен знак. Слободан Јовановић који је био њен председник брисан је из њеног чланства, суђен као ратни злочинац. Јовановић је био у Лондону, а Лондон је био центар борбе против фашизма. Ни многи други чланови САНУ нису по-

» Јадранка Милошевић, Матија Бећковић, Бошко И. Бојовић, Мило Ломпар и Сретен Јаковљевић

штећени, убијен је академик Драгиша Васић у Јасеновцу, Веселин Чајкановић је лишен грађанских права, један од најпознатијих германиста је стрељан. Нема те плоче у тој нашој нагледнијој научној установи која би подсетила на ова дешавања.

Бећковић наводи да се сада суочавамо са страшним посљедицама свега што нам се у прошлости дешавало, а са чим се нисмо на адекватан начин суочили и сада не знамо како да се из тог ћорсокака домогнемо некаког излаза и заслуженог мјеста међу народима које смо имали, па изгубили.

– Црна Гора још није споменула своју највећу масовну гробницу која се зове Зидани мост, ту је како је написао Милан Ђилас, убијено ни више од 30.000 ни мање од 20.000. Па, је казао не зна ко је то наредио, али зна да то није могло без наредбе са највишег мјеста. Павле Ђуришић са вођством је завршио у Јасеновцу, по њемачком документу је жив запаљен. Ако је то тачно он би могао бити једини сарадник окупатора, фашиста којеј су усташе живога запаљили, а тако још увијек говори у својој отаџбини, као сарадник окупатора.

БОЈОВИЋ: НЕ ШТИТИМО НАШЕ ЖРТВЕ

Рецензент проф. др Бошко Бојовић је истакао да је државна комисија прије неколико година у Београду на чијем челу је био Мома Павловић директор Института за савремену историју и историчар Срђан Цветковић утврдила на основу спискова број жртава комунистичке власти, по ослобођењу Београда и Србије 59.554, а у Београду 3.615.

– Треба подсетити када су партизани били надомак Београда, остало је записано да су Пеко Дапчевић и Коча Поповић изјавили да побједа подразумијева и освету. Рачуна се да има 600 масовних гробница. Други велики број тих гробница се налази у Словенији, такође око шест стотина. Државна комисија Словеније има годишњи буџет око 1.000.000 евра за откопавање тих гробница. За сада је откопано око 100.000. Ту су били и Руси и други, али пропорционално је било око 14.000 жртава из Црне Горе. О томе говори Драган Радевић у својој књизи.

Скривена историја је важна, не да би се у њу враћали у прошлост, него због катарзе до које још није дошло.

– Највећа тајна на овим просторима о Другом свјетском рату је сарадња партизана и усташа. Та сарадња није била епизодна, као што је била сарадња са Нијемцима, а под тим мислим на мартовске преговоре. Сарадња са усташама је била стратешка, циљ је био практично исти. Комунисти су имали директиву још од Лењина, да доминирајући народ мора бити перманентно кажњаван.

Највећи дио Архивске грађе из времена НДХ, налази се у Војном архиву Србије и дан

данас. Мало је историчара који су успјели да завире у ту изворну грађу коју је спасла Југословенска народна армија на крају рата.

– Сада ЕУ поставља услов и тражи да се архив НДХ врати Хрватској. Не штитимо наше жртве. Култура сјећања би требало да умјесто спорадичне теме буде један од приоритета државне политике.

ЛОМПАР: НДХ НЕ БИ БИЛА МОГУЋА БЕЗ ЊЕМАЧКЕ ПОДРШКЕ

Професор др Мило Ломпар наводи да књига Сретена Јаковљевића показује да читаве деценије српске историографије у југословенском и постјугословенском кључу оповргавају предрасуду историчара о њиховој објективности.

– Историчари су споменули необјективности и политичке услужности и то је чињеница која се са свом туробношћу појавила пред нашим очима када је пропао петодеценијски систем титоистичке Југославије и када су исти они који су годинама прећуткивали један број чињеница одједном сјетили да оне постоје.

Ломпар истиче да књига показује неколико ствари које су биле циљане и с предушљајем.

– Прва ствар је дуги континуитет њемачке политике, а читав 20. вијек показује да та политика вијек има свој континуитет када је ријеч о негирању српских националних права. То значи да се хоризонт њемачке политике не мијења без обзира какво је устројство и поредак и саме Њемачке. НДХ не би била могућа без концепта који је нацистичка Њемачка произвела. Друга ствар – запитам се ако је Њемачка поражена 1945. како се могло догодити да политика скривања далекосежног значаја НДХ и геноцида који је почињен над српским народом остане на неки начин у резултатни западних политика. То је објашњење уколико повежемо стварање једног униционог западног блока од 1948/1949. и вратимо се једној старој истини која је у 19. вијеку више пута посвједочена да уколико односи унутар западних слика почивају на неком споразуму српски остају без изгледа да се изборе за елементарна национална права.

Оно што пише код Сретена Јаковљевића у примјерима, људима околностима, мјестима, садржајима никада није подигнуто на ниво колективног саморазумијевања.

– Ова књига нам омогућава да разумијемо да је у српском културном обрасцу онај

КАКО ДО КЊИГЕ

Сви заинтересовани књигу могу купити код издавача Локал прес из Београда као и у Делфи и Лагуна књижарама у Београду, Нишу и Новом Саду.

дуги ток различитих облика прогањања, помјерања, жртвовања запечаћен и кристализован геноцидом у Другом свјетском рату. Тежња да се српско постојање сведе на узак простор између Београда и Грдевичке клисуре је доживјела своју апсолутну еминенцију. Ту имамо разраду која је далекосежна и која се може формулисати да све што је српско треба свести на србијанско да све што није србијанско, као што је Његош, Андрић, Меша Селимовић, Петар Лубарда, временом престане да буде српско.

То је дуготрајни културни процес, наводи Ломпар, коме овај облик физичког затирања постојања српског народа само утире пут, а коме је неопходно да се приклони српска држава и црква и онда унутар колективног саморазумијевања постане саморазумљиво оно што је дубоко наметнуто.

– Кроз читав 20. вијек над српским народом лебди пресуда која би се могла назвати политиком кривице. Крив за изазивање Првог свјетског рата, у идеологији Комунистичке партије између два свјетска рата постаје крив због хипотетичке великосрпске хегемоније да би по распаду титоистичке Југославије одједном био крив и због њеног распада. Морамо разумјети да смо ми у извјесном смислу окупирани народ у окупираној држави. То су далекосежни закључци без којих није могућа никаква алтернативна категорија отпора коју смо ми у дугим вјековима османске окупације пронашли, који смо тражили у односима са Хабзбуршком монархијом, а коју данас уопште не желимо да видимо, зато што је јаки талас конзумеризма и јаки талас животног конформизма натопоји садржаје свачијег живота. Према томе једноставно је наћи начин да се формира алтернативни начин живота.

Ломпар је своје ријечи поткријепио чињеницом да Резолуција о Јасеновцу није усвојена у Скупштини Србије, а била је на дневном реду још 2021. године.

ЈАКОВЉЕВИЋ: И ПОРЕД БРАТОУБИЛАЧКОГ РАТА БРОЈНИ СУ ПРИМЈЕРИ ЧОЈСТВА

На крају се обратио и аутор који каже да га потомци бивших комуниста оптужују да врши ревизију историје, а појединци равноратског покрета му замјерају што им ђедове није произвео у четничке војводе.

– Наслов књиге одредио је њен садржај, то је геноцид усташа над српским народом, комунистички злочини од 1942. до 1950 и четничке освете 1942. када су партизани из Црне Горе и Херцеговине протјерали у Босанску Крајину. У Херцеговини су по званичним истраживањима комунисти у то вријеме убили 520 најугледнијих Срба, а четници су убили око 280 више из освете по породичној линији него идеолошкој.

Јаковљевић је тражио и племените особине људи који су се борили на супротним странама, примјере гдје их је красило чојство и витештво.

– И поред братоубилачког рата бројни су примјери чојства и витештва и на тај начин спасено је преко стотине људи – рекао је Јаковљевић набрајајући неке примјере које је навео у књизи.

Да се ипак нешто мијења у српској историографији аутор је поткријепио чињеницом да се појављују млади историчари који су кренули новим путем, објављују истине и не базирају се на идеолошке запреке.

ДРАГАНА БОКУН

РАЗЛУЧИ СЕБЕ ОД СЕБЕ - У ТРЕБИЊУ ПРЕДСТАВЉЕНА НОВА КЊИГА ДР ВУКАШИНА ЛУГОЊЕ

У Музеју Херцеговине у Требињу 18. јула 2024. године одржана је промоција књиге есеја *Разлучи себе од себе*, аутора др Вукашина Лугоње.

Ивана Грујић, директор Музеја Херцеговине у Требињу, која је уједно и водила разговор о новој књизи др Лугоње, поздравила је присутне.

О др Лугоњи као лекару и професионалцу говорио је др Драган Ковач. Он је истакао да је др Лугоња, поред тога што је врсни лекар, одличан писац који изненађује сваком својом новом књигом. У част свом колеги, др Ковач је прочитао кратку причу *Тестера* коју је написао специјално за ову прилику.

Проф. др Вељко Брборић, рецензент ове књиге рекао је да др Лугоња потиче са простора између Требишњице и Неретве који је дао велики број људи од пера. Ова књига је потврда да међу љекарима има добрих књижевника и такође потврда да Лугоња наставља већ започети посао, као и да Херцеговина даје људе склоне писању. Збирка садржи есеје који се баве различитим темама, идући од религије до савремених проблема, рекао је Брборић и на крају додао да је сигуран да ће књига наћи своје мјесто код читалаца.

На крају, публици се обратио и аутор, Вукашин Лугоња који је рекао да је велика част говорити у Требињу, граду велике историјске важности. Говорећи о књизи, аутор је рекао да је кроз њу он учио о себи оно што није раније знао.

У програму је учествовала етно група *Захумље* која је извела пјесме *Кол'ко снаге хумска земља има* и *Ода Херцеговини* за коју је текст написао управо др Вукашин Лугоња.

МУЗЕЈ ХЕРЦЕГОВИНЕ ТРЕБИЊЕ

У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ ПРЕДСТАВЉЕНА ТРИЛОГИЈА КЊИЖЕВНИКА СЕНИШЕ МИТРИЋА

КАЗИВАЊА О ЋЕДОВИМА

У оквиру културне манифестације *Осми Принципови дани* у Културном центру Источно Ново Сарајево 27. јуна одржана је промоција књиге *Казивања о ђедовима* књижевника Сенише Митрића. Књигу чине приповијетке и понека пјесма и ријеч је о завичајној трилогији којом се аутор поново вратио свом родном крају, коријенима и аутентичној српској традицији Сарајевског поља. Само књижевно дјело, написано ћиричним писмом и у изворном ијекавском нарјечју, представљено је кроз ријечи сарајевског етнолога, професора Бранка Пјевића, нараторски израз Илије Мимића, али и кроз умјетнички израз фрулаша Бранка Шућура, гуслара Миленка Дивљана и групе изворних етно пјевача Мише Марковића, Зорана Ступара и Велимира Вуковића.

– Као наставник филозофије бавим се неким другачијим изразом и неким егзистенцијалним мотивима у том стварању, а то је један пут откривања. Овдје сам због ове манифестације и подударана која доводе у

» СТОЈЕ: Удружење гуслара и пјевача завичајне пјесме *Срђан Кнежевић*
СЈЕДЕ: Илија Мимић, Сениша Митрић, Бранко Пјевић

везу мене и Источно Ново Сарајево и завичај, повезујемо те неке моменте и мотиве у један заједнички културни фокус који је сад на дјелу. Циљ је да се сачува предање и аутентично културно благо српског народа Сарајевског поља. Књижевни рад подразумева одређено измјештање, односно занос у којем ви стварате, а онда постоји нека ретроспектива. Овдје ћете наићи на једно преливање поезије у прозу и обрнуто – рекао је Митрић.

Поменуо је своје дјетињство, успомене из младости и школовање започето у ОШ *Пешиар Пе-*

шировић Њетош на Илици. Казао је да књига представља сплет прича заснованих на умјетничкој имагинацији, која је покренута далеким, али увијек присутним осјећањима из старине са једне, те својеврсном историјском позадином и маркацијом са друге стране. У томе су му како је казао помогли рецензенти проф. др Далибор Денда са Војног института из Београда и мр Никола Перишић са Факултета политичких наука. Настојао је да кроз поменуте литерарне пасаже актуализује етос предака, укаже на животне тешкоће и страдања, али и надљудску снагу, вјеровања и вриједносне оријентире наших ђедова. У овом дијалогу сусрету завичајног аутора и његове завичајне заједнице, исказана је жеља да се оваква размјена настави, а културна и стваралачка сарадња допринесе успостављању веза, оснаживању ослонаца и буђењу искомских снага које се преносе са старијих на млађе, из куће у школу, од престоног и узвишеног Београда до увијек лијепог и одважног Источног Новог Сарајева. Београдски писац и профе-

сор, члан Удружења књижевника Србије, осврнуо се такође и на друге наслове из тзв. родољубиве трилогије, *Кашуне* и *Ђурђевдански венац*.

Етнолог професор Бранко Пјевић рекао је да је књига *Казивања о ђедовима* представља стару педагошку књигу попут оних које су васпитавале генерације Сарајевског поља.

– Родна грудa вуче свакога па и аутора ове књиге, а посебно оне људе који су оставили свој завичај. Нажалост, сад не знам колико ће то бити пренесено на ове генерације и колико се то може уклопити у данашње вријеме. Књига говори о етнографском подручју Сарајевског поља, о свим географским срединама и људима који су некада ту стварали, живјели, радили и борили се за голи опстанак. Жао ми је што нас нема више да се потрудимо да сачувамо то од заборава што је некад била основица наше културе – поручио је Пјевић.

Програм промоције реализован је уз подршку директора Културног центра Источно Ново Сарајево Младена Јанковића, председника Удружења гуслара и пјевача завичајне пјесме *Срђан Кнежевић* – Миленка Дивљана и привредника Милорада Ђорића из старе домаћинске куће са Врела Босне.

Дио овог саборног колажа била су и дјеца из три основне школе са Косова и Метохије из општине Ново Брдо са својим наставницима. Њима су дароване промовисане књиге као израз братске љубави, националне солидарности и духовног заједништва. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Сениша Митрић рођен је у Сарајеву 1969. гдје је завршио основно и средње образовање. Кроз немире и изазове деведесетих прошао је са пуно одговорности и моралног обзира. Био је уз своју породицу и народ, на браницима отаџбине и медницима прадједовске земље. Филозофски факултет уписао је у Београду, гдје је 2000. године дипломирао. Студентске дане провео је у Новом Београду у чувеном Студењаку. Записан је у Математичкој гимназији и Геолошкој и хидрометеоролошкој школи у Београду као професор филозофије. Објављује социјално ангажоване чланке у просвјетним, завичајним, синдикалним, књижевним и научним часописима. Публиковао је пар књига поезије и више прозних дјела. Ожењен је, са супругом подиже троје дјеце. Члан је УКС и Удружења *Милутин Миланковић*.

Тајна испод мртве мачке – прича о несталим романима Иве Андрића

Дјело интригантног наслова *Тајна испод мртве мачке* са поднасловом *Прича о несталим романима Иве Андрића* послје десетогодишњег истраживања и прикупљања обимне грађе коначно је стигло до читалачке публике и током јула промовисано је у Херцег Новом и Требињу.

Познати адвокат, новинар и писац Предраг Т. Савић из Београда написао је узбудљиву причу, за коју сам каже да је нешто између романа, есеја, драме и психолошког трилера о нобеловцу Иви Андрићу. Књига је објављена као заједнички издавачки подухват *Народне просвјете* и *Филипа Вишића*.

На питање зашто је рад на овом специфичном, интригантном и узбудљивом дјелу трајао толико дуго, Предраг Савић, одговара да се идеја о писању овог дјела родила још прије двадесетак година.

– У разговору са двојицом, сада покојних предивних људи и стручњака енциклопедијског знања – Слободаном Милеуснићем, управником Музеја СПЦ и Сенишом Димитријевићем, редитељем и публицистом, сазнао сам да је Иво Андрић, имао намјеру да пише роман о звонима, као и

» Милорад Вукановић и Предраг Савић на промоцији књиге у Херцег Новом

да је помно проучавао српски римокатолички покрет.

Савић појашњава да је 2014. године дошао у посјед списка од 500 библиографских јединица о звонима који се налази у заоставштини Иве Андрића у Историјском архиву САНУ.

– Почео сам да проучавам ту библиографију. То је на крају прерасло у пијанство срца и преокупацију. Почео сам и да скупљам звона, тако да данас имам и завидну колекцију. Паралелно сам проучавао Србе римокатолике, и чак успио са Сашом Недељковићем да напишем двије историјске студије о дубровачким Србима. На том

истраживачком послу успио сам да пронађем и простора за моју адвокатску струку и да рехабилитујем Андрићевог пријатеља др Мату Грацића, заборављеног великана и челника Срба римокатолика из Дубровника – наводи Савић и истиче да је прикупио више хиљада извора, књига, студија, новинарских текстова, научних радова, интернет страница, ТВ емисија...

– И заиста ми је требало много времена да то уобличим у коначну форму – каже он и истиче да су му у писању романа посебно помогла сазнања сакупљена из дјела Мирослава Караула, Жанете Ђукић Перишић, Јована Рукавине, Радована Поповића, Слободана Грубачића, Миљана Глишића и многих других.

Кроз разговоре са Андрићевим пријатељима, савременицима, политичарима, полицијским истражницима, знаним и незнатим личностима, аутор нам открива да сада непознате детаље из живота Андрића, његове ставове, страхова и дилеме, посебно у периоду непосредно послје Другог свјетског рата. То је вријеме почетка комунистичке владавине, која је обиљежена масовним ликвидацијама, посебно српске предратне интелектуалне елите.

Из прегршти историјских података сазнајемо како се због Степинца и усташких злочина у Јасеновцу Иво Андрић одрекао римокатоличке вјере, али и најсуровије детаље о ликвидацијама и прогонима из доба револуционарне правде, када је комунистичким неистомисљеницима живот висио о концу.

Кроз овај необичан роман дефилију: грофови Иво и Лујо Војиновић, Мато Грацић, Марко Мурат, Анатолиј Ивановић, Светозар Ђоровић, Антун Фарчић, Виктор Новак, Стеван Мољевић, Нико Бартуловић, Марко Ристић, Исидора Секулић, Бела Павловић, Димитрије Митриновић, Владимир Ваухник, Бранко Лазаревић, Рафаел Лемкин, Лудвик Хиршфелд и десетине других познатих личности.

На крају Предраг Савић, наглашава да ће захваљујући истрајном раду на прикупљању историјске грађе о Андрићу, ускоро свјетло дана уледати ново остварење.

– У питању је историјска студија са политичким портретима Иве Андрића, Ива Бартуловића и Владимира Ваухника. На овом пројекту радим заједно са великим истраживачем и неприкосновеним познаваоцем историје Николом Милованчевим, из Љубљане. **РСК**

» Чланови КУД-а Ђирило и Методије у посјети Манастиру Горњи Будачки

» Нада Малбаша

» Чланови СКД Просвјета пододбор Војнић

Одржано Треће Завичајно вече у Војнићу

У организацији Српског културног друштва *Просвјета* пододбор Војнић 27. јула одржана је традиционална манифестација *Завичајно вече* у Дому културе у Војнићу на Кордуњу.

Уз госте из сусједних пододбора СКД *Просвјета* Двор, Крњак и Ријека, манифестацију су и ове године обогатили својим изведбама чланови КУД-а *Ђирило* и *Методије* из Бусија.

Председница СКД *Просвјета* Нада Малбаша захвалила се на почетку Савјету за националне мањине Републике Хрватске и Туристичкој заједници Општине Војнић који су суфинансирали манифестацију.

— Овај скуп увеличали су наши бројни гости и пријатељи уз чију подршку опстајемо, напредујемо и имамо велику вољу за даљим радом — истакла је Нада Малбаша, која се подсетила и почетака у раду СКД *Просвјета* пододбор Војнић који је основан прије 21 годину, 2003. године.

— Посебно ми је задовољство што могу најавити да од октобра почињемо нови пројекат *Сријем за дјецу Војнића* који ће трајати годину дана. Током 2022. године смо исти пројекат реализовали када су одржане радионице за дјецу, купљена је народна ношња, реализована куварска радионица и дјецу смо водили на стручни излет у Ријеку и Опатију. Наше друштво се састоји од двије секције, фолклорна и ликовно-литерална, а наш поодбор броји 35 чланова. Наступали смо широм Хрватске, у иностранству, а наравно и у региону, Босни и Херце-

говини и Србији. Пододбор Војнић од почетка дјеловања највише је фокусиран на дјечји фолклор. Прије двије године СКД *Просвјета* пододбор Војнић је самостално организовао прву годишњу манифестацију, односно концерт, који се одржава дан прије *Зелене ноћи*, која је под организацијом Ногометног клуба *Петрова Јора*. Манифестацијом *Завичајно вече* смо подстакли очување гастрономских рецепата нашег завичаја кроз презентацију традиционалних јела наших предака свим нашим гостима, а у оквиру манифестације одржан је богат концерт културно-умјетничких друштава из Хрватске, Србије, Босне и Херцеговине и других земаља — рекла је Малбаша додајући да је поносна што овај скуп има све већи одзив како културно-умјетничких друштава тако и публике, који су заинтересовани за њихов рад и активност.

— Својим радом трудимо се да квалитетно попунимо слободно вријеме дјечи са подручја Кордуна, да чувамо нашу традицију кроз ове манифестације узевши у обзир да се тих дана осим културних одржавају и бројне спортске манифестације под окриљем Ногометног клуба *Петрова Јора* — поручила је Малбаша.

Дожупан Карловачке жупаније и члан Главног одбора СКД *Просвјета* пододбор Војнић Дејан Михајловић на почетку је честитао председници Нади Малбаша на успјешном раду Друштва нагласивши да је ово примјер како једно друштво треба да функционише.

— Ово *Завичајно вече* као манифестација осим културног дијела представља једну спону са прецима који су заслужни за све што јесмо данас и због крајева из којих потичемо, што је посебна вриједност манифестације. То нам даје гаранцију да ми који овдје живимо ћемо бити повезани са свима коју су из наших крајева, који се налазе на другим подручјима бивше Југославије и широм свијета — нагласио је Михајловић захваливши се учесницима и посјетиоцима на лијепој манифестацији.

У име Удружења Кордунаша потомака и пријатеља Кордуна Београд предсједник Петар Шаула предводио је групу дјече из КУД-а *Ђирило* и *Методије* из Бусија који су Кордун посјетили у оквиру програма *Не заборављамо завичај*.

— Током боравка у завичају, учествовали су у Војнићу на манифестацији *Вече пјесме и ишара* у организацији СКД *Просвјета* пододбор Војнић. Други дан смо присуствовали откривању Спомен-плоче и ногометном турниру у фудбалу посвећено легендарном фудбалеру Горану Буњевчевићу. Посјетили смо и једини кордунашки Манастир Св. Богородице Тројеручице у Д. Будачком гдје смо од стране свештенства упознати о условима живота и историји манастира. У знак захвалности на пријему, домаћинима смо упрличили пригодне поклоне, а угодан боравак на Кордуњу, окончали смо поподневним купањем у Малићима на ријеци Корани — испричао је Шаула.

У оквиру програма уручене су захвалнице учесницима и онима који су највише помогли у организацији Завичајног вечера: Миле Малбаша за *Кордунштранс* и *Кордун кафе*, Миле Кнежевић предсједник Вијећа српске националне мањине општине Војнић, Саша Колар предсједник Ногометног клуба *Петрова Јора*, Предраг Кнежевић за лични допринос у раду, Татјана Влачић Вујичић предсједница Удруге *Кордунашица*, предсједник пододбора Двор Гојко Лотина, предсједница пододбора Крњак Горанка Мандић, умјетнички директор Ансамбла пододбора Ријека Алекса Денчић и КУД *Ђирило* и *Методије* Бусије, у чије име је захвалницу преузела Снежана Тишма, умјетнички руководилац.

Посебна захвалност у програму манифестације упућена је Милету Малбаша, власнику фирме *Кордун штранс* који је обезбиједио смјештај дјече из КУД-а са Бусија током посјете Војнићу.

Међу важним гостима манифестацији су присуствовали дожупан Карловачке жупаније и члан Главног одбора СКД *Просвјета* пододбор Војнић Дејан Михајловић, дожупаница Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић, начелник општине Војнић Небојша Андрић, начелник општине Крњак Перца Матијевић, у име Удружења Кордунаша потомака и пријатеља Кордуна Београд Петар Шаула, у име Коалиције удружења избјеглица Миле Шапић и многи други.

ВЕСНА ПЕШИЋ

ОДРЖАН ДРУГИ САБОР ОТИШИЋАНА

У Отишићу је 27. јула 2024. одржан велики народни сабор — љетна слава када се молитвено прославља Сабор Светог Архангела Гаврила коме је посвећена капела у гробљу, а слави се у прву суботу по празнику. Традиција обиљежавања Сабора Светог Архангела Гаврила уведена је прошле године уз присуство око 350 вјерника и пријатеља Отишића, а ове године организатори скупа су до 13.00 часова евидентирали преко 500 посјетилаца.

Света литургија одржана је у Цркви Св. Архангела Михаила у Отишићу уз учешће великог броја вјерника. Потпунијем духовном оснажењу народа у храму допринијеле су четири иконе које су, уочи љетне славе, уграђене у иконостас.

Такође, треба истаћи податак да су, сложни и вриједни Отишићани, извршили и темељну реконструкцију полуразрушене братске куће и ставили је у функцију.

По завршетку богослужења, прах Врлички — отац Лазар Пријић имао је „пуне руке посла“ да, на молбу бројних Отишићана, прекади гробове њихових предака.

Торжествено и саборно прослављање љетне славе настављено је под великим шаторима, а организатори скупа су се потрудили да се, поред традиционалних врличких ушטיפака, на менију нађу далматинска пршута, качкавал, гулаш од дивљачи, говеће месо са ражја, слаткиши, сладоледи за дјецу итд. О изобиљу пића излишно је трошити ријечи. Приликом дирљивих сусрета родбине и мјештана који су дошли са разних страна свијета, а нису се видјели неколико деценија потекле су многе сузе радости. Од прегршт тема за разговор, највише се причало о могућностима да се сачува и обнови родна груда. Специјално за овај догађај дошла је из Аустралије Нада Брадић (дев. Вујасин) са мужем Зо-

раном, Споменка Гајић из Швајцарске, Дејан Рнић из Немачке, браћа Бранислав и Марко Новак из Енглеске, а из Америке Сандра Ратић Зечевић са сином Марком. Примјера ради, аутор овог текста упознао је рођаке Драгана Пртљагу и Милана Вујасина. Наравно да овакав скуп није могао да прође без традиционалне ојкаче, па се очас скупила пјевачка група у саставу Бранко и Миленко Борковић, Мирко Гајић и Душан Рађен.

За похвалу је сазнање да је сабору присуствовао — и у празничну атмосферу се уклопио — извјестан број комшија Хрвата, не само из врличких села, него и из околине Сиња.

Окупљенима се обратио прах врлички — отац Лазар Пријић те похвалио организаторе сабора који су спремно дочекали велики број гостију. Истакао је и чињеницу да се већ планира наредни сусрет и да су Петар и Мара Борковић преузели обавезу да догодине

дају највећи допринос у храни. На крају говора изразио је наду да ће се наставити радови на уређењу Цркве Светог Архангела Михаила све до њеног пуног сјаја.

Велики број постиглих Отишићана је искористио прилику да обиђе своја огњишта, искрчи дивље растине и обави мање грађевинске радове. Међу њима посебан мотив имале су сестре Вања из Новог Сада и Беба из Београда које су се у чизмама пробијале кроз шикару и трње па, уз помоћ Славенка Крунића, дошле до прађедовског огњишта у засеоку Пољнице. Понијеле су штапове недавно преминулог оца Пера Драги-

ћа (Тошића) којима се при крају животног пута служио неколико година и тим чином, на симболичан начин, испуниле једну од његових посљедњих жеља да посјети родни Отишић.

Веселе је настављено уз широк репертоар народних пјесама у извођењу пјевача Александра и Немане, потрајало до дубоко у ноћ и протекло без иједног инцидента.

Све честитке организаторима и учесницима молитвеног прослављања Сабора Светог Архангела Гаврила, са жељом да се и друга далматинска села угледају на Отишићане.

МИЛОШ МЕЉАНАЦ

Пет деценија од првог Сијела тромеђе

Од првог Сијела тромеђе одржаног сада већ давне 1974. године у Дому културе у Стрмици, прошло је пуних пет деценија. У то вријеме, када до Стрмице није водио ни асфалтни пут, на први Сабор народног стваралаштва упутила су се тада бројна позната имена попут Жике Миленковића, Јове Алексића, Заима Имамовића, Ивана Гавриловића, али и многих других знаних и незнатих који су на Тромеђу стизали из Београда, Сарајева, Загреб.

Педесет година касније, када број учесника Сијела увелико премашује и број људи који током читаве године живе у Стрмици, група ентузијаста окупљених око Културно-умјетничког удружења *Стрмица* из истоименог села, и Завичајног удружења *Стрмичка њарохија* из Београда, упркос свим тешкоћама и недаћама које су доводиле до прекида, наставили су оно што су старији Стрмичани започели те 1974. године, окупили чуваре народне традиције и љубитеље ојкалице из свих крајева некадашње државе. Након оглашавања црквених звона са два стрмичка храма, посвећених Светом Јовану Крститељу и Малој Госпојини, заорила се пјесма из грла тромеђаша *Волим Босну, у срцу ми Лика, Далмацију љубави велика*, чувена химна ове манифестације.

Саборска заступница СДСС-а, Ања Шимпрага свечано је отворила 28. Сијело на тромеђи.

Након домаћина из Стрмице, на позорници у порти светиње смјевљивале су се групе чувара обичаја и традиције, изворног начина пјевања који се на овим просторима његује вијековима уназад. Звонки гласови мушких и женских пјевач-

ких група као у својеврсном надметању, из чијег ће се грла гласније и јасније проломити ојкан како би, бар на кратко, разорио тишину подно Дерала. Одјевени у народне ношње, о рамену носећи зобнице, а на главама посебном љубављу ткане и везене личке и далматинске капе, газећи у вуњеним чарапама и традиционалним опанцима који су одолијели свим временима и трендовима, опасани диплома, свиралама, гулама, фрулама или двојницама, поносно су пред стрмичку публику излазили гости пристигли из свих крајева, од Жегара и Богатника, Удбине, Грачаца, Коренице, Дрвара, Босанског Грахова, до Сплита, Крања, Загреб, Београда и Станишића. Јер долазак у Стрмицу јединствена је прилика за показати сву љепоту и богатство народних обичаја и културне баштине родног краја.

— Долазимо из Босанског Грахова и представљамо Културно-умјетничко друштво *Гаврило Принцип* које име носи по најпознатијем Граховљаку. Трећи пут смо у Стрмици и за нас Сијело представља нешто најљепше — поручила је Сара Дамјановић која је са својим КУД-ом поносно представила свој крај и његово име.

ПРИЗНАЊЕ БРАНКУ КРНЕТИ

На Сијелу тромеђе, Културно-умјетничком друштву *Мира Лукач* из Дрвара, које обиљежава 100 година рада, уручена је плакета *Раде Матијаш*. Ово признање које се додјељује за изузетне заслуге очувања традиције и културног идентитета Срба у Далмацији, Лици и Босни, носи име по дугогодишњем дописнику *Вечерњих новости* из Книна и једном од оснивача ове манифестације. Плакету је уручио његов син Игор Матијаш. Посебна захвалница овогодишње манифестације додијељена је и Бранку Крнети, дугогодишњем истакнутом члану Мушке пјевачке групе *Стрмица* и једном од ријетких, још увијек активних чланова првобитне поставке групе.

» Обрад Милић са здравичарима

Публику је одушевио и наступ женске певачке групе *СКУД Извор* из Станишића код Сомбора, коју чине потомци колониста из Далмације. Њихов први долазак на мјесто одакле им потичу преци, у аутентичним далматинским ношњама и настојању да сачувају изворност језика, али и народног пјевања, за њих је носио посебну одговорност.

— У Станишићу, мјесту из којег долазимо, око 70 процената становништва поријеклом је одавде, углавном људи који су колонизацијом након ратова завршили тамо. Ми баштинимо традицију наших крајишких Срба, бавимо се

изворним народним пјевањем, ојкалицама и грокталицама. Руководилац наше групе је Драган Парађина, који са посебном пажњом и љубављу брине о аутентичности како нашег говора и пјевања тако и народних ношњи у које смо обучене. Осјећај је посебан, али и чудан. Ми смо донекле заборавили језик којим се овдје говори јер су наши родитељи попримили поприлично тога књижевног и бачког тамо гдје су доселили или рођени, али се трудимо да сачувамо оно изворно, учећи и кроз различите семинаре о нашем поријеклу, језику и обичајима народа овога краја — истакла је Франсоаз Молнар, једна од чланица групе *Извор*.

Посебне емоције међу публиком изазвао је наступ Изворне певачке групе *Стрмица* са пјесмом *Стрмица небеска* коју је написао Анђелко Кнежевић, организатор програма *Сијела тромеђе*, у част свих преминулих Стрмичана који су створили *Сијело*, организовали или наступали на њему.

Ни овогодишња Сабор на тромеђи није прошао без истакнутих чувара традиције, етно појца

Светлане Спајић која Стрмицу не одваја од свјетских и европских позорница на којима наступа, гуслара Саше Лукића, али и најстаријег тромеђаша и учесника *Сијела* који је редован гост од оног првог прије педесет година, ојкача, дипломата и здравичара Обрада Милића из Богатника.

Уочи централне манифестације, вече раније, у Стрмици је организован наступ КУД-а *Мира Лукач* из Дрвара, поводом прославе 100 година постојања. Након њиховог наступа одржана је музичко-драмска промоција књиге препјева рок поезије *Песме у ојдалу*, аутора Књињанина Зорана Вујасиновића.

— Обиљежавамо значајан јубилеј, педесет година од првог Сабора на Тромеђи који је имао за циљ да покаже све богатство нашег народног стваралаштва, народне инструменте, ојкачку пјесму и фолклор, народне игре и здравиче. Из тог разлога смо прво вече имали три бине, једну на којој су наши пријатељи из Дрвара обиљежили свој јубилеј, другу на којој се могао чути препјев рок пјесама нашег земљака Зорана Вујасиновића и Дејана Видовића, и то је био један музичко-драмски спектакл, и трећу посвећену једном новијем извођењу те крајишке музике. Желја нам је била да задовољимо музичке укусе свих генерација — истакао је Игор Матијаш, један од организатора *Сијела*.

Одржавање овогодишње манифестације на Тромеђи помогли су СНВ из Загреб, шибенско-книнска жупанија, Град Книн, општина Бискупја, Кистање и Ервеник те бројни појединци поријеклом из овог краја.

ВАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР

ПРЕСКАКАЊА ИВАЊСКЕ ВАТРЕ У ДАЉУ

Празник Ивањдан за себе веже многе обичаје, а један од таквих догађаја је посебно привлачан и представља традицију која се у Даљу посебно воли. Уочи Ивањдана запалиле би се ватре у улицама Даља, а затим би пламен прескакали момци који би на тај начин доказали своју храброст и спретност. Данас, традиција изгледа другачије. За разлику од прошлих времена, нема пламена у свакој улици, зато се пали једна ватра која окупља мјештани Даља. Вече уочи Ивањдана у суботу 6. јула одржан је културно-умјетнички програм, а посјетиоци су имали прилику да уживају у бесплатној храни и дружењу на отвореном.

Секретар даљске *Просвјете* Драгољуб Оцић истиче да је циљ очувати православног обичај који, између осталог, подразумијева дружење и забаву. — У прескакању ватре учествовало је пет младића којима су додијељене награде. Оном који успјешно прескочи ватру година ће до идућег Ивањдана бити успјешна и плодна. Ивањско прескакање ватре, плетење ивањских вијенаца и културно-умјетнички програм организовали су Српско културно друштво *Просвјета* уз помоћ Заједничког вијећа Општина Вуковар.

ТИЈАНА ЖИВАНОВИЋ/СРБИ.ХР

50 година од првог турнира малог фудбала у Пољанима (општина Топуско)

У селу Пољани на Кордуну, давне 1974. године основан је једнодневни турнир у малом фудбалу, који се сваке године одржавао 4. јула за Дан борца, а тако је било и ове године, пола вијека касније. Турнир је посљедњи пут одигран 1995. године када се надметало 8 екипа, а обновљен је 2019. године.

Турнир је био изузетно значајан за Пољане, и да није било тих спортовних сусрета, како каже наш саговорник Милан Рокнић Роко, не би се ни знало за село, које је бројало 52 куће. Данас у селу је можда тек 10 кућа насељених.

Иако се на Кордуну воли и радо игра фудбал, ови сусрети су прије свега пријатељски. Учествовале су четири екипе. Двије из Пољана, једна из Топуског и једна из Пониквара. Побједничка екипа је из села домаћина. Присутни су били и начелник општине (Гвозд) Вргинмост Милан Врга и начелник општине Топуско Ивица Кузмић.

Додијељене су и захвалнице

за учешће на турниру од 1974. до 2024. Захвалнице су добили: Ђуро Сјерић, Јовица Сјерић, Бранко Орешчанин, Ђане Бакић, Перин Рокнић, Милан Рокнић, Никола Војновић, Марко Чича, Стојан Добрић, Перо Добрић, Никола Лончаревић, Јово Лончаревић, Стојан Релић, Драган Рокнић, Мирко Бакић, Ђуро Воркапић, Јово Лалић, Ивица Кузмић, Ж. Рукавина, Иви-

ца Биљан, Гојко Божић, Славко Вијук, Гишо Поштић, Смац, Перо Војновић и Дујо Релић.

Рокнић није крио одушевљење колико је турнир био посјећен.

— Жељели смо да играчи буду баш наши Кордунаши. Изненадио сам се када сам видео колико се свијета скупило, било их је сигурно око 500. Пристизали су из цијеле општине и Срби и Хрвати. Многе од њих нисам годинама видео — рекао је Роко и напоменуо да у њиховој општини Срби и Хрвати живе у слози и једни другима помажу.

За све учеснике и госте припремили су пасуљ и котловину, као и освјежење. Да се све то обезбиједи помогли су општина Топуско и донатори. Дружење је настављено до дубоко у ноћ.

Некада се прије турнира полагао вијенац на спомен плочу на школи. Ове године то нису учинили, али радује их чињеница што ће плоча бити обновљена, а поставиће се и једна за страдале у посљедњем рату **ДРАГАНА БОКУН**

ОДРЖАНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА САВЕЗА СРПСКИХ УДРУЖЕЊА СБО

Савез српских удружења Сјевернобачког округа у наредне двије године и даље ће водити Мирослав Каран, који ће бити на челу Управног одбора, Илија Маравић, председник Скупштине и Саша Граворац, председник Надзорног одбора. То је одлучено на изборној скупштини Савеза српских удружења СБО.

– На изборној скупштини су продужени мандати руководству и изабрани људи који ће у наредне двије године да се баве очувањем српске културе и традиције, српског јединства, удруживањем завичајних удружења која воде поријекло са простора бивше Југославије и наравно домаћег становништва – истиче Мирослав Каран, председник УО Савеза српских удружења.

У Савез српских удружења СБО је примљено Удружење *Бенерал Хаџићев* из Новог Жедника, познато по организовању *Жедничког вишебоја*, те ће тако имати једанаест чланова.

– Драго нам је да смо богатији за још једног члана, надам се да ће нам се прикључити и друга удружења, јер су у данашње вријеме најбитнији јединство и слога. Имамо редовне годишње активности, као што су обиљежавање *Олује*, славе Спасовдан и организовање Завичајних дана, које већ увелико припремамо – додаје Каран.

Успјешан рад Савезу српских удружења и свим њиховим члановима у име Града Суботице пожелио је Срђан Самарџић, помоћник градоначелника.

SUBOTICA.COM

» Радомир Раша Перин, Срђан Самарџић и Милош Борјан

» Побједничке екипе у боћању

11. Дани Николе Тесле у Суботици

Вишедневна манифестација Дана Николе Тесле одржана је по 11. пут у Суботици у организацији Удружења Личана *Лица* поводом дана Удружења и 168. годишњице рођења једног од највећих генија свијета – Николе Тесле.

У Свечаној сали Градске куће у Суботици 5. јула уприличена је изложба слика родног краја Николе Тесле, филм о животном путу Николе Тесле, предавање о информационом технологијама и здрављу, подијељене су дипломе учесницима основних школа учесницима на ликовном и литерарном конкурсима. Наставници и учесници на конкурсима добили су захвалнице, етно пјесме извела је Етно група *Злајковез* Музичке школе у Суботици на челу са професорицама Тамаром Штрички Сег и на крају организован је квиз о Николи Тесли путем мобилних телефона.

Затим је 12. јула одржана презентација аутомобила на електрични погон и инфраструктуре за исте у Сегедину и Морахалому (Мађарска). Присутни су имали могућност да погледају и информирају се и са корисницима свих модела аутомобила Тесла.

Централна манифестација

одржана је поред капеле Успенија Пресвете Богородице на Водици, 13. јула. Догађају је присуствовао и помоћник градоначелника Срђан Самарџић који је рекао како му је част да поздрави присутне на овој манифестацији.

– Тесла је најзначајније изумо створио крајем 19. вијека. Примјена тих изума обиљежила је 20. вијек, а Теслина визионарска рјешења и пионирски кораци које је начинио у домену даљинског управљања, високофреквентних струја, бежичних технологија и радиотехнике, тек данас имају своју пуну примјену – рекао је Самарџић.

Он је нагласио да локална самоуправа пружа подршку свим удружењима у граду која се залажу да сачувају обичаје и културу свог зачиња.

– Подршка никада није изостала ни Удружењу Личана *Лица* из Суботице које је ове године – у оквиру 11. Дана Николе Тесле у Суботици, али и у духу у историји никада бољих односа између Србије и Мађарске – поред четврте изложбе аутомобила на електрични погон у Суботици такву изложбу по други пут организовало у Сегедину и Морахалому – казао је Срђан Самарџић.

Председник Удружења Личана *Лица*, Милош Борјан, изразио је захвалност свима који су подржали ову манифестацију, као и учесницима овогодишњих Дана Николе Тесле у Суботици.

Гости су присуствовали и литургији у Цркви Пресвете Богородице коју је држао настојатељ Храма протојереј Драган Штевић. Такође, и иноватори су излагали, као и израђивачи рукотворина и домаћих специјалитета и чланови Црвеног крста.

Одржале су се спортске игре за дјецу и одрасле. Најмлађе су орасположили мађионичар и аниматорка (Елза). Дјеца су се такмичила у двије дисциплине, ношење јаја у кашици и скакање у врећи.

У боћању је прво мјесто освојила екипа Завичајног удружења *Завичај* из Пачира, друго мјесто Далмација Суботица и треће Република Српска, Суботица.

Припадници Војске Србије су правили пасуљ, а дио средстава од продатог пасуља доносиће се у хуманитарне сврхе.

Традиционалном пјесмом Личане је обрадовала мушка пјевачка етно група *Крајолик*.

ДРАГАНА БОКУН

ЛИТЕРАРНИ КОНКУРС

- Катарина Борчић ученица седмог разреда ОШ *Иван Горан Ковачић*
- Тадија Тодоровић ученик петог разреда ОШ *Кизур Иштван*
- Теа Брадаш ученица седмог разреда ОШ *Иван Горан Ковачић*

ЛИКОВНИ КОНКУРС

- Маја Вереш ученица шестог разреда ОШ *Матко Вуковић*
- Душан Костић ученик петог разреда ОШ *Матко Вуковић*
- Елвира Кинђи ученица петог разреда ОШ *Ђуро Салај*

НОШЕЊЕ ЈАЈЕТА У КАШИКИ - ДЈЕЦА

- Вук Костадиновић
- Лав Костадиновић
- Сара Лемаић

СКАКАЊЕ У ВРЕЋИ - ДЈЕЦА

- Јелена Валент
- Вукша Перовић
- Лав Костадиновић

Скупштина Удружења резервних војних старјешина Српске војске Крајине

Љето је вријеме крсних слава. У српском народу, за разлику од других годишњих доба, љети је установљено више заједничких него породичних слава. Обиљежавањем крсне славе се слави сама светковина, а слави је онај ко је светковину узео за славу, са гостима. Такву заједничку славу је себи уприличило удружење грађана које је основано 2008. године под именом Удружење резервних војних старјешина Српске војске Крајине бивше Републике Српске Крајине у Србији (УРВС СВК бивше РСК). С временом назив удружења је промијењен и сада гласи: – Удружење резервних војних старјешина војске Српске Крајине у Србији (скраћено УРВСВ СКС). Својом крсном славом, ово удружење грађана прогласило је 30. јул, а то је дан у коме се слави велики православни празник Огњена Марија.

Мотив за узимање ове славе је било подсећање на велико страдање српског народа, баш на тај дан, у Другом свјетском рату у НДХ.

Удружење је основано на иницијативу првог команданта Српске Војске Крајине генерала Милета Новаковића који је изабран за првог председника Удружења.

Поред Новаковића и осталих, у иницијативном одбору су били официри: Милош

» Удружење резервних војних старјешина Српске војске Крајине навршило 16 година постојања

Цвјетичанин, Илија Исак, Коста Новаковић, Мирко Латиновић, Стојан Продановић. Први замјеник председника Удружења је био пуковник Милош Цвјетичанин.

По формирању Удружења оно је бројало око двије стотине чланова. Основни задатак удружења је било његовање културе памћења кроз разне активности, издавање зборника радова, кроз потицање појединачне дјелатности у писању и штампању књига, часописа (као што је *Пакрачки декреј*) и слично, те кроз подршку другим српским крајишким УГ, који су се на сличан начин бавили културом прогнаног српског народа из бивше РСК и Хрватске.

Први председник Удружења генерал Миле Новаковић је умро 2015. године, а потпредседник пуковник Милош Цвјетичанин који је такође умро 2019. године. Након њих за председника удружења изабран је генерал пуковник Петар Трукуља, начелник штаба 21. Кордунашког корпуса.

Након тога на њихово мјесто изабрани су за председника др Коста Новаковић, а за његовог замјеника генерал Жељко Нинковић. Са тим кадровским чињеницама, УРВСВ СКС, уз присуство 25 чланова Удружења, одржано је петнаесто засједане Скупштине.

То је догађај који се такође догодио по Огњеној Марији, ове 2024. године, у свеча-

ној сали ресторана *Врело* у Инђији. Скупштину је отворио председник Коста Новаковић који је позвао присутне да одају пошту погинулим и умрлим бившим припадницима Српске Војске Крајине и Удружења РВСВ СКС.

Шири елаборат на ову тему поднио је потпредседник генерал Жељко Нинковић, који је похвалио рад председника и изнио податке о активностима удружења.

Обавијестио је присутне о томе шта је у међувремену урађено, шта се ради и шта се планира урадити у наредном периоду. Тежиште је стављено на писање наредног броја зборника радова и на велико окупљање припадника удружења и других припадника СВК бивше РСК, које се планира за октобар мјесец ове године. Такође, врло важна тема је приоритет признавања статуса борца припадницима војске и полиције РСК.

Домаћин скупа Мирко Латиновић пренио је поздраве и честитке крсне славе чланова удружења који нису били присутни.

За вријеме дружења делегата Скупштине, подијељене су новине *Српско коло*, часописи *Пакрачки декреј* и *Пакрачки свијет* и књига *Моја шейка Јованка Броз* и ја ауторке Јованке Чолак Кирали.

СТОЈАН ПРОДАНОВИЋ

15. Јањски вишебој у Стројицама

Јубиларни 15. Јањски вишебој одржан је од 12. до 14. јула у Стројицама, општина Шипово у Републици Српској у организацији Завичајног удружења Јањана из Војводине, Удружења Јањана *Јањ Стројице* и КУД-а *Јањ* Стројице. Спортско-забавна и етно-туристичка манифестација свечано је отворена обраћањем пароха стројичког, протојереја-ставрофора Радослава Станковића који је у име домаћина поздравио госте и учеснике.

Потом је уследило косачки дефиле до Растика, гдје се дуго низ година одржава Јањска косидба, а по смрти оснивача Јањског вишебоја и првог предсједника Завичајног удружења Јањана, претворена је у Меморијал *Милан Маријанац*, који се ове године одржао по 4. пут. Учесници косидбе били су косци из Петровца, Мркоњић Града, Јања, Србије, па чак и из Словеније, а побједник је био Мирко Кеџман.

У културно-умјетничком дијелу програма учествовали су КУД *Пейар Први Карађорђевић* из Мркоњић Града, АНИП *Никола Кокосар* и КУД *Врело* из Шипова, као и домаћин КУД *Јањ* из Стројица.

Што се тиче такмичарског дијела програма, посебно интересантно и неизвјесно било је у избору најљепше јањске народне ношње за коју се пријавио велики број учесника, јер је Јањ надалеко познат да има највише очуване ношње у Републици Српској.

Посебну чар избору дали су они најмлађи узраста од 2 до 6 година старости јер се за ову категорију пријавило чак 13 учесника, а сви су били на грађани. Када је ријеч о спортским такмичењима и она су биле неизвјесна и изједначена, уз напомену да је екипа Термоелектране *Уљевик* трећу годину заредом била најбоља у надвлачењу конопца.

Може се рећи да су организатори заиста имали слуха што су послје 8 година вратили турнир у малом фудбалу за који се пријавило чак 18 екипа, а захваљујући бројним спонзорима првопласирани тим *Јешам Шипово* је добио новчану награду од 4.000 КМ, док је другопласираним тимом припало

» Јањани из Војводине учесници 15. Јањског вишебоја

2.000 КМ. Поред спортских такмичења, организовано је и такмичење у кувању јела у котлићу, најчистијег кајмака и сира.

Велико одушевљење публике изазвао је бесплатан концерт фолк звијезде Вики Миљковић који су организатори приредили поводом јубиларног 15. вишебоја.

Том приликом, наступио је и Милош Турткић, млада пјевачка јањска нада, који је у овој сезони учествовао у такмичењу *Звезде транда*, а концертима је присуствовало преко 3.000 посјетилаца.

Током ова три дана вишебоја могла се чути и права крајишка пјесма коју су под шаторима пјевале крајишке пјевачке групе.

Јубиларни 15. вишебој остаје за памћење и може се рећи да је оправдао очекивања бројних посјетилаца којих је у ова три дана, по слободној процјени, било више од осам хиљада. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

ЗАХВАЛНОСТ СПОНЗОРИМА

Организатори Завичајно удружење Јањана из Војводине, Удружење *Јањ* Шипово и КУД *Јањ* Стројице изразили су захвалност свим спонзорима који су помогли ову манифестацију.

Спонзори су: Компанија *Виторог* – Нови Сад, *Зок Трејд* – Ваган, Дарко Миличић – Нови Сад, Горан Савковић – Раковац, *Медекс* – Шипово, Парохија стројичка, ОШ Раде Марјанац, *Јовишевић* – Шипово, *Пламида* – Шипово, Мотел *Оморика* – Каћ, *Топ Трејд Топић* – Нови Сад, *Радомекс* – Бабићи, Мотел *Стројице*, *Кум компани* – Шипово, Кафе *Плавшић* – Стројице, *Аго центар* – Шипово, *М Жељо* – Шипово, *Кужо* – Шипово, *Гафрокомерц Гавранић* – Брчко, *АДА компјутерс* – Нови Сад, *Булевар коп Јоветић* – Нови Сад, Породица *Полетановић* – Нови Сад, Вулканизер *Сава* – Кула, *Керлец градња* – Руменка, *Сталарија Шобић* – Шипово, *Ресторан код Дуће* – Ветерник, *Свад-*

бени салон Маркез – Шипово, *Граха ДОО* – Шипово, *Аполон* – Језеро, *Идеал промет* – Шипово, *Млекара Ковачић* – Бабићи, *Фарма кока Дувњак* – Ваган, *Миг електро* – Мркоњић Град, *Шуматранс* – Бараћи, *Дућа градња* – Будисава, *Јањ градња* – Ветерник, *Миконс ДОО* – Ветерник, *Јавор ДОО* – Српски Купрес, *Зовко осигурање* – Шипово, *Подрум пића Интер МЦТ* – Шипово, *Јавор ДОО* – Ветерник, *СТР Син* – Шипово, *Сточна храна Јокић*, *Милекс* – Шипово, *Кафана Плива* – Шипово, *Месница Жижга* – Шипово, *Пекара Центар* – Шипово, *Станимир Ђукић* – Шипово, *Миле Мајсторовић Мића* – Ваган, *Драгана Шаин* – Јањске отоке, *Монтажне куће Џаја* – Шипово, *Печењара Вук* – Шипово, *Душан Попадић Цар* – Брдо, *Ненад Пилић* – Попуже, *Боре Пилић* – Попуже, *Дуле Пилић* – Попуже, *Данијел Миловац* – Липовача, *Горан Џакић* – Стројице, *Лимарсак радња Ђукић* – Руменка.

КОШЕВИНА-СЕНИОРИ МЕМОРИЈАЛ МИЛАН МАРИЈАНАЦ

1. Мирко Кеџман
2. Зоран Ракита
3. Милош Трукуља

НАЈЉЕПШЕ ПОКОШЕНА ПАРЦЕЛА:

Лука Ракита

ТУРНИР У МАЛОМ ФУДБАЛУ

1. ЈЕТАМ – ШИПОВО
2. ЈЕЗЕРО

НАДВЛАЧЕЊЕ КОНОПЦА

1. *Рудар ТАГ* – Уљевик
2. *Пркошки витезови* – Пркоси
3. *Српски соко* – Невесиње

СКОК У ДАЉ ИЗ МЈЕСТА

1. Александар Крајишник – 3.13 м
2. Спремо Радован – 3.10 м
3. Антонио Симанић – 2.09 м

БАЦАЊЕ КАМЕНА С РАМЕНА

1. Војислав Грубиша – 15.70 м
2. Петар Илић – 15.00 м
3. Стефан Јованов – 14.90 м

ТАКМИЧЕЊЕ У ШАХУ

1. Мирослав Јовишевић
2. Бобан Топић
3. Душко Сакан

НАЈЉЕПША МУШКА РУКОТВОРИНА

1. Перо Малиновић
2. Миленко Миловац

НАЈЉЕПША ЖЕНСКА РУКОТВОРИНА

1. Бранка Столић
2. Мара Миловац
3. Јованка Учур

НАЈЉЕПША МУШКА НОШЊА

1. Дејан Тодорић
2. Јован Џакић
3. Богдан Џакић

НАЈЉЕПША ЖЕНСКА НОШЊА

1. Анастасија Ђукић
2. Богдана Ђукић
3. Анђела Гајић

НАЈЉЕПША ДЈЕЧИЈА НОШЊА

1. Катарина Дерета
2. Ивана Максимовић
3. Анђела Тодорић

НАЈКУСНИЈИ ЈАЊСКИ СИР

1. Млекара *Ковачић*
2. Мара Миловац
3. Рада Поповић

НАЈКУСНИЈИ ЈАЊСКИ КАЈМАК

1. Рада Поповић
2. Млекара *Ковачић*
3. Мара Миловац

НАЈКУСНИЈЕ ЈЕЛО У КОТЛИЉУ

1. ЈОКС
2. Јовишевић
3. Бата Пилић

У СУБОТИЦИ ОДРЖАН 9. ПЕТРОВДАНСКИ ТУРНИР У БОЋАЊУ

У Суботици је 17. јула одржан 9. турнир у боћању на теренима Пешта гдје се окупиле 16 екипа. Од раног јутра пристизале су екипе из Руменке, Станишића, Бановаца, Земун... и са нестрпљивом чекали да надметање почне.

Организатор Горан Шарић све је припремио за спортско дружење, а за најбоље пехаре, медаље, као и доручак и ручак. Ни ове године није изостао турнир у бришцули.

Учествовале су екипе: Руменка, Огар, Бадиљ, Златне руке, АС 1, Славонци, Адице, Гојко, Метак, Топола, Чаруга, Неће дуго, Цепина, Шарић, Болеч, Козлица.

Прво мјесто освојила је екипа из Бановаца Чаруга (Јово Павасовић Чаруга, Драган Атлија и Душан Вуковић).

Друго мјесто отишло је у Руменку (Зоран Миланко, Петар Допућ и Зоран Милинковић) Док је трећепласирана екипа

Цепина из Суботице (Љубиша Мацура, Душан Цепина и Митар Карлинић).

Док су једни ваљали боће, дру-

ги су показали знање у бришцули. Пријавило се чак 12 екипа.

Побједници су Стево Колар и Душан Боснић из Станишића, док су другопласирани Огар и Мишо Драгичевић.

Било је ово лијепо дружење на сјеверу Бачке. У боћању су се изродила многа пријатељства. То је велика заједница која почиње са својим такмичењима од раног прољећа до касне јесени. Путују по турнирима, састају се и друже. Ријетко прође викенд, а да се бућа не закотрља. Иако претежно боћају Далматинци, па и Личани, ову игру су завољели и остали Крајишници. **ДРАГАНА БОКУН**

55. КОСИДБА НА РАЈЦУ

Трећа златна коса Вука Вучковића

Ни тропске врућине нису спрјечиле љубитеље косидбе да 14. јула у великом броју и овога пута стигну на Рајцу, планину изнад Љига, на манифестацију *Косидба на Рајцу* која чува дух старих обичаја и сјећање на мобе – некадашњи народни обичај узајамног помагања у селима, приликом великих радова током љета. 55. Косидба на Рајцу у организацији Туристичке организације Љиг и општине Љиг почела је концертном умјетничког ансамбла Станислав Бинички. Традиционално је обављено откивање косе. Услиједио је дефиле косача, водоноша, ручконоша, здравичара, трубача и пјевача.

Трећу годину у низу Вук Вучковић из Пређине је освојио *Златну косу*. На другом мјесту био је Мирко Кеџман из Босанског Петровца, а на трећем Саво Влачић из Хан Пијеска. У такмичењу је учествовао 21 косац, а у ревијалном дијелу програма педесетак. У екипном такмичењу прво мјесто је освојила екипа са Рајца, друго екипа из Словеније и треће екипа из Мркоњић Града. У такмичењу ветерана побједник је био Драго Иванић из Вођенице код Босанског Петровца, други је био Драго Боговац из Инђије, а трећи Милан Млакар из Села у Словенији.

За ђидију – козбашу, односно косача који има најлепшу ношњу, најбоље пјева и игра, проглашен је Иван Смиљанић из Лалинаца код Љига. Награду за најбоље покошену ливаду, по ојени стручног жирија, добио је Младен Томић из Мркоњић Града. Према ријечима једног од судија такмичења Драгана Јовичића, упркос високој температури од 35 степена у хладу, сви косци су у рекордном року покосили своје парцеле.

СПИСАК ТАКМИЧАРА

- » Небојша Спасојевић – Кадина Лука, Љиг
- » Вук Вучковић – Прељина, Чачак
- » Драго Боговац – Инђија
- » Оскар Макари – Словенија, Село
- » Мартин Макари – Словенија, Село
- » Милан Макари – Словенија, Село
- » Милорад Сладојевић – Мркоњић Град
- » Младен Томић – Мркоњић Град
- » Мирко Кеџман – Босански Петровац
- » Милош Трукуља – Дринић
- » Александар Бањац – Дринић
- » Милорад Мрђа – Дринић
- » Драго Иванић – Вођеница код Бос. Петровца
- » Сава Влачић – Хан Пијесак
- » Небојша Дупљанин – Хан Пијесак
- » Веселин Мрдак – Мојковац
- » Мићо Мрђа – Стара Пазова, Сурдук
- » Баре Пршља – Јајце
- » Маријо Прљевић – Томислав Град
- » Марко Мирић – Бачки Маглић
- » Жељко Станковић – Лозница

РИЈЕЧ ШАМПИОНА

Трећи пут заредом млади косац Вук Вучковић поносни је носилац Златне косе. Каже да је за побједу најважнија оштра коса, а потом снага, умијеће и физичка способност – поручио је Вучковић.

Највеће признање, *Златну косу* до сада је највише, чак осам пута, освајао Милорад Сладојевић из Мркоњић Града.

– Ово је традиција тешког сеоског посла који се некада подразумијевао и циљ је да нове генерације знају како се некада радило – нагласио је Сладојевић.

– Један од такмичара, Небојша Дупљанин покосио је парцелу 20 х 6 метара за нешто више од три минута. Квалитет кошења је био на високом нивоу, јер на Рајцу косе само побједници неких мањих, локалних косидби у Србији и региону. Организација је као и обично на високом нивоу, а саму косидбу је пратило више од 5 хиљада гледалаца – истакао је Јовичић који је заједно са Миленком Милекићем, Миланом Пајићем, Драгом Иванићем и председником жирија Мирославом Ђурићем одлучио о пласману такмичара.

Послије косидбе, на покошеној ливади, био је приређен старински косачки ручак, са специјалитетима из љшког краја.

Према ријечима организатора, једна од најстаријих међународних туристичких манифестација у Србији и најпосјећенија ове врсте у свијету, у селу Славковици сваке године у недељу послје Петровдана окупи десетине хиљада посјетилаца и учесника, што домаћих, из региона, али и странаца.

„Мобе су некада биле израз живота сеоске заједнице. У стара времена летина се сакупљала косидбом организованом мобама, косачи су се окупљали једни код других, то је у сточарским крајевима био један од најважнијих домаћинских послова. Све се послје богате вечере претварало у сеоско весеље, уз пјесму, музику, повело би се и коло. Прво такмичење најбољих косача из целе регије организовано је на Рајцу 1892. године. Тек средином шесте деценије прошлог вијека одлучено је да Косидба на Рајцу постане туристичка манифестација. Својремено, Косидба је званично проглашена за најбољу туристичку манифестацију у Србији, а косач који на Рајцу освоји Златну косу, без сумње се може сматрати шампионом кошења планинске ливадске траве у читавом региону. По броју посјетилаца, Рајца и Косидба успјешно чувају традицију мобе. То је приредба која многим атракцијама плијени пажњу посјетилаца. Тако је, својремено, сада покојни Лазар Лакета из Мркоњић Града, ушао у Гинисову књигу рекорда, откосом широким чак шест метара. Толико је широк откос имао, да је мало недостајало да косом пређе у парцелу другог такмичара – испричао је директор Туристичке организације општине Љиг Владимир Ивановић поносан на чињеницу да су на Рајцу учествовали косци из цијелог свијета, чак из Норвешке и Исланда.

Хиљаде љубитеља природе, традиције, дружења и добре забаве од 11. до 14. јула уживало је на Рајцу уз богат програм манифестације коју су обиљежили концерти музичких звијезда Жељка Васића и Зорице Брунцлик и Кемиша, концерт Трубачког оркестра Етно арт, изложбе косачких алата и механизације и др. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

У ВРГИНОСТУ ОДРЖАНА 15. ЋЕДОВА КОСИДБА

Најмлађи косац уједно и најбољи

У суботу, 13. јула у Вргинмосту је одржана 15. по реду манифестација *Ђедова косидба* – вече пјесме и игара у организацији СКД *Просвјешта* пододбор Вргинмост на којој су приказани традиција и обичаји приликом косидбе.

Програм манифестације суфинансирао је СКД *Просвјешта* Загреб, Савјет за националне мањине Републике Хрватске и Општина Гвозд.

Косидба се одвијала у два дијела, ветерани и појединачно такмичење, а косци су дошли за ову прилику из разних крајева попут Двора, Костајнице, Глине, Огулина, Загеба, Топуског...

Програм је почео дефилеом свих учесника, гдје је било око 300 људи, и то косци, играчи и пјевачи из Културно-умјетничких друштава праћени са два пара коња и украшеним колима. Косидбаша Ђуро Шапић је затим повео косце до парцела за косидбу гдје се такмичило 11 косача појединачно и четворица у групи ветерана.

Пред почетак такмичења приређен је традиционални приказ косидбе гдје су млађи нараштаји могли научити шта је моба и како се коси на ливади. Чим су се косци дохватили свог посла за њима су кренуле и жене пјесмом носећи пиће и храну за такмичаре.

На манифестацији се обратио начел-

ПОБЈЕДНИЦИ

Прво мјесто у појединачном такмичењу заузео је домаћи косац из Вргинмоста Жељко Кукуљ који је био и најмлађи косац. Друго мјесто припало је Миладину Тепавцу из Ријеке, а трећи је био Бранко Бркљач из Загеба.

У групи ветерана побједник је био Никола Лулач из Доње Чемернице код Топуског (80 година) други је био Петар Ивковић из Карловца (93 године), а трећи Ђуро Шапић из Маличке код Топуског (74 године). Осим пехара и диплома Удружење Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна из Београда овом приликом обезбидило је вриједне поклоне за прва три мјеста у појединачној конкуренцији косача, а то су били поклони у виду ручног сата, брендиране мајице и лаптоп торбе. Уз три првопласирана уручен је исти поклон и најмлађем косцу.

Честитајући побједницима, председник Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна, Петар Шаула у кратком обраћању поздравио је присутне госте захваливши се домаћинима на позиву уз жељу да традицију и обичаје српског народа Кордуна, наставе и слједеће године.

ник Општине Гвозд Милан Врга са ријечима да је ова манифестација значајна за Општину Гвозд као традиција која траје 15 година и промовише културу.

– Као тако велика манифестација значи много и за промоцију општине и у сврху ширења културне размјене што доприноси да дјеца уче о другим културама и да се међусобно упознају. Наша Општина ће увијек радо подржавати овакве манифестације – закључио је Врга.

Госте и учеснике у име организатора поздравио је председник СКД *Просвјешта* пододбор Вргинмост Ђуро Воркапић који је поручио да су се окупили у великом броју да би се сјећали неких прошлих времена у којима се на ливадама орила пјесма и фијуди оштрих коса. Захвалио се свим учесницима који су дошли, увеличали манифестацију и показали своју традицију, обичаје и ношњу.

– Манифестација се одржава од 2011. године, а назив *Ђедова косидба* је добила по томе што су то стари обичаји које су радили наши ђедови. Циљ манифестације је очувати старе обичаје и традицију од заборава и да се никад не заборава како су некад живјели наши преци. Желимо све то сачувати и пренијети на младе генерације, да и они наставе ово што смо ми започели. Манифестација се одржава традиционално друге суботе у јулу мјесецу, иако би требала бити у мају мјесецу када је трава најпогоднија за кошњу, али смо жељели да

објединимо *Ђедову косидбу* са манифестацијом Вечер пјесме и игара, због смањења трошкова организације. Припрему парцела започињемо правовременом првом кошњом у сарадњи са комуналним предузећем *Комуналац* Гвозд уз подршку Општине Гвозд. Дан или два прије манифестације уређују се парцеле за такмичаре, а јутро када је такмичење парцеле се обиљеже редним бројевима и све буде спремно за овај важан дан – објаснио је Воркапић додајући да сваке године учествује око 300 људи, што косача, што фолклораша.

– Ове године учествовао је 15 друштава и посебно нам је задовољство што смо угостили Фолклорни ансамбл *Неретиња* из Јабланице у БиХ – рекао је Воркапић.

Међу истакнутим гостима присуствовали су и замјеница жупана Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић, председник Коалиције удружења избјеглица у Србији Миле Шапић, представник Завичајног клуба Кордунаша из Београда Зоран Пекеч, начелник Општине Топуско Ивица Кузмић и Општине Крњак Перича Матијевић.

У програму су учествовали Фолклорни ансамбл *Неретиња* Јабланица, КУД *Селачка слоја* Гређани, КУД *Селачка слоја* Купинец, СКД *Врешено* Ријека, СКД пододбори Крњак, Војнић, Хрватска Костајница, Кореница, Огулин, Карловац, Загреб, Удруга *Кордунашница* и Изворна група *Двојице* Вргинмост. **ВЕСНА ПЕШИЋ**

ОДРЖАН 15. ЛИЧКИ ВИШЕБОЈ У СРБУ

Окупе се тако Личани, како кажу бар једном на годину у свом Србу, све у жељи да се виде, да се надмећу, да се друже, да се не забораве, да се једни са другима мало боље упознају.

Ту у Србу, око Дана устанка, природе мјештани као што рекосмо такмичење у традиционалним спортовима, од скока у даљ и бацања камена с рамена до потезања конопца и пењања уз стожину.

– Ово је традиционална личка манифестација, одржава се већ ево 15 година. Припремимо сваке године надметање у традиционалним личким дисциплинама као што су обарање руку, скок у даљ, бацање камена с рамена, потезање конопца и пењање уз стожину, гдје побједника чека пршут – каже Даринка Рашу из Срба у име организатора Личког вишебоја.

ПОДРШКА СА СВИХ СТРАНА

Да би Лички вишебој остао и опстао толике године, имали су, каже Даринка, подршку како Мјесног одбора, тако и Удружења Личана из Београда, Српског народног вијећа, али и бројних Личана.

– Знате, Срб оживи када дође Лички вишебој – каже Даринка.

Ту међу такмичарима срећемо једног старог и добро нам по-

» ЧУВАРИ ТРАДИЦИЈЕ: Учесници 15. Личког вишебоја

знатог такмичара, једног од оних који редовно долазе на такмичења и који је некако од самог почетка био укључен у вишебој. То је Жељко Бурсаћ из Личке Калдрме.

– Честитам и ове године организаторима. Ово је једна заиста лијепа традиција и требамо се борити да она остане и опстане – каже Бурсаћ захваливши свима који су од почетка учествовали у њеној организацији. На вишебој каже долази по дванаести пут.

НЕДОСТАЈУ ДОКТОР И СВЕШТЕНИК

У Србу, на Личком вишебоју срећемо још једног старог нам познатика Жељка Рашу. Каже да се коначно након неколико децени-

ја путовања по бијелом свијету скрасио у свом Србу.

– Сад сам се дефинитивно вратио, након 33 године живота у Швајцарској. Да би ми то било лакше и сигурније, заметнуо сам одмах кокоши, малог пјевчића који се зове Чаруга, имама мачка који се зове Черчил. Ускоро стиже и један пас, и са тим малим дјелима желим својим мјештанима, показати и доказати да ћемо остати овдје. Може се овдје лијепо живјети само треба имати енергије. Пуно би нам значило да имамо свештеника и доктора.

Сам живот у Србу је углавном сведен на пољопривреду, вели Небојша Рађеновић замјеник начел-

ника општине Грачац којем Срб припада.

– Овдје углавном пољопривреда. Фабрика немамо, оне након рата нису обновљене. Пољопривредници имају право на подстицаје, ту су европски фондови, е сада да ли је то довољно, питање је. Ја мислим да би требало више. Представници Срба чине све што могу.

ШТА ЋЕ БИТИ СА УНОМ?

Поред европских фондова ту су и мањински кредити до 10.000 евра, који су нам доступни захваљујући нашим представницима у Загребу, што је добро за неки почетак – каже Рађеновић.

Истиче да овај крај има велики туристички потенцијал, али ето сада су се појавили неки људи који би све то да униште.

– Нажалост, како ствари стоје, инвеститори који граде ХЕ на врелу Уне имају сву потребну документацију за градњу, али је споран начин на који ју је прибавио, јер су прије уласка Хрватске у ЕУ ваздила једна правила, сада важе друга. Мјештани Срба су против градње, јер то ништа не би донијело овом мјесту, уништили би ријеку Уну, сада да се то уништи било би грозно, злочин – каже Рађеновић подсјећајући да се народ

овдје изборио против гипса, па да ће добити и ову битку.

Мјештани Срба на крају вјерују да ће разум ипак побједити, окупљени у Удружењу *Уна* редовно протестују на врелу Уне. Сада су протести подигнути на много виши ниво, каже Тања Растовић, председница Удружења.

– Грађани су сами показали доласцима овдје на протесте, који су били у неколико наврата, да они ово не желе, а мислим да је то сасвим довољно. Гледајте, нико није најавио да ће се овако нешто овдје десити. Пазите, да 2024. нису били потребни Студија утицаја на околиш и Студија утицаја на еколошку мрежу је готово немогуће, јер овдје обитавају ријетке врсте и ово су све карбонатне стијене које настају столећима, а сада је све трајно нарушено – каже Растовићева наводећи да овај крај има велики туристички потенцијал те да на томе треба радити, а не уништавати природу.

Са 15. Личког вишебоја из Срба, одлазимо доброно забринуте за судбину ријеке Уне, а самим тим и за будућност овог краја, који како већ рекосмо има сјајну туристичку перспективу, а опет све у нади да ће они који доносе одлуке на крају све то и препознати.

ЉУБИНО СПАСОЈЕВИЋ/ЕЛТА ТВ

МОКРОПОЉСКИ СУСРЕТИ – ТРАДИЦИЈА КОЈА ТРАЈЕ ВЕЋ 60 ГОДИНА

Хајде да сачувамо нашу традицију, наше обичаје. Хајде да се окупимо, да се упознамо, да се не заборавимо. Некако под овим мотом по шездесети пут окупили су се мјештани Мокрог Поља.

Сви они који данас живе овдје и сви они који расути по далеком свијету ипак дођу у свој крај, вели нам то на почетку приче наш домаћин Милан Јапунчић.

– Ова манифестација је организована прије 60 година, под називом Буковачки шарени караван, а организовао ју је Милан Тривић Кљујић. Он се иначе бавио фотографијом. Њима је обиљежио једну епоху живота у Мокром Пољу и Буковици. Он је забиљежио живот којег и данас можете видјети овдје у нашем изложбеном простору – каже Јапунчић.

Мокропољски сусрети данас привлаче велику пажњу, како свих оних који се родише или живе у овом дијелу општине Ервеник, тако путника намјерника и случајних пролазника. Сви они остану задивљени виђеним у овом прелијепом селу. Поред тога, ако сте већ у Мокро Поље дошли, онда обавезно морате видјети изложбу старина коју је припремио управо наш домаћин Милан Јапунчић.

– Прије десетак година вратио сам се у родни крај. Послом сам обишао цијели свијет, од Русије до Америке, али сам имао велику жељу и порив да се вратим кући својој. Ово треће животно доба почео сам поново својој кући, а имам још доста и енергије да овдје дам свој допринос. Остале су ми наравно у сјећању слике из дјетињства колико су ове куће биле пуне народа, пуне живота, колико је живот бујао овдје, колика је била солидарност, и колико су били лијеви обичаји које су људи његовали. Пало ми је на памет да то никако не смије пропасти, да је то

БИЦИКЛОМ ЗА СУГРАЊАНКУ

Сусрећемо драге нам људе, познатике, пријатеље, побратиме. Један од њих је Љубиша Шљивић, из Биљана Доњих који сада живи у Крагујевцу. Поново се срећемо, и поново једним хуманим поводом.

– Одлучио сам да возим бицикл од Крагујевца до Биљана Доњих преко Мањаче и Оштреља уа моју суграђанку Данијелу Цветковић која болује од меланом, читав Крагујевац се подигао на ноге. И ја сам ријешило да дам свој допринос онако како знам и умјем. Овом експедицијом спојио лијепо и корисно. Било је ово још једно инспиративно путовање, чак ми је на Ланишту излетио вук на стазу. Била је ово такође јако добра прилика да поново пређем пут којег сам прешао пјешке прије неколико година и да видим гдје су ти људи данас, шта раде, чиме се баве.

Написао сам и књигу о том путовању која је доживјела своју промоцију у Бнајалуци, Крагујевцу, Бенковцу, али се надам да ћу уприличити промоцију и у Биљанама Доњим.

једно велико благо, духовно, тако сам почео, са жељом да то отргнемо од забораве, прво кроз фотографије, а онда и кроз старе предмете – каже Милан Јапунчић.

– Ово је изложбена поставка због које се остаје без даха. Оно што је нама привукло највише пажње јесу они стари далматински односно буковачки опанци, који су се правили од гума. Колико ли је само требало љубави и зноја да би они настали вјерујем да никада нећемо сазнати, али бар знамо да је Мокро Поље познати опанчарски крај, у којем овај занат још увијек живи – збори наш домаћин.

У Мокром Пољу срећемо Татјану Самарцију, уредницу новог издања једне старе књиге, коју многи зову буковачки буквар. *Трбуом за крувом*, књига је која је већ угледала свјетло дана, и за коју влада права поамама.

– Била сам дијете када је ова књига изашла 1982. године. Већ тада, то је за мене било незаборавно штиво, а за старије поготово јер представља културни споменик Срба из Буковице. Након свих ових година, коначно сам успјела, да са мужем издам ову књигу о сопственом трошку. Наша идеја је била да нове генерације, па чак и

старије које су позаборављале наш говор, имају рјечник којим смо ми говорили. Понента је да преко тих ријечи они могу доћи у контакт са свијетом којег више нема. То је прави буковачки буквар – казала је Тања Самарција.

Мокропољски сусрети су иначе сјајна манифестација. Уприличи се ту надметање у традиционалним спортским вјештинама. Фокус је на оним најмлађима, да се некако у њима побуди љубав према родном крају, према Буковици, према обичајима и традицији. Ипак оно по чему је овај крај чувен надалеко је трка магараца. Тако је било и ове године. Магарци се јесу, по традицији бунили, али су момци били неумољиви, и на крају истјерали своје.

Побиједио је Михајло Марковић, који није крио одушевљење што је на крају први прошао кроз циљ.

Мокропољски сусрети су мјесто гдје срећете пријатеље, познатике, побратиме. Сусрети су то на које се радо долази, и гдје се радо запјева.

– Волимо доћи на Мокропољске сусрете, радо смо виђени гости и добри домаћини овдје у Мокром Пољу. Дошли смо да помогнемо, да дамо свој допринос, да и ови 60. јубиларни Мокропољски сусрети прођу у духу очувања традиције и обичаја – кажу наши стари знанци Гајо и Злајо, прије него што су запјевали и здравичу читали.

Одлазимо са Мокропољских сусрета видно под утиском. И у жељи да једног дана поново дођемо. Вриједи, заиста вриједи забиљежити како се то данас живи овдје, како се поред свега што је овај крај проживио и доживио ипак дешава културни живот, како се људи срећу и сусрећу, како их путокази и поред свега вуку ка родној грудни. **ЉУБИНО СПАСОЈЕВИЋ/ЕЛТА ТВ**

МИРКО КЕЦМАН ПОБЈЕДНИК 34. КОСИДБЕ НА БАЛКАНИ

Прво мјесто у ручном кошењу траве на традиционалној манифестацији *Дани косидбе на Балкани* – Меморијал Лазар Лакетића, освојио је Мирко Кецман из Босанског Петровца.

На косидби, у којој је учествовао 19 косаца, друго мјесто је освојио Вук Вучковић, док је треће мјесто заузео Младен Томић.

Кецман је рекао да су *Дани Косидбе на Балкани* једна од највећих манифестација у бившој Југославији, те да косци на њој учествују како би се очувала традиција, такмичарски дух и обичаји овог краја.

– Да би се постигли добри резултати потребна је љубав према коси, кошењу и много напорног рада – рекао је Кецман.

Титулу *Делија Балкане* освојио је Вук Вучковић, који је рекао да је ову титулу освојио други пут и да ће наставити да се такмичи на овој манифестацији све док буде могао.

Начелник Мркоњић Града Драган Вођевић рекао је да је ова манифестација постала позната у цијелој регији, а поготово коса „варцарка“ као заштитни знак овог поднебља.

– Колики значај манифестација има за становнике наше општине говори у прилогу и чињеница да је Скупштина општине усвојила одлуку да једна улица носи име по најбољем косцу Европе Лазару Лакети – рекао је Вођевић.

Он је додао да је општина Мркоњић Град туризам уврстила у сам врх листе приоритета када су у питању планови за наредних десет година, јер је туризам покретач развоја.

– Све што се повеже са туризмом има велике шансе да успије у будућности – рекао је Вођевић.

Косци су се, осим у такмичењу у кошењу ручном косом „варцарком“, надметали и у скоку удаљ, обарању руке, обарању са брвна и бацању камена са рамена.

У екипном такмичењу у кошењу прва је била екипа *Јањ* из Новог Сада, друга екипа из Мркоњић Града, а трећа из Петровца.

У категорији рекреативаца прво мјесто је освојио Ђуро Керкез, друго Драго Иванић, док је трећи био Милорад Мрђа.

Побједници су добили новчане награде, косачки алат, пехаре и дипломе.

Прије почетка такмичења косаца, служен је парастос и положено цвијеће на спомен-обилежје Лазару Лакети, некадашњем шампиону Европе у ручном кошењу траве и оснивачу ове манифестације.

У културном дијелу програма наступали су чланови фолклорног ансамбла Културног центра *Рача* из Раче и Културно-умјетничко друштво *Петар Први Карађорђевић Мркоњић* из Мркоњић Града.

Традиционална манифестација *Косидба на Балкани* једна је од најатрактивнијих ове врсте на простору бивше Југославије, чији циљ је очување обичаја и традиције мркоњићког краја, као и промоција природних љепота.

Косидбу је организовала Агенција за привредни развој општине Мркоњић Град, а генерални покровитељ је општина.

КРАЈИШКИ ВИШЕБОЈ У БАНАТСКОМ ВЕЛИКОМ СЕЛУ

Промовишу чојство, јунаштво, витештво

Банатско Велико Село било је домаћин 14. *Крајишкој вишебоји*. Учествовало је девет екипа из Свилајнца, Уба, Новог Жедника, Кикинде и домаћини из Банатског Великог Села рекао је Стојан Дабранин, предсједник Удружења *Крајишки вишебој*.

– За читаво село од великог је значаја да се ова манифестација одржава јер чува традицију. Циљ јој је да пренесе вриједности које су његовали наши преци попут чојства, јунаштва, витештва и хришћанске љубави према ближњем. На нама је да ове вриједности пренесемо на млађе генерације – напоменуо је Дабранин.

Јован Ступар из Банатског Великог Села неприкосновен је у пењању уз стожину. Како кажу он је звијезда ове дисциплине и гдје год да се појави на такмичењу осваја прво мјесто.

– Већ 12 година ја сам дио екипе из свог села. За мене је вишебој важан јер нас окупља на једном мјесту и промовише праве вриједности. Дисциплина у којој се такмичим није лака и важно је тренирати. Бандера у Банатском Великом Селу висока је 6,5 метара и ја се попнем уз њу за пет секунди. У зависности од висине стожине

зависи и брзина којом се попнем уз њу у просјеку то је између пет и осам секунди – навео је Јован Ступар.

Манифестацију је отворио градоначелник Никола Лукач који је догађају присуствовао са сарадницима.

Рекао је да *Крајишки вишебој* чува традицију, културу и обичаје српског народа поријеклом из Крајине.

– Великоселцима честитам Дане села, а Вишебој је ту да промовише витештво и вјештине којима су се наши преци дичили у кршним крајевима из којих су дошли. Те обичаје донијели смо и у равни Банат. Важно је што и дјеца уче о прошлости и крајевима из којих су потекли и што се са генерацију преноси култ

Крајине – рекао је градоначелник Лукач.

По *Крајишком вишебоју* препознаје се Банатско Велико Село.

Ова манифестација је бренд нашег села. Враћа нас у вријеме наших предака и подсећа нас одакле смо дошли и одакле су нам коријени – рекла је Мира Пећанац, предсједница Савјета МЗ Банатско Велико Село.

Такмичари су се надметали у десет дисциплина, укључујући и трку у цаку за дјецу и одрасле. Вјештину и спретност екипе су показале и у скоку удаљ, скоку у вис, пењању уз стожину, ходању по брвну, надвлачењу конопа, обарању руку, бацању камена с рамена, превлачењу кличка.

А.Ђ./КИКИНДСКИ ПОРТАЛ

Десети јубиларни сусрет Маличана

Већ традиционални десети сусрет Маличана и Ове године 27. јула окупио је многобројну родбину, пријатеље, мјештане села Маличка подно Петрове горе на Кордуну. Окупљење на дружењу евоцирали су сјећања на нека боља давна времена. Вријеме када су биле пуне руке посла, веће запослености у државним фирмама и пољопривредним радовима, рекло би се свакодневно дружење од јутра до мрака. Данас се само препричавају сјећања на та времена. На дружењу које све ове године организује домаћин Миљивој Јањанин, његова супруга Јелена, са сином Предрагом, снахом Сњежаном и унучадима.

Окупљенима се обратио домаћин Миљивој, захвалио се свима који су се одазвали, зажелио добро дружење и напоменуо да сједећа окупљања препушта младима. Тако ће домаћин идуће године бити његов син Предраг.

Село Маличка припада општини Топуско, Сисачко-мославачка жупанија.

Скретањем са главног пута Перна–Блатуша у Маличку налази се споменик страдалих стотина Срба Маличана у Другом свјетском рату.

На том мјесту страдања, сваке године окупљење на сусрету Маличана одлазе до спомен-обилежја гдје се одржи час историје те том пригодном запале свијеће и положи цвијеће и вијенце.

Ове године на спомен-обилежју обратио се Боро Ркман који је нагласио да су на том мјесту страдали само зато што су били Срби.

На скупу ове године била је и замјеница жупана Сисачко-мославачке жупаније Мирјана Олујић, која се такође обратила емотивно износећи да је њена мајка потекла из те куће Јањана и да јој је част и задовољство што присуствује таквом дружењу уз жељу да се и идуће године окупи што већи број оних који су се рађали и живјели у Маличкој.

Између осталих скупу је присуствовао Петар Шаула, предсједник Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна из Београда, а пригодне сувенире му је додијелио Предраг Јањанин, те исте такве је припремио и за све који су дошли на ово дружење.

Уз причу, музику и плес дружење је потрајало дубоко у ноћ.

РСК

ОГЊЕНА МАРИЈА - СЛАВА УДРУЖЕЊА БАНИЈА ИЗ Б. ТОПОЛЕ

Ове године Завичајно удружење *Банија* из Бачке Тополе је први пут од свог оснивања 2023. године прославило своју славу *Огњену Марију*.

Свечаност је одржана у Дому културе у Бачком Сокоцу, а присуствовало је око 100 чланова удружења и гостију.

Славски обред је извршио свештеник Дејан Новаковић, а присутнима су се у име Удружења обратили Милан Јанус и Мирко Ивковић.

Након резања славског колача изнесена је богата трпеза, а присутне је забављао локални бенд.

НЕОБИЧАН ПЕТРОВДАНСКИ ТУРНИР КОД БОБИЈА

Змиштак најбољи у балотама и бришкули

Неколико дана прије Петровдана, на сам Ивањдан, 7. јула на Алтини је одржан турнир у балотању на који се пријавило 36 екипа у организацији Боњарског спортског удружења АС.

Богдан Олујић, Бошко Дражић, Душан Манојловић и остали из Организационог одбора нису оманули ни овог пута.

Поред балотања присутни су се такмичили и у бацању камена са рамена (кугле), обарању руке, испијању пива и наравно неизоставан је био и турнир у бришкули. Као и сваки пут присутнима је обезбијеђен доручак и ручак, а након надметања настављено је дружење уз музику.

Без обзира што је дан био изузетно топао, велики број екипа се окупио, такмичари се нису разилазили ни када би испали, већ би наставили дружење и бодрили пријатеље и земљаке који су још у игри за побједничка постоља.

Овом спортском дружењу присуствовао је и народни посланик и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта који је побједницима додијелио медаље и пехаре, као и домаће бијело вино.

Побједник турнира је екипа *Змиштак* из Бановаца (Драган Суботић Џаја, Недељко Кресовић и Зоран Милијаш).

Друго мјесто освојила је екипа из Панчеве *Мали рај* (Петар Тутуш, Лука Вујовић и Жељко Зубић).

Трећепласирана је екипа из Бановаца – *Чаруга* (Јово Павасовић Чаруга, Душан Вуковић, Драган Атлија и Маринко Баљак).

И четвртопласирана екипа је из Алтине *Маркеј Мима* (Дуле Тубин, Миле Урукало и Ратко Вукчевић).

ЗМИШТАК НАЈБОЉИ И У БРИШКУЛИ

У картању су учествовале чак 24 екипе: *Повратници*, *Стианишић*, *Кистиане*, *Лугар*, *Чаруга*, *АС 4*, *АС Драго*, *Експрес Корлај*, *Сомбреро*, *АС 1*, *Бенџан сити*, *Вујо*, *Стианишић 1*, *Суботишца*, *АС 3*, *Стево* и *Давор*, *Лука* и *Бошко*, *Ервеник*, *Змиштак* и *Петриња*, *Бундало*, *Јока*, *АС 2*. Многи такмичари силазећи са бојалишта одмах су сјели за сто и одмјеравали снаге у омиљеној карташкој игри Далматинаца, бришкули.

Екипа *Змиштак* (Суботић и Кресовић) показала је да нису само одлични у боћању, већ да им и карте иду од руке. Тако да су и у овој дисциплини одијели прво мјесто.

Другопласирана је екипа *Експрес Корлај* (Дражић и Суботић).

БАЈОВИЋ НАЈБОЉИ У ОБАРАЊУ РУКЕ И У БАЦАЊУ КАМЕНА СА РАМЕНА

Своју снагу, али и умијеће такмичари су показали и у обарању руку. Заинтересована публика се брзо окупила око стола и бодрила своје фаворите. Такмичење се одвило по принципу свако са сваким, а убједљиви побједник је Жељко Бајовић. Противник се не би ни снашао, а Бајовић би му већ оборио руку. Друго мјесто освојио је Мирослав Пуповац, а треће Аљоша Дражић. Такмичили су се и Далибор Васиљевић, Неђо Несванулица, Александар Јованић, Мишо Брадаш и Леут Веселиновић.

Жељко Бајовић је био најуспјешнији и у бацању камена са рамена (кугле), и његова бацања су изазивала велики аплауз и похвале публике. Видјело се да поред јаке руке он има и посебну технику у бацању, која је очигледно уродила плодом. Успјешан је био и Вјекослав Михајловић који је освојио друго мјесто.

Учествовали су још: Леут Веселиновић, Лука Пуповац, Далибор Васиљевић, Давор Иванишевић, Мирко и Мирослав Пуповац, Никола Стојић, Сениша Маричић, Лазо Комазец, Митар Дражић и Аљоша Дражић.

Велика атракција било је и испијање пива, домаћин Бошко Дражић и Неђо Несванулица су прво демонстрирали какве су пропозиције.

Миленко Устић и Мирослав Пуповац подијелили су прво мјесто. Другопласирани су били Сениша Маричић и Зоран Бундало.

Награђени дјечак у трци у цаковима је Лука Дражић, друго мјесто освојио је Никола Рајковић.

Поред спортских активности могла се чути и завичајна пјесма, а традиционални инструмент засвирао је Драгић Бугарин.

ДРАГАНА БОКУН

УЧЕСНИЦИ ТУРНИРА У БАЛОТАМА

- *Браћа Бајић* (Саша Бајић, Драган Бајић, Александар Радочај)
- *Мали рај* (Петар Тутуш, Лука Вујовић, Жељко Зубић)
- *АС 3* (Милорад Баљак Тоцан, Душан Томасовић и Лазо Комазец)
- *Маркеј Мима* (Дуле Тубин, Миле Урукало, Ратко Вукчевић)
- *Едан наш тетак Бранко* (Владимир Маниславић, Анто Јокић, Бранислав Грајић)
- *Печењара Шуша* (Сретко Новаковић, Неђо Топић, Рајко Дупор)
- *АС 2* (Перислав Каназир, Драго Миловић, Никола Узелац)
- *Книн* (Никола Стојић, Симо Вугделија, Александар Драгић)
- *Сомбрероси* (Сениша Маричић, Мирко Пуповац, Мирослав Пуповац)
- *Банзого* (Душан Манојловић Цуго, Момо Урукало, Бошко Баљак, Марко Стојанац)
- *Кистање* (Сава Лалић, Лазо Мацура, Данко Коврлија, Жељко Штрбац)
- *Талијан ауто* (Мирко Ивић, Милован Драгичевић, Станојевић Миле)
- *Велебит* (Милан Вранковић, Милан Миланко, Миодраг Бундало)
- *Лугар* (Мирко Перић, Небојша Суботић, Љубомир Грубић)
- *Лугар Мали* (Марко Перић, Илија Врањеш, Душко Дукић, Божо Грозданић)
- *Експрес Корлат* (Милан Дражић, Аљоша Дражић, Вања Пртвар)
- *АС 1* (Младен Аћимовић, Чедомир Шапоња, Жељко Мацура, Ненад Јокић)
- *Жегар Бундало* (Зоран Бундало, Душан Бундало, Миодраг Станковић и Драган Ђњатовић)
- *Чаруга* (Јово Павасовић Чаруга, Душан Вуковић, Драган Атлија и Маринко Баљак)
- *Змиштак* (Драган Суботић Џаја, Недељко Кресовић, Зоран Милијаш)
- *Ервеник* (Душко Ковачевић, Зоран Вујанић, Гојко Ковачевић)
- *Раич* (Љубомир Мркела, Мирко Марунић и Саша Раич)
- *Плавно* (Миљан Тинтор, Горан Мацура, Радислав Ковачевић)
- *Бенџер* (Емил Бота, Миладин Леут, Милан Зеленовић)
- *Ђурлулу* (Јово Суботић, Горан Суботић, Ђорђе Лацмановић)
- *З љева* (Драгиша Шушак, Горан Вукашин, Момчило Миланко)
- *АС 4* (Бошко Дражић, Бранислав Каназир, Никола Танасковић)
- *Печењара Велебит* (Слободан Каназир, Мика Јеренијевић, Петар Драгичевић)
- *Отишић* (Горан Гајић, Драган Арамбашић, Милан Загорац)
- *Суботишца* (Горан Стегњанић, Горан Шариф и Зоран Шариф)
- *Вујо* (Вујо Грозданић, Бранко Суботић, Момчило Калањ)
- *Повратници* (Миленко Устић, Ненад Дукић, Милан Деспић)
- *Стианишић* (Стево Колар, Душан Боснић, Слободан Млинар, Горан Цвјетичанин)
- *Шкорић* (Слободан Шкорић, Остоја Јајчанин, Слободан Стојић)
- *Неђини пулени* (Чубрило, Диме, Вукчевић)
- *На чекању* (Зоран Тутуш, Миладин Граовац, Митар Зубић)

Српска репрезентација из Хрватске оборила рекорд на Европеади

Европеада, фудбалско такмичење у којем играју репрезентације европских националних мањина, играна је у периоду од 28. јуна до 7. јула. Била је ово пета Европеада, а трећа на којој учествује репрезентација Срба из Хрватске која је ове године успјела да уђе у четвртфинале овог такмичења. Наиме, српска репрезентација из Хрватске била је смјештена у групу са Словацима из Мађарске и екипом *Помак* коју чине муслимани из Бугарске. У првој утакмици Срби су савладали *Помак* са убједљивих 24:0 што је до сада највећи резултат у свих пет одржаних Европеада.

За пласман у четвртфинале овог такмичења била је неопходна побједна над Словацима из Мађарске која је и остварена резултатом 2:1 да би потом у четвртфиналу српски тим био поражен од домаћина Данаца из Њемачке резултатом 2:1. У разигравању за пласман од петог до осмог мјеста репрезентација Срба из Хрватске доживјела је два пораза, најприје од Ни-

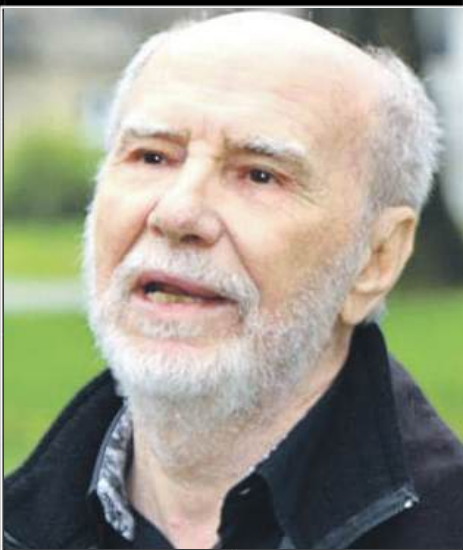
ФОТО: СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНО ДРУШТВО СРБА У ХРВАТској

јемаца из Пољске (2:0), а потом и од ривала из групног дијела такмичења Словака из Мађарске и то тек након извођења једнаестераца (4:3) обзиром да је у регуларном дијелу такмичења било нерјешено 1:1. – Немам шта да замјерим играчима, бо-

рили су се колико су могли. Постигли смо на крају резултат који ме лично не задовољава, али то је фудбал – рекао је селектор репрезентације Срба у Хрватској Никола Никица Гагулић након последњих одиграних утакмица на овом првенству.

Првенство се играло на граничном подручју Њемачке и Данске, а на њему је учествовало 20 екипа. Шампиони овогодишњег издања Европеаде су Фурланци из сјевероисточне Италије који говоре фурланским, ретроманским језиком. Они су у финалној утакмици са 2:0 победили Окитанце из Окитаније, јужне Француске, аутохтону романску етичку групу која говори окитанским језиком. Фурланци су тек друга репрезентација која је дошла до шампионског пехара. Наиме, у претходна четири одржана првенства побједник је била репрезентација јужног Тирола. Међутим, ова репрезентација се ипак враћа са побједничким пехаром, али у женској конкуренцији с обзиром да су репрезентативке јужног Тирола са убједљивих 11:1 у финалу савладале репрезентацију сјеверне Фризине, језичке мањине у Њемачкој. У женској конкуренцији ово је треће првенство, а на њему се овај пут такмичило девет репрезентација.

СРЂАН СЕКУЛИЋ / СРБИ.ХР

	ДИСИДЕНТ КОМУНИСТИЧОГ РЕЖИМА, СРПСКИ КЊИЖЕВНИК, ПЈЕСНИК И ЕСЕЈИСТА. СА СЛИКЕ		МЈЕСТО У ПЕРУУ	НАЗИВ ЗБИРКЕ ПЈЕСНИКА СА СЛИКЕ	СТАРА САБЉА ЊЕМАЧ. ИЗРАДЕ
	ГРАД НА ИСТОКУ МАЂАР-СКЕ				
	ЕНГЛЕ-СКИ ГЛУМАЦ, ПИТЕР				
	ЖЕНСКО ИМЕ				
	ОПШТИНА У ИСТОЧНОЈ ХЕРЦЕГОВИНИ, РОДНО МЈЕСТО ПЈЕСНИКА СА СЛИКЕ	ОПОНА-ШАТИ	КАНАЛ С ВОДОМ КРОЗ БЕ-ОГРАД	СТАКЛА НА ПРО-ЗОРИМА	
МЈЕСТО У КОЛУБ. ОКРУГУУ СРБИЈИ				ШПАНСК. МУШКО ИМЕ ЛОЗНИЦА	
ЗАМАЛО, ГОТОВО					ВАЛ КИЛМЕР ОКРУЖНИ СУД
ГОРЈЕ НА СЈЕВЕРУ ХРВАТ-СКЕ					
ЈОШ ОВО				ЗОЉЕ ДРАМА ИВА БРЕ-ШАНА	ИСТОК
ОРАНИЦА				СЛАВУЈ ИЗ ГРЧКЕ МИТОЛО-ГИЈЕ	МИЛАНО НАЕЛЕКТ-РИСАНЕ ЧЕСТИЦЕ
ТРИ ГРЧКЕ БОГИЊЕ ОСВЕТЕ					ЖЕНСКО ИМЕ, ИРЕНА
СРПСКО КОЛО	СКИДАЧИ ЛАКА ВАЖАН ЗАЧИН				
ТРГОВАЦ СТАРИ-НАМА					
ОЛИМ-ПИЈСКЕ ИГРЕ			ЧУВЕНИ БОКСЕР, МОХА-МЕД		ПРВО СЛОВО

РЕШЕЊЕ: Гава, О'Тул, Јана, крем, окна, Љбир, Тоан, умало, ВК, Билотора, и то, осе, нива, МИ, Ериније, ацетони, старинар, ОИ, Али, а.

ПРВА КОСА А ОДРЖАНА 16. ПУТ

У Смолани је одржана шеснаеста по реду манифестација *Прва коса а*. Ова традиционална косидба окупила је косце из читавог региона, који су се такмичили у умијећу кошења ручном косом.

Ове године, посебно су се ис-

такле и жене које су својим мајсторством одушевиле присутне.

Бранка Бранковић се посебно истакла као спонзор награда за жене косце, чиме је додатно подржала и промовисала улогу жена у овом значајном догађају.

На косидби у Смолану, пред-

ставници *Прве косе а* освојили су прво мјесто у екипном такмичењу. Тим у саставу Данило Кеџман, Александар Бањац и Милош Труља показао је изузетне вјештине и тимски дух, осигуравши ову престижну титулу.

PETROVAC-DRINIC.INFO

IN MEMORIAM ВАСО ДАНЧУО (1932–2024)

» Аутор у разговору са Васом Данчуом и његовом сестром Драгицом Бјелић

„Иди, Васо, вратиће се тата”

Присутствовао сам многим свједочењима преживјелих свједока и потомака из Другог свјетског рата. Та свједочења често ми пролазе кроз мисли, подсјећајући ме на страхоте које су доживјели и на снагу коју су показали.

Ријешио сам да их забиљежим како би се њихове приче отргле од заборавља и остале свједочанство будућим генерацијама. Једно од најупечатљивијих свједочења које сам чуо јесте прича чика Васе Данчуа.

Његове ријечи, испуњене болом и тугом, дубоко су ме потресле и оставиле неизбрисив траг. Његова прича није само свједочанство о страдању једног дјечака и његове породице, већ о свим невиним жртвама које су страдале током рата. Нажалост, недавно нас је чика Васо напустио.

Његова храброст и одлучност да подијели своја сјећања свједоче о непоколебљивом духу који га је пратио током цијелог живота. Нека му је вјечна слава и хвала за све што је учинио да се сјећања на страдања невиних никада не забораве. Почивај у миру, чика Васо.

За вријеме Другог свјетског рата, дјечак Васо имао је само девет година. Његове дјечачке снове и безбрижно дјетињство одузео је крвави рат.

У свом свједочењу које је дао мени, говорио је о злим временима и о свему што су усташе учиниле у његовом селу. Своје свједочење започео је потресном реченицом:

„Село је наједанпут зацрнило од црних униформи.”

„Усташе су ушле у село и позвале људе да изађу из својих кућа. Ја сам оца држао за руку и одјећу када смо изишли”, причао је Васо са сузама у очима, „а они су мене покушавали да одвоје од оца, али сам га чврсто држао за руку”.

Отац му је тада рекао: „Иди, Васо, вратиће се тата”. Али Васо га више никада није видио. Та реченица и даље одјекује у његовом сјећању, обавијена тугом и чежњом. Док је говорио, сузе су му се сливале низ лице, одајући бол и патњу које је носио у себи све ове године.

Наставио је своје свједочење описом страха које је гледао.

Усташе су клале и убијале људе по селу.

„Доводили су и људе из других села и ту их убијали”, рекао је. Сјећа се како су код једне куће заклали двоје стараца. Мало даље, видио је човјека закланог тако да му је песница могла проћи кроз отвор на врату од ножа. Све те страхоте гледао је заједно са осталом дјецом из села.

„Кад смо схватили да нема спаса, отишли смо у Петрову гору да се склонимо од смрти”, наставио је Васо. „Хране није било. Сјећам се да је моја мајка пекла кромпир под љупном, а затим га жвакала и давала мом брату, који је тада био беба, да једе”. Ти тренуци преживљавања оставили су неизбрисив траг у његовом сјећању. Затим су авиони почели да бацају летке којима су позивали људе да се врате кући, тврдећи да је сванула слобода. Многи су повјеровали и вратили се својим домовима, али то је била обмана. „Многи су настрадали због те лажи”, рекао је Васо, дубоко уздишући.

Свједочења која сам забиљежио од преживјелих из Другог свјетског рата, укључујући старину Васу, доказују да су највећи број Срба одведених у логоре у НДХ били цивили.

„Убијани су и слати у логоре широм Европе само зато што су били Срби”.

У Сјеничаку су усташе у једном дану одвеле 365 људи. Породица Данчуо изгубила је шест својих чланова. Отац Васе Данчуа, Марко, као и његови најближи рођаци, одведени су од својих кућа у селу Сјеничак од стране усташа, а затим послати у смрт у Норвешку.

Сви су мучки страдали и сахрањени су на ратном гробљу Ботн. Међу њима су били: Никола, Стеван, Раде, Стојан и Миле Данчуо.

Васо је завршио своје свједочење са болом у гласу, сјећајући се свих страха које су задесиле његово село и његову породицу.

„Никада не смијемо заборавити”, рекао је на крају, „јер су њихови животи и наше успомене оно што нас држи заједно, чак и у најтежим временима”.

БРАНКО ДИМОВИЋ ДИМЕСКИ / РАСЕЈАЊЕ.ИНФО

IN MEMORIAM: ЈОВИЦА ПРОДАНОВИЋ

• (Бучје, 1938 – Београд, 2. јула 2024)

Дана 2. јула 2024. године напустио нас је Јовица Продановић, правник, дипломата, сликар и публициста из Београда. Рођен је 1938. године на Бучју код Пакраца у западној Славонији, као четврто дијете Павла и Вуке (р. Вакрисић). У вихору Другог свјетског рата остао је без оца (1942) и мајке (1943), па је бригу о њему преузела бака. Одрастао је, као и његова браћа и сестра, у домовима за ратну сирочад. Са партизанским рањеницима су Јовица

и сестра Олга пребачени савезничким авионом на Сицилију ради евакуације из угрожене ратне зоне, гдје су били до завршетка рата. Јовица је дјетињство провео у дјечјим интернатима и домовима у Сплиту, Осиеку, Липику, Лудбрегу, Дарувару, Дубровнику и Загребу. Гимназију је завршио у Дарувару, а правни факултет у Загребу 1964. године.

Током студија је био члан ЦК омладине Хрватске и предсједник Савеза студената Правног факултета. Учесник је шест омладинских радних акција и на свима је проглашаван за ударника!

По завршетку студија кратко је радио као новинар на РТВ Загреб, а након одслуженог војног рока у ЈНА (1964/65. године), постао је стипендиста Савезног секретаријата за иностране послове на усавршавању знања арапског језика и специјалистичким студијама Института за високе студије Арапске лиге у Каиру (1965–1969). Од 1970. је радио у Савезном секретаријату за иностране послове. Током службе у дипломатији био је на различитим дужностима у амбасадама у Лондону (1972–1976), Алжиру (1977–1981) и Кувајту (1984–1988). Пензионисан је 2003. године. Говорио је руски, арапски, француски и енглески језик.

У браку са Весном (р. Скурић) био је од 1963. године. Добили су ћерке Марину (1972) и Ану (1978). Посебно животно задовољство су им били унуци Оливер, Александар и Едвард. Супруга Весна је преминула 2022. године.

Кад су почели сукоби у Хрватској, са неколицином виђенијих људи, интелектуалаца и пензионисаних генерала, формирао је савјетодавни орган – Савјет Владе Западне Славоније. Тај савјет је, између осталог, објавио двије изузетно значајне књиге: *Страдање српског народа на подручју Западне Славоније* која је штампана у Окученима 1992. и *Чињенице о Западној Славонији* која је припремљена 1992. а штампана 1994. године.

Од избијања југословенске кризе Јовица је активно дјеловао на заштити и одбрани интереса српског народа у Славонији и Хрватској кроз наступе у јавним медијима (телевизијским и штампанима), и на многобројним јавним скуповима. У јавности су посебно били запажени његови чланци о Душану Бркићу и др Милошу Јанку. Ти чланци су прихваћени као значајан допринос политичкој рехабилитацији тих историјских личности, као и њихових политичких ставова који су често били неоправдано оспоравани и препуштани заборава.

Јовица се још од средњошколских дана бавио и сликањем. Имао је 16 самосталних изложби у земљи и иностранству (девет у Београду и по једну у Крушевцу, Сремским Карловцима, Новом Саду, Кувајту, Дарувару, Липику и Загребу). Излагао је и на више заједничких, групних изложби. Осим тога илустровао је и неколико књига: *XII славонска ударна дивизија*, аутора Стојана Марковића, *Опћина Бучје – хронологија 17 села бучког краја*, коју је написала група аутора, као и књиге *Стратиста око Папука и Псуња*, аутора Дане Павлице. У аутобиографској књизи *Ватра која гори без пламена* објављеној 2020. године оставио је записе о себи и својој веома интересантној животи и раду. Књига је важно свједочанство о читавој генерацији људи који су у дјетињству једва преживјели најсуровије услове током Другог свјетског рата, а који су успјели да створе респектабилне личне каријере, као и друштвене, политичке, културне и економске резултате достојне поштовања. Осим мемоарско-биографских детаља, кроз њу Јовица свједочи о неким мање познатим историјско-политичким догађајима, приликама и личностима. Управо то још више истиче значај те, јединствене књиге. О свему томе ова књига свједочи из угла гледања учесника и свједока многих историјски важних догађања и великог интелектуалца какав је био Јовица. У свом ангажовању није правио компромисе, није нападао личношћу него изјаву, поступак, дјело, интервју или сл. При томе није политизирао, већ циљао на узрок, увијек јасно и недвосмислено образлагао свој познати став: истина, једнакост и правда, без двоструких стандарда, без попуштања.

Одлазак Јовице је велики и ненадоднадив губитак, прије свега за његову породицу, али и за све који су га познавали као изузетног интелектуалца широких схватања и необичне енергије.

МИЛЕНКО ЗАИЛАЦ

У ВЈЕЧНОСТ СЕ ПРЕСЕЛИЛА ГОРДАНА ЈАНИЋИЈЕВИЋ

ОДЛАЗАК НАЈХРАБРИЈЕ СРПСКЕ НОВИНАРКЕ

Удану када СПЦ слави свештеномученика владику Саву Горњокарловачког и годишњицу страдања Ђенерала Драгољуба Михаиловића одјекнула је вијест да је овоземаљски свијет напустила угледна српска новинарка Гордана Јанићијевић, дугогодишња новинарка куће *Полићика*, а касније уредница емисије *Српски св(и)јет* која се емитовала на ТВ ИН4С.

Гордана Јанићијевић је рођена 22. августа 1959. године у Смедереву, од оца Ђорђа и мајке Радмиле.

– Одрасла сам у старој, честитој српској породици у Умчарима. Прадјед је погинуо на Солунском фронту, дјед је био за краља тако сам ја у породици слушала другачију причу од оне званичне. Комунисти су нас послје рата ојадрили и мислим да се никада нисмо опоравили. Управо дјед ми није дозволио да одем на оснивачку скупштину нове Демократске странке, јер је на њеном челу био Драгослав Мићуновић о коме је дјед Костадин имао ружно мишљење. Заправо, имао је информације о којима ја нисам имала појма. Опет, старином, татини су крајем 18. вијека дошли из Црне Горе. Од Васојевића су. Мамини су од Бјелопавлића са Слапа. Наш предак Јосип Павићевић био је игуман Острога, подигао је Доњи манастир, био Његошев духовник и мијењао га је у црквеним пословима када је владица био ван Црне Горе. Е, када саберете све ове гене, ваљда сам све ово морала да радим. Само што би било лакше да сам била мушкарац – испричала је Гордана у разговору објављеном у листу *Српско коло*.

Завршила је Пету београдску гимназију, студирала је на Правном факултету у Београду. Новинарством је почела да се бави од 1985. године. Каријеру је започела као новинар и водитељ на *Ситиу-ју Б* на коме је радила до 1990. го-

дине када прелази на РТВ *Полићика*. Радећи за ову кућу обављала је функцију уредника и шефа деска и на радију и на телевизији. Добијала награде, а 1995. године ушла у књигу *Who is who* (независно издање), као један од стотину најбољих новинара у Србији, највише због најслушанијег ноћног контакт-програма у Србији *Стројо ѿверљиво* у коме су гостовале готово све најзначајније личности културно-политичко-друштвене елите Србије. Посебно вриједни су били њени документарни записи са актуелних догађаја и ратишта.

Провела је више од годину дана на ратиштима извјештавајући за РТВ *Полићика*, али и пишући за НИН, ДУГУ, *Полићика ексрес*, *Новине српске*, *Свети*...

– Мој зет је био на вуковарском ратишту и два мјесеца нисмо имали никакву информацију да ли је уопште жив. Двоје дјеце, беба и старији син, који је имао мало више од годину дана, плаче и зове оца. Ја се погубила. И одлучила сам да покренем све везе и одем у Вуковар. Била је недеља вече. У уторак сам била у Вуковару са групом америчких новинара које је довео Дејан Караклајић. У Вуковару – ниједно цијело дрво. Код фамозне Циглане – 140 лешева чека на обдукцију. И дванаесторо дјечјих лешева. Тада сам упознала дивног проф. др Зорана Станковића. И то је био тај преломни тренутак када сам имала дуг разговор

са самом собом. Ако сам новинар – треба да будем новинар коме је мјесто на терену. Треба да пишем и извјештавам о ономе шта се догађа и што видим. На дан проглашења РСК, на Св. Николу 1991. била сам у Петрињи да видим своју једину „везу“ преко Дрине – породицу моје другарице Маре Чучковић из Доње Бачуге код Петриње. Водила ме је једна сјајна жена, Хрватица, уда-та за Србина. И, тако је почело. Зет је, хвала Богу био у Ернетинову, на другој линији.

Након ратних дешавања 1997. године Гордана прелази да ради за магазин *Дуја*. У том периоду је двије године била члан Извршног одбора Независног удружења новинара Србије. Ипак, 2001. године вратила се да ради на Радио *Полићика* гдје проводи двије године, а потом прелази у Телеком Србија.

У периоду од 2010. године до 2012. године ради за лист *Правду*, а од 2012. године ради као слободан новинар. У периоду од 2020–2021. године урадила је 146 ауторских ТВ емисија *Српски св(и)јет* на Националној ИН4С телевизији.

Поред новинарства волонтирала је у ГО Звездара у периоду од 2016–2020. обучавајући пензионере за рад на рачунару, а током 2018. и 2019. године организовала је шест изложби *Нове косовскометеохјске фреске Славка Пошћаре* (Дом синдиката, Парохијски дом Храма Светог Саве, Никшић), Херцег-фест, Михаљска превлака, крипта Храма Христовог Васкрсења у Подгорици).

Током своје каријере објавила је више хиљада новинских текстова, у периоду од (1985–2003) написала више од 3.000 радијских емисија, око 200 документарних емисија и интервјуа на ТВ *Полићика*. Иза ње је остала и Монографија о монте-рима у Телекому (прва те врсте на Балкану). Била је веома поносна и на емисију *С оне стране дуге* посвећеној аутистичној дјечи из школе Антон Скала са којом је била представник РТВ *Полићика* на међународном телевизијском такмичењу у Бару и заузела друго мјесто.

Умјесто бенефицираног радног стажа због боравка на ратишту Гордану је депримирано сазнање да јој 13,5 година стажа није ни уписано.

– Била сам и остала хонорарац. Била сам подстанар, остала подстанар. Од око 33 године колико радим, имам уписаних 18,5 и пензија ће бити социјала, па ћу, ако ме здравље послужи, радити док сам жива. Просто, проблем је у мени. Нисам умјела да се „снађем“, да уђем у неку партију, будем послушна, а не своја, а не волим ни кафане, ни кланове, полтроне...

Уз дубоко поштовање према једној дивној и племенитој жени, њеној породици и пријатељима изјављујемо најискреније саучешће, до неког новог сусрета јер – смрти нема, има само сеоба. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

КРАЈИНА КОЈА НЕКАД БЕЈАШЕ

Гордана Јанићијевић је годинама радила на свом животном капиталном дјелу које до данас није угледало свјетлост дана. Наиме, по завршетку хрватске злочинске акције Олуја одлучила је да прикупља текстове са намјером да их сабере у књигу – траг о времену. Четрдесет дана прије смрти финалну верзију рукописа Гордана Јанићијевић је 10. јуна 2024. године предала новинару Трифку Ђоровићу, оснивачу портала Слободна Херцеговина и главном и одговорном уреднику Српског кола. Том приликом је истакла да је чека ризична операција и оставила аманет да књига угледа свјетлост дана. Рецензију за књигу Гордана Јанићијевић написао је историчар др Милан Гулић препоручујући је као изузетан историјски извор. – „О Крајини које више нема, а „која некад бејаше“, и Крајишницима, који су сада далеко од своје Крајине, писала је у вријеме свих тих догађања и постојања Крајине и млада београдска новинарка Гордана Јанићијевић... Прокрстарила је Крајину уздуж и попријеко, видјела све оно добро што је у њој било, али и много лошег што је, на крају, и допринијело да она нестане са карте. Видјела је срушене куће, згаришта, свједочила о људским трагедијама, дубинама подјела, о људима и нељудима, разговарала са војницима југословенске и крајинске војске, а обрела се у два наврата и на „другој страни“. На дан проглашења Републике Српске Крајине била је у Петрињи, на Банији, и свједочила о нечему што данас нема своје мјесто у корицима књига, а било је важно „обичним људима“, становницима тога краја – о недостатку струје, воде, отежаном снабдијевању, али и пљачкама у недељама безвлашћа...“ – стоји, између осталог у рецензији др Милана Гулића.

» Екипа Гвозда била најбоља

» Умаг стигао до финала

» Треће мјесто за екипу Бусија

Одржан први Меморијални турнир Горан Буњевчевић Буња на Кордуну

Бројни пријатељи, бивши саиграчи и поштоваоци лика и дјела славног српског фудбалера Горана Буњевчевића окупили су се на првом Меморијалном турниру Горан Буњевчевић Буња одржаном 27. јула у селу Славско Поље подно Петрове горе на Кордуну у знак сјећања на великог човјека и фудбалера у организацији Фонда који носи његово име.

Крајем јуна навршило се шест година од смрти фудбалера Горана Буњевчевића који је изненада преминуо у 45. години живота. У знак сјећања његов брат Мирко, заједно са Горановом породицом, покренуо је Фондацију Горан Буњевчевић Буња са жељом да се младим спортистима који немају услове да напредују то омогући.

У својој професионалној фудбалској каријери Буња је играо за Хајдук, Динамо, БАСК, Графичар, Рад, Црвену звезду гдје је био и капитен тима, Тошњем Хоштурц и АДО Ден Хаг. За фудбалске репрезентације СР Југославије и Србије и Црне Горе наступио је 16 пута. Био је генерални директор ФК Земун, затим спортски директор Црвене звезде, спортски директор Фудбалског савеза Србије и носилац УЕФА про лиценце.

Први Меморијални турнир окупио је преко хиљаду људи на Кордуну, родном мјесту фудбалера, гдје је направио и прве кораке и гдје је овом приликом откривена и спомен-плоча, Буњи у част.

– Буња је то заслужио, да вратимо сјећања. Окупило се 16 екипа подијелено у 4 групе, што је 160 људи. Играло се на трави, гол је петометарски, а дошло је 6 екипа из Београда и 10 из ових краје-

» Отац Перо пред плочом са Горановим именом

ва, углавном српских. Захваљујем се и општини Гвозд и свима који су ми помогли у организацији – рекао је Мирко Буњевчевић додајући да су дошли ветерани, екипа са којом је Горан играо, међу њима Перица Огњеновић, Ненад Миросављевић, Рајко Јањанин. Међу присутнима била је и супруга покојног Горана, Јелена и ћерка Миња.

– Са нама је било пуно људи који су дошли да испоштују Буњу, он је то заслужио. Било је и навијача. У овом периоду људи долазе у завичај, јер је вријеме годишњих одмора, па су са нама били поштоваоци Буњиног лика и дјела из Канаде, САД...

– Пуно нам је срце како је све протекло и план за Фонд који смо основали прије мјесец дана је да се из њега помажу млади спортисти који немају услове за напредовање у спортској каријери. Планирамо утакмицу ветерана Црвене звезде и Партизанана. Циљ је да то траје и да Фондација заживи, да траје сјећање на Бу-

је мјерило велико. Волио бих да се то понови, али биће јако тешко да један Кордунаш буде поново капитен Звезде... Без обзира чији дрес си носио ништа те није успјело промијенити. Увјек си се враћао својим коријенима, свом Кордуну, свом Славском Пољу, свом изворишту са твојим дјечачким осмијехом на лицу. Никад умишљен, никад изнад других, а с тим се једноставно рађаш. Сваком си пружио руку – казивао је Ивошевић захваљујући се свима који су подржали турнир и изразивши жељу да тако буде и убудуће.

Један од Буњиних пријатеља који се обратио био је и Драгомир Габрић који је подсетио како је Горан био човјек врхунског интелекта о чему говори и да је положио пријемни и био примљен на Медицински факултет у Загребу.

– Све што је остварио било је својом снагом интелекта и својим карактером. Ми смо данас поносни на њега. Нека наша дјеца имају узор у њему и нека им он буде мотивација – рекао је Габрић.

Перица Огњеновић, саиграч из Црвене звезде и пријатељ, овом приликом поручио је за Српско коло да је Горан био човјек који је његову генерацију спајао.

– Пуно смо се дружили захваљујући њему јер он је био, фигуративно, једна локомотива која

нас је све покретала. Минимум што је заслужио је да се бар једанпут годишње овако окупимо. Од 1994. године смо били заједно у Звезди, касније се то наставило и у Савезу итд. Био ми је један од најбољих пријатеља из свијета фудбала – закључио је Огњеновић.

И Драган Карталија, име које представља легенду фудбала на Кордуну, присуствовао је турниру и подржао организацију одајући почаст славном Буњевчевићу и изразивши велико поштовање према читавој породици и Горановом оцу Петру, који је такође био присутан.

Побједничка екипа првог Меморијалног турнира Горан Буњевчевић Буња била је екипа Гвозд.

Екипа Умаџ освојила је друго мјесто, а екипа Бусије треће мјесто.

Најбољи голман био је Саша Трбојевић из Умаџа, најбољи стрелац Бан Јосип из Гвозда, а најбољи играч Срђан Грозница из екипе Бусије.

Награде су осим пехара и медаља биле новчане, 3.000 евра за прво мјесто, 1.500 евра за друго и 500 евра за треће, док су појединци награђени пехарима.

Послије турнира приређено је и „треће полувријеме“, прослава под шатором гдје је настављено дружење уз евоцирање сјећања и успомена на Горана Буњевчевића.

Екипе које су учествовале у турниру су: Манјулице, Дуле Ј., Ц.Б.Лав, Буња, Арена спорти, 23.Блок, Борац, Умаџ, Бусије, Кордун Крњак, Миштраус, Делије Двор, Гвозд, Пешрова тора, Галакшиски и Гомирје.

ВЕСНА ПЕШИЋ

» Миња и Мирко Буњевчевић, Јосип Бан и Петар Буњевчевић

» Начелник Милан Врга

» Јанко Ивошевић

» Перица Огњеновић

» Петар Буњевчевић, Аница Габрић и Драгомир Габрић